

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De proprietatibus rerum

Bartholomaeus <Anglicus>

[Lyon], 21. Nov. 1482

Incipit Liber Septimus de infirmitatibus

[urn:nbn:de:bsz:31-326878](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-326878)

De infirmitatibus

Incipit Liber Septimus de infirmitatibus.

Quoniam compleuimus auctoriante deo tractatum de illorum proprietatibus / que hominum naturam / proficiunt / et custodiunt / dicendum est de his que contra naturam / sibi accidunt / cuiusque

naturam destrunt et corrumpunt. Trium sunt que hominis naturam ledunt. scilicet causa morbi et ipse morbus / et accidens sequens morbum. Causa morbi est id unde puenit malum et innaturalis in corpore dispositio / sicut est mala complexio / nimia repletio / vel inanitio / virtutis defectio / qualitatis alteratio / et continuitatis dissolutio / omnia enim ista causa vel occasio morborum sunt. Ad hoc autem secundum Iohannem est res ex quo accidit complexionem corporis lesionis noamentum. sicut est febris et postrema etc. Accidens est res sequens ad istam introductam in corpore passionem siue sit contraria nature. ut dolor capitis in cephalica. siue non sit contraria sicut in peripneumonia rubor accidit in maxilla. Bona autem corporis dispositio est sanitas per quam corpus hominis in sua complexionem et compositionem tale existit / ut suas libere et perfecte pagat actiones. ab hac temperantia si fuerit natura lapsa / incidit necessario in egritudinem et in morbum. Nam ex distemperantia et inequalitate humorum accidit morbus similis. ut est febris / hydropisis / et huiusmodi. Et mala vero dispositione membrorum / incipit morbus dissimilis. ut in oculo obthalmia / vel in manu arthrica. Et mala vero dispositione vtriusque puenit morbus vniuersalis / sicut est elephantia siue lepra. Omnis enim morbus vel est consimilis / humores et aliamembra consimilia inficiens. ut febris et consimilia. vel est officialis / qui membra officialia impedit vel est vniuersalis / qui naturam intenus et exterius destruit et corrumpit.

De dolore capitis.

Quia itaque infirmitatum proprietatibus. scilicet de earum causis / effectibus / et signis / et remedijs aliquid sunt dicenda. non quidem de omnibus / sed solum de his que in diuina scriptura generaliter exprimitur. et ideo de ordine persequendi non est hic curan-

dum. Primo igitur de passionibus capitis est inchoandum. Iste. i. dicitur caput languidum etc. Dolor capitis (ut dicitur Galieno.) cephalica dicitur et puenit duobus modis. aut ab exterioribus ut ex percussione vel ex calido aere dissolvente. vel ex frigido aere stringente. Secundo modo. scilicet ab interiori puenit vel ex causa priuata vel ex remota. Et priuata / que aliunde quam ex capite non puenit / aut puenit ex causa remota. ut a stomacho. et si sit dolor ex causa priuata / vel ex vitio solius qualitatis maxime frigiditatis vel caliditatis. aut ex vitio humorum vapore sanguinis / flegmatis etc. que dolor si sit inspolatus / modo veniens modo recedens / signum est quod est a stomacho. Unde Galienus. si dolor est in capite nulla certa causa extrinseca veniente / acuti humoris quantiam stomachum. Si vero est sine intermissione / ex humoribus est si ex sanguine / calorem patitur in capite / guttatur in fronte. quia anterior pars capitis sedes est sanguis. oculi rubescunt / facies vena sunt plene. Si vero ex fumi colerico / calor sentitur in naribus siccitas in lingua vigilie et sitis non desunt / maior in dextera sentitur dolor quam in sinistra. quia ibi colere sedes est. facies cum oculis est citina. amaritudo sentitur in ore. Si vero fuerit ex melancholia / in sinistra parte erit dolor intensior cum frigore / vigilijs / gravitate / facies erit liuida quasi ceteri coloris / oculi concaui / sollicitudo / oris acetositas. Si vero fuerit ex flegmate / sequitur dolor grauius. per os et nares erit supfluitas et quandoque cum tussi et quibus spiritus attractio / ne et querela. facies pallida et subtruida / oculorum lippitudines / oris insipiditas / dolor a parte posteriori maior est. ibi enim est sedes flegmatis. unde Galienus in libro institutionum. Noscere oportet caput diuidi in quatuor partes. Nam sanguis in fronte dominatur / colera autem in dextera / melancholia in sinistra / flegma vero in occipite dominatur. Istis et alijs modis plurimis accidit dolor capitis / sicut ex acumine foris vini cuius fumus pugnatur pelliculas cerebri / et grauem infert capiti passionem. (hucusque Galieno.)

De passione capitis.

Quia autem caput dolorem quendam interiorum / quem phisici (ut dicitur Constantinus) vocant emigraniam. et hic dolor (secundum Constantinum) molestissimus est. Sentitur enim in capite quasi malleationem et percussionem / non potest pati sonum / nec vocem / nec lumen / nec splendorem / hic dolor est ex fumo colerico et calido cum vento sitate. Et ideo sentitur puncturam / arsuram / et tinnitum.

Panif etiā caput specialit in cute exteriori pu-
 stulas et scabiē. sanit ad modū mellis emanā-
 rem. et ideo talis scabies a pstan. vocat fauus.
 bñt. n. pustule modica foramina ex quib⁹ lues
 egredit q̄i fauus. et puenit ex humore vitioso.
 et viscoso vsq̄ ad cutē capiti sup̄ficiem ptingen-
 te et vlcerate. Itē panif caput quādā pueris
 familiarē passionē / quā pstan. vocat squamaz
 nos autē eam dicimus tineā / eo q̄ ad modum
 nec sup̄iorē cutē capiti corodit substantiam et
 q̄ insepabiliter tenet eam. talis. n. passio puri-
 tum in capite generat imoderatū. de quo puri-
 tu post p̄fricationem quedam squame dilabū-
 tur. Dec passio sepe euenit infantibus. ppter
 abundantiam sanguinis et molliē ipius cutē
 et abundantiam ab̄i ampliorē. His (vt dicit con-
 stan. / abos subtrahimus. et tūc humore vicio
 sublato / vnguēta et alia remedia adhibemus.
 Summū autē lacannibus (vt dicit idem pstan-
 tinus) esse remediū / vt apt̄ retrosum in auricu-
 lis venis sanguis ex̄at / et ex̄tus sup̄ locū do-
 lozis calidus ponat̄ / et locus inungat̄. quia po-
 ros caliditate sua et subnitate apit / et subintrā
 do materiam diuidit et cōsumit / et q̄ capilloz
 radicibus illa squamositas adbere consuevit.
 sanari de facili nō potest nisi radicit⁹ de capite
 subtrahat̄. q̄ passio si inueterata fuerit / vltē-
 nus vit̄ sanat̄ / vit̄ etiā tinea sanitati sic restitui-
 tur / q̄n sp̄ post in capite vestigiū relinquit̄.
 Item panif caput exteriori dispēdium in orna-
 tu / q̄n vel capilli capiti defluūt / vel caluescunt
 sicut. s. h. v. dictum est de capillis. q̄re ibi dili-
 genter. Item panif caput in suis capillis quā-
 dam corosionem et indecentiam / quā medici
 vocāt fursuncam. Nā aliquoties quedā squa-
 me ḡnis fursuncibus similime oriunt̄ iux̄ radi-
 ces capilloz in capite. et h̄ vel ex vitio cerebri /
 vel ex vitio fumi egredientē a capite ad nutu-
 ram capilloz. Sed h̄ immunditia mūdifi-
 cationis abluionibus et medicinis diligentius
 est abluēda. sicut et pediculi et suriones et q̄i in-
 sensibiles h̄miali quibusdam necessarijs me-
 dicaminibus sunt de regimine capiti ammouē-
 di. Capiti passionibus supra dicta sic / sm con-
 stantium) breuif subuenitur. Si acciderit do-
 lor ex humoris vitio sicut ex sanguinis vel al-
 terius humoris repletionē sanguinē de cepha-
 lica extrahimus debet̄ et p̄gruis medicinis cor-
 pus mūdificamus / p̄cipue si in stomacho ma-
 teria fuerit / vomitum puocamus / et puenienti
 medicina educamus. mundificato corpore / caput
 manus / pedes / aqua tepida p̄fūdimus vt po-
 ri aperiant̄ / et fumi facilius euaporent. Si do-
 let pars posterior venam latam in fronte aperit̄

mus / et sanguinem extrahimus. et p̄dest (vt di-
 cit constantinus) vel tibias inferius scarificam⁹ /
 et sic humores et fumus et spiritus qui cā sunt
 dolous a capite ad inferiores partes reuocantur
 Si h̄o pars anterior dolere fluxum sanguinis /
 apanibus puocamus. et si fuerit humor calid⁹
 et colericus / frigidis occurrimus medicis / tym-
 pora / nares / et venas pulsatiles / aqua rosacea
 cum lacte mulierū masculoz nutritum unguem⁹
 et somnum puocamus. Si h̄o materia fuerit
 frigida et viscosa in stomachi officio posita di-
 gesta materia damus colatram vomitus pa-
 marchē. sic de fundo stomachi conueniēti eam
 educamus medicina fouemus mediocriter vit̄
 mur calidis / et vnguentis dietam mediocriter
 calidam adhibemus / et sic cōmota h̄ijs cura-
 mus. Si vero fuerit dolor capitis siue humo-
 ris vitio excessu alicuius qualitatis / tunc patiens
 non indiget purgatione / s̄ potius alteratione
 qualitatis ergo peccantibus / adhibem⁹ h̄
 nas qualitates. Si vero fuerit dolor ex nimia
 ab̄i vel potius repletionē / sicut accidit nimis
 copulatis optimū remediū est aquam ca-
 lidam bibere in maxima quantitate / et tūc mo-
 dica mora inposita vomitum puocare. sicut
 oibus si vis vit̄ medicinis / reuere ad vitia
 constānti. Sapientis industrie h̄ sufficiat.

De catano et fluxu capitis.

Fluidū. viij. Venit estus super caput
 manasse / et mortuus est etc. Causa ac-
 celerationis mortis manasse fuit im-
 moderatus fluxus reumatis in capite ad inte-
 riora defluentis. ex violentia estus et caloris /
 humoris capitis dissoluentis (vt tangit ber-
 talis. n. fluxus a medicis dicitur catanus. Et fit in
 capite multis de causis. Quandoq̄ ex calidi-
 tate aeris humores superbiales dissoluentis. quā-
 doq̄ ex frigiditate eiusdem cerebrum p̄stingē-
 tis / et partes liquidiores educens. quando-
 q̄ ex abundantia humorum p̄ in cōtinēntiam
 effluentium ex interiori calore dissolente vel ex
 frigiditate comp̄mente vel exp̄mente. aliquan-
 do ex humiditate lubricante / quādoq̄ ex hu-
 morum liquiditate et fluxibilitate se diffunden-
 te / quandoq̄ ex debilitate virtus retentive.
 Fluxus autem p̄ueniens ex humorum nimia
 abundantia / talia habet signa. habitudo cor-
 poris plethorica est et repleta. facies eius sub-
 tumida / oculorum eminentia sup̄fluitatimozis
 et h̄iarum abundantia cum corporis grauitate.
 Caloris dissoluentis h̄ sunt signa. color in fa-
 cie rubens cum rubore venarū / macie in oculis

fluxus laedymarum calidaz / mortificantium
oculos / & calefacientium ipaz autem calor sen
tiatur in profundo. Frigiditas pstringens bis co
gnoscatur signis. Color faciei est pallidus / a
chryme frigide / frigus sentitur in profundo. Si
ho fiat ex liquiditate humorum / cogitatur p multini
dinem supfluitatum ab ore & naribus & eorum
fluidam sine coherentia distillatione. Si igitur
supfluitas est in causa / curatur superfluitate / edu
ctionem / maxime si ad spiritualia fiat fluxus /
& p humorum fluidi constrictionem. Si. n. fuerit
fluxus frigidus & humidus / maxime valet in
primis calida & sicca / Constrictione humorum / &
psumptiva. sicut laudanum / thuris / storax / casto
rium. Si autem fuerit calidus / restringatur p fri
gidam fomentationem / p rosarum in aqua plu
uiali decoctionem / & subfumigationem / & ipa
rum rosarum ad foramina narum applicationem
Attendendum est autem quod quoad catarrus est
in vehementia fluxus multum ephraimicum est ap
ponendum / nullum fomentum adhibendum / quia
maior fieret dissolutio. ut dicit Galenus. nec aquam
debes capiti infundere / nisi forte aquam rosa
ream vel salicam / ubi caliditas est in causa.

De frenesi.

Questio. xviij. Percontet te furore / & a
mentia / & stupore / c. furore vocat fren
esim / quam sic describit Galenus. frenesi
sis inquit est calidum apostema in quibusdam ce
rebrum pelliculis / quam sequuntur vigilie & alie
nationes. vbi a frenibus / id est a pelliculis cere
brum / obvoluentibus frenesis dicitur. Accidit autem
duobus modis. vel ex colera nuda proprio co
lore & febuli leuiata / que furiosa effecta rapit /
supius per venas / nemos / & arterias. & colligi
tur ad apostema. & fit vera frenesis. Vel fit ex
fumo a corpore ad cerebrum ascendente & perturbante
& fit parafrenesis. i. frenesis non vera. Pa
tiatur freneticus terribilia accidentia. s. sitim ni
miam siccitatem / lingue nigredinem / & aspita
tem molestationem / & angustiam nimiam / sin
copiam. ppter defectum spirituum & mutationem ca
loris naturalis in non naturalem. s. n. ruber.
si sanguis citius si colera est in causa. Acci
dit autem huiusmodi passio calidior & sicca in tempore
estiuo. & hec omnia colore cooperant. parafre
nesis vero que generatur ex aliorum membrorum
colligantia ut ex apostema stomachi vel ma
tri. His membris in statu primis redeuntibus / redit cerebrum & parafrenesis tunc curatur
Sed cum post apostema sit in substantia cerebri
tunc frenesis pessima est / & molestissima. & idem

periculosissima. Signa vero frenesis sunt vix
ne discoloratio / machinatio febris infantia.
vigilia instantia / oculorum nobilitas / & exten
sio dissoluta. manuum pectus / capitis commo
tio / dentium frendor / & collisio. semper voluit sur
gere de leao / modo cantant / modo rident / mo
plozant se custodientem / & medicantem libent
mordent atque laerent. raro silent. multum da
mant. huiusmodi periculosissime egrotant & tamen se
egrotare incognoscunt. Lito igitur his subueni
endum est ne pereant. & hoc tam in dicta quam medi
ciana. Dicta enim debet esse tenuissima mica
panis / que in aqua pluries est abluta. Ad medi
ciana est. ut in principio caput infirmi abradatur
& cum tepido aceto abluatur. in loco obscuro
bene teneatur vel ligetur. diuersi vultus & pi
taure coram eo non ostendantur ne in sania for
tificetur vel irretatur. silentium circumstantibus
indicatur. suis stultis verbis non respondeatur
In principio de medicina / vena frontis minu
atur / quantum potest testa oui capere sanguis
extrahatur. ante omnia in principio / si vultus
& eras permiserint de cephalica minuatur. me
dicina autem est digestio procuranda. & colera
ra extinguenda. super omnia unguentis & fo
mentis somnus prouocetur. cum pulmone por
cino / vel pecorino caput rasum sepius cathartas
meatur. tympora & frons cum succo lactuce / & pa
paueris liniantur. sic his comuniter et bibitis
si adhuc perseverat infantia. per tres dies cum
insomnitate & vixne discoloratione / non est
de conualescentia spes habenda. Si vero inci
piat colorari & mala signa minui. sperandum est

De amentia.

Amentia idem est quod inania. Est
autem inania secundum pla. infe
ctio anterioris cellule capitis cum
priuatione imaginationis. sicut me
lancolia est infectio medie cellule capitis cum
priuatione rationis (vel ut dicitur constans in li.
de melancholia) Melancolia est inquit suspi
ctio dominans anime quam timor est tristitia
induxerunt. Et differunt passionibus iste secun
dum diuersitatem lesionis operationum quia
in inania principaliter leditur ymaginatio. in
alia vero ratio. Et generatur de passionibus ali
quando ex abis melancholicis. aliquando ex
poratione fortis vini exurentis / & incinerantis
humores. aliquando ex anime passionibus. s.
sollicitudine / tristitia / nimio studio & timore. ali
quando ex morfu rabidi canis. siue alterius a
nimialis venenosi. aliquando ex corruptione

aeris pestiferi et infecti. aliquando et malitia humoris corrupti dominantis in corpore hominis ad talem infirmitatem parati. Secundum autem diuersas causas diuersa sunt signa. Nam quidam clamant. saltant. se et alios vulnerant. et in latibus saltant. de quorum dispositione et differentia supra habitum est li. v. ubi agitur de cerebri passione. horum medicina est vt ligentur vtraque ppria vel aliena cessant lesione. maxime sunt tales recreandi et a sollicitudine et timoris causa et materia amouendi. et instrumentis musicis lenificandi. mediocriter exercitandi. et tandem si purgationis et electuaria non sufficiant arte chirurgica sunt curandi.

De litargia.

Quoties. xxviii. percutiet te cecitate alia littera stupore. Et vocatur stupor mentis secundum constantium. que dicitur cecitas rationis que est. q. somnus / oculis clausis quando propter defectum spiritum anima non iudicat de visis sensibilibus nec discernit. sicut percussit fuerunt sodomite in foribus loth. sicut dicit glo. gen. xx. et supra vln. Dicitur stupor secundum constantium. fit duobus modis. quia vel accidit ex perturbatione rationis non aduertent. vel fit ex superfluitate humoris / vias spirituum in cerebro impediens ut patet in ebriosis. vel ex nimia frigiditate aeris nervos sensibiles comprimentis / vt patet in his qui congelantur in glacie vel in nive. fit etiam ex roptus cerebri opilatione. vt patet in apoplectis et in litargis hoc videmus. stupor etiam dicitur membrorum rigor et extremorum corporis constrictio quando propter frigorem membra videntur contrahi et dormire. Alio autem modo dicitur stupor secundum dant. qui dicitur admirandus est stupor qui de re noua et stupor autem prout hic accipitur est quedam somnolitas. que est quasi quedam dispositione sepe ad maximas infirmitates et maxime ad litargiam que est apostema in postero cellula capitis generatum. et dicitur a lethos quod est obliuio eo quod obliuionem inducat. fit autem frequenter ex sicumate in senibus. et in hyeme per se autem nunquam prouenit / sed semper accidit ex precedenti aliqua egritudine. nam in quibusdam egritudinibus enuntium flegma actione febrilis caloris ebulliens rapitur ad cerebri et in postero cellula recolligitur ratione conformitatis et generat apostema. cuius signa sunt febris continua / vtrina discolorata et spissa. oppressio oculorum / falsus somnus / e-

ger vocatus vit responder et si contingat respondere / loquitur aliena. supinus iacet / et si superlatus quo ad horam vertatur / proprio impetu iterum supinatur. in extremitatibus notabiliter infrigidatur. Dorum remedium est vt eger in loco lucido staturatur. loquentium et disputantium assit garulitas. per pilos et barbam trahatur uehementius et etiam per capillos facies aqua frigida sepius perfundatur. pedes inferius conficitur. fumi fetidi inferius apponatur vt comu capite crustum. et huiusmodi. disternium super omnia adunetur et apponatur. stemuratio prouocetur. caput abradatur / fricetur / et apernatis / vt de sinapi et similibus fomentet. Stenuratio in hac causa optimum signum est si vero dormitatio perseverauerit / et tremor cum motu brachy / et frendor dentium superuenierit / mortale est. Et notandum / quod si de frenetico fiat litargicus / pessimum est. si vero e contra / bonum si de litargico quis in frenetico moueatur. Dec omnia extrahunt de platea. et costia.

De vertigine.

Sicut dominus in medio eius spiritum vertigini s. Isaie xix. Vertigo secundum constantium idem est quod sententia visus scilicet et spiritus sensibilis corruptela / qua omnia subito videntur voluenta / et tenebrosa. Causa autem huius est nimia humorum habundantia cum venositate mixta. Nam humores mouentur in capite venositate de corpore siue stomacho ascendente ad cerebri. Si hec passio in solo fit cerebro sentit patientem grauitatem in capite / somnium in auditu / corruptionem in odoratu / et talis vertigo de facili non dimittit. Si vero est ex stomacho / patientem sentit abdominationem in ore stomachi et dolorem / sed talis vertigo recipit inspulationem / quia ascendente fumo tunc vertigo inapit. quando vero non ascendit tunc dimittit. Dorum remedium est medicina purgatiua et flebotomia / si aliud non impediatur. Pedes infirmi in aqua sunt ponendi a vino abstineat cum dissoluat. et etiam ab inflatibus abis et a grossis. vomitus etiam leuis prouocatur / quia multum valet.

De vigilia.

Vigilia est insomnitas / que est quedam cerebri passio quasi opposita litargie. Prouenit enim hec passio ex nimio motu cerebri / siccitate colore rubee siue

De infirmitatibus

nigre. et intemperato calore / et ex humoribus nimis falsis. Ex his omnibus nascuntur vigilie inordinate / sequuntur angustie / mutatur color / intenduntur sollicitudines / cogitationes / et alienationes mentis / inordinabiles suspitiones / corpus subleuiatur et desiccatur / virtus digestiua corrumpitur. tota hominis complexio immutatur. Palpebre et facies intumescunt et pessime passiones in corpore excitantur. His cito ne pereant medicandum est. bonorum facies et tympana cum sopiferi inungantur. lacte muliebri somni gratia perfundantur / corpora bonis abis reficiantur. De vigilijs. quere. s. li. vj.

De Epilentia.

Epidit in terram spumans et. Ad hoc morbus caducus a Galieno et alijs autoribus epilentia nuncupatur. et hoc morbus ab antiquis ira dei vocabatur. Est autem epilentia (vt dicit Galienus) humor humidus quo ventriculi cerebri non prece opilantur / bibens animam id est spiritum animale ad declarandum actionem suam quousque ab illo humore eropulauerit cerebro viam suam. Dicitur autem hoc infirmitas in passione veranoxon / id est sacra passio quia sacram partem corporis occupat. scilicet caput. Dicitur etiam herudis. quia hec passio fortis est vt herudales. Dicitur et morbus caducus ab effectu. quia opilat / nervis membra que sunt instrumenta virtutum a regimine spirituum de pauperantur et destruntur. et ideo homines in hac passione compelluntur cadere. Est autem epilentia apoplexie vicina. Locis enim idem est vniuersis. quia et materia vnde nascitur frigida est et viscosa. In hoc autem differt. Quia apoplexia omnium ventriculorum cerebri est opilatiua / cum puatione rationis et diminutione sensus et motus. Epilentia vero non omnium / sed principalium ventriculorum cerebri est impediua. Dicitur autem ab epi quod est super et lenis quod est lesio / quia superior pars capite est lesiua. Dicitur et morbus puenlis / eo quod puenis sepe accidat. Patiens autem morbum istum subito cadit / obturquetur et facies eius tremore cernit / et totus corpus / cum pstrictione dentium et stridore oris spumat / et plures spumantes emittit. Vocant autem medici epilentiam apoplexiam paruum / que est ex tribus causis / vt dicit Galienus. quia vel ex humoribus flegmaticis vel ex melancholicis nascuntur in parte cerebri. vel ex ventositate frigida et grossa cerebro vel altius membro dominante. sicut stomacho. Est enim aliquis humor / et nascitur in il

lo membro sumus qui ascendit ad cerebrum / cuius grossitudine vit animalis spiritus opilantur et inde morbus caducus preceatur. Hec passio (vt dicit Galienus) supuenit tempore deterrimato. vnde dicit Galienus. Epilentia inquit que crescente luna venit sui materia signat esse humidam. omne enim humidum crescente luna habet incrementum. que vero venit deficiente luna frigidissima est / sed tamen parum humida est. Epilentie autem tres sunt species / secundum triplicem locorum speciem vbi fiunt. scilicet epilentia que fit in capite et materia existente tantum in cerebro. Analentia vero fit ex materia existente in stomacho non in coacuitate / sed in vijs eius et arterijs ipsius stomachi. per quorum mediocritatem materia ebulliens rapitur ad cerebrum. Catbalentia fit ex materia existente in extremitatibus / vt in manibus et pedibus que proprijs quidem signis dinoscitur. Nam catbalentia morbum suum presentunt. Sentiant enim receptionem quandam / quasi fornicarum vel motum cuiusdam aure ex materia superius ascendente / et sepe per constrictionem extremitatum preseruantur a casu. et vt testatur Galienus. Isti sepe februnt / quia sine caloris ebullitione / materia vit ab inferioribus posset rari ad superiora. Analentia autem ex repletionem stomachi laborant et maxima indigestione / et ab eo eruuatione et abominatione. et hanc etiam casum suum presentunt. Epilentia autem non preseruantur / sed continua capiti grauedine laborant. fiunt autem hec passiones quandoque ex sanguine / sed potius ex flegmate. Sepius etiam ex melancholia. et cause iste per propria signa cognoscantur / maxime per corporis habitudinem sanguineam et flegmaticam vel melancholicam / per faciem rubeam vel pallidam seu liuidam per etatem / per regionem / per dietam. Si autem fuerit ex melancholia in defectu lune / ledit maxime et infestat. Si vero ex sanguine vel ex flegmate / in plenilunio maxime se ostendit. De passionibus sunt maxime adherentie / et eas curare difficile est. confertur tamen eis et medicina et dieta oportet vt a nocuis abis abstineant / etiam coitu et a vi nimia et frequentia hominum. quia in talibus locis solet eos citius accessio occupare. Bonis abans et leuibz vtantur et temperate / plus de mane / minus aut nihil de vespere comedant / vinum temperate bibant / secundum medicinam purgentur / secundum humoris peccantur exigentiam. Experimentum plerumque contra epilentiam tres sanguinis guttas dicitur esse per scarificationem a scapulis extrahendas et cum ovo corui in fine accessionis patienti

offerendas. Dicit etiam oua corui multum conferre. Similiter dicit pioniam portatam et portatam multum conferre. Idem confirmat et Galienus et psan. et dyasco. Dicit enim coagulum leporis bibulam iuuare epilepticum. quia prohibet ne humor dissoluatur / que ascendens opilat cerebrum. Dicit etiam quod epar agninum assatum confer / si comedatur. Caprinum vero si detur epilepticis / mouet epilepticam. **A**ltra alia dicit psan. experientia / de quibus nihil ad presens.

De sternutatione.

Item. **S**ternutatio eius re. Sternutatio (ut dicit psantinus) est violenta cerebri commotio / ad expellendas fumosas ipsius cerebri superfluitates. De diuersis autem causis nascitur. Aliquando. n. ipsa natura operatur / cum fumos superfluos sargit a cerebro expellere / qui vel causa sunt morbi / vel causa vitij. Humanum enim cerebrum humidius est cerebri aliorum animalium. Unde et humores ibi adunant / qui cooperante natura inde cum sternutationibus expellunt. Aliquando enim fit sternutatio potius vi morbi quam nature. sicut in corica accidit et in plenipletymia. Aliquando autem habet fieri sternutatio sic cannales narium humanarum curi sunt. unde cito ad cerebrum / nocua ab eminet ve niunt. sicut puluis / aer frigidus / calor solis / et huiusmodi / que cum ad cerebrum veniant expelluntur a cerebro vigore / et motu suo / et inde fit sternutatio / que si fiat in acutis febribus siue reumate signum est laudabile. Signat. n. naturam portatam in expellendo quod sibi est nocuum. Si autem fiat cum reumate / malum signum est. signat enim materie exuberantiam. Unde sintonica est sternutatio et augmentus reumatis signat. et ideo in pleuresi et in similibus malum signum est et illaudabile. Sternutatio igitur cerebrum commouet et exonerat / totum corpus concutit et alleviat in suo exitu. Et violenta commotione ac in cannales narium strepitum facit. qui si plus debito post expulsionem superflui humi permanserit / ledit. quoniam nimis dissoluit. et aliquando quibus passiones excitat / et inducit. Restringatur igitur per medicinas. sicut per fumigationes restringentes spiritus reparantes / et superfluitates plumentes sicut est camamilla / metastrum / rosa / yricos / et vigella / et huiusmodi.

De Tremore.

Quisit dominus signum in chaym. f. tremorem capitis (secundum glo.) **I**strabi. **O**mnis (inquit Strabus) qui inuenit me per tremorem capitis et cogitationes fumose mentis / cognoscat me reum mortis esse Tremor autem capitis qui et certitatio a constantino dicitur / puenit ex defectu et debilitate spiritus regitue in neruis spondilium ipsius colli et in lacertis membrorum. In hoc autem morbo duo sunt motus / qui sibi sunt oppositi. alter enim mouetur sursum / et alter deorsum. superioris vero natura opatur / inferioris autem morbus. Ad orbis autem innititur membrum deprimere inferius / sed natura que ipsum a suo regimine nondum destituit / nititur ipsum regere et disponere in propria dispositione. et ita sursum eleuare. et ideo ex tali motuum contrarietate surgit tremor. **C**ausa autem inceptiois tremoris / est defectus virtutis commouentis lacertos. (ut dicit psantinus) que virtus quam deficit causa male complexionis / vel accidentibus anime. sicut ex timore propter spiritus confluentes ad cor. Unde membra ponderositate sua tendunt inferius / unde quia natura non habet sufficientes spiritus ad in eandem regimine confluentes / non ex toto potest membrum in sua consistentia detinere. et ideo sequitur statim tremor. talis autem tremor quedam dispositio est ad paralysim / maxime si accidit dormitio frequens cum tremore / cuius causa est frigiditas substantiam neruorum coagulans et consistans / ne virtus sensibilis eam penetrare possit. **O**mnis autem paralysim cum tremore leuius est ad curandum quam illa que est sine tremore quia in prima non est omnino membrum destitutum a natura. sicut est destitutum penitus in secunda. **T**alis itaque tremor vna cum dormitione calefactiuis / et confortatiuis / et dissolutis et sumptiuis curabitur medicinis. sicut est theodorichon / peralogo dum / et similia. valent et balneationes / fricationes / et cum calidis et aperitiuis herbis subfumigationes / ut porrida / si aperiantur / ut humores superflui consumantur / ut spiritus excitant / ut nerui confortentur.

De Spasmo.

Spasmus est neruorum violenta contractio motum voluntarium auferens vel retardans. Talis contractio puenit aliquando ex nimia repletionem. quandoque ex inanitione. quandoque ex nimia in frigiditate. sicut est videre in manibus et labijs infrigidatorum / quod vix per se formant / vix etiam digitos

De infirmitatibus

complicant aut recurrant. Contractio vero et
tali extrinseca in frigidatione soluitur in calore
et alia non indiget medicina. Laueat tamen
paciens neminis subito forti calori se exponat
quia ex subitanea percussione frigiditatis ad ner-
uorum extremitates dolorem non modicum pa-
tientur. Contractionem vero causatam ex in-
anitione hec se signa declarant. precedit enim
aliquando fluxus immoderatus sanguinis /
vel ventris / vel matris. Aliquando labor vel
abstinentia supra vires laborantis vel absti-
nentis. Aliquando immoderatus calor in cor-
pore hominis per acutas febres patientis.
Aliquando profunditas et dolor vulneris / acu-
men / et fortitudo assumpti medicaminis. In
his omnibus accidit spasmus et nimia natu-
re desiccatione et substantialis humiditatis con-
sumptione. Unde corrugatur nervus et sicut
sicut pergamentum positum in igne. et ideo via
spirituum per nervos intercipitur / et virtus vi-
te regitiva impeditur. Omnis talis spasmus
si diu duraverit / mortalis est. Unde dicitur in
ambrosio. Spasmus ex celeritate vel ex coleri-
co mortalis est. Isti tamen spasmus in principio
confert calidum lac mulieris si super musculos
faucaum super spinam et collum et radices ner-
uorum profundatur vndeque ad idem valet aqua
cum oleo si fuerit cum lana succida super locum
nervorum fomentata. Tertium vero genus
spasmi est seorsum ex repletionem / qui solet accidere /
pinguibus et carnosissimis / et ingurgitatis / qui ex
effusione nervorum et dilatatione facilius sol-
uitur. quia cum unguentis / et calidis balneis /
stermationibus / et gargarismis curatur. (vt
docet constantinus) huic contractioni si febris
supervenit / summum remedium erit. vnde di-
citur in ambrosio. Spasmo et thecano febris
supervenit / soluit egritudinem. Istius au-
tem spasmi triplex est species. seorsum episternus /
scilicet quando nervi posteriores spasman-
tur. et epicoostenus seorsum quando anteriores nervi con-
trahuntur et ceteranus / quando seorsum anteriores
et posteriores contractionem patiuntur. In his
tribus non est perfecta cura quando accidunt ex
inanitione. vt dictum est.

De Paralysi.

Paralysia est lesio partis humani corporis
cum diminutione vel privatione motus
vel sensus vel utriusque. Fit. n. quando
ex frigiditate restringente. quibus ex humore o-
pilante. aliquando ex calore consumente et ner-
vos sensibiles corrugante. aliquando ex vulnere ner-

vos incidente vel dividente. Ex istis enim cau-
sis et alijs denegatur transitus spiritus animalis
ad instrumenta sensus atque motus. vnde si ner-
vi sensibiles et motivi ex toto sunt opilati vel in-
diti efficiuntur membrum pariter immobile et insen-
sibile. si vero plura non fuerint opilatio vel tra-
nsitus spirituum denegatio fit ibi ex materia de-
pimente et virtute regitiva erigente tremor. sicut
dictum est. Dabit fieri specialiter paralysia ex
superfluitate humorum et maxime potu / ex quibus
fit nimia humorum generatio et dissolutio
et inde nervorum consequitur necessario opilatio.

Fit etiam ex frigiditate nervos constringente /
quandoque est anthonia alterius morbi / seorsum quibus
minor apoplexia in paralysi terminatur. Fit
autem paralysia alia universalis / alia particu-
laris. Universalis est que recte mediam partem
occupat hominis infirmitatis. Particularis
est que occupat partem unam. vt manum vel pe-
dem vel linguam. Item materia ipsius opila-
tionis inducens paralysiam. Quandoque est in
origine nervorum. quandoque in ipso membro
paralitico / si in origine nervorum sit causa stupor
et insensibilitas est circa loca vicina. vt in facie
vel in principio dorsum. si vero in ipso membro pa-
ralitico / tunc ipsam partem tantum et non superiora
vt dicit Galienus. qui dicit se amovisse emplastrum
quem sophista posuerat super malum et posu-
it super collum. Ex quo patet quod secundum va-
rietatem locorum morbi debet variari modus
medicane. Paralysia ex inactione nervi penitus
incurabilis est. Similiter paralysia universalis
in omnibus membris et maxime in sensibus vit-
curatur. circa iuvenes tamen citius et efficacius
operatur medicina. Primo ergo in paralysi mol-
lificationis et relaxationis tam interne quam externe
exhibitis insistendum est. deinde desiccationis
et constrictionis. Si vero primo desiccationis vehe-
menter apponerentur liquidioribus partibus
presumptis / reliquum magis inspissaretur / Et sic
compactius effectum ad dissolutionem et presump-
tionem inobediens redderetur. et ideo pre-
dicto modo caute est procedendum. Congruis
igitur medicinis interne purgationis convenienti-
bus etiam unguentis externe membra molli-
centur / salvia et castoreo in decoctione vini vti-
tur. Alias vero medicinas quere in platea. et in
vianco pisan.

Paralysia dux

De dolore oculorum.

Solet dolor accidere oculis aliquando
ab externis. sicut a vulnere panni-
tatem oculorum dissolvente / a pulvere

tenera substantiam oculi perturbante / a fumo
oculos obfuscente / vento frigido spiritum vi-
sibilem repugante / ab aere calido dissolvente
a nimia solis vel alterius lucidi corporis clarita-
te. spm̄ disgregante. a nimia tenebrositate spi-
ritum visibilem calcante. ab inordinata die-
ta et ebrietate continua visum eberante. a vene-
rea voluptate consueta spiritum et humorem cri-
stallinum corumpente et dissolvente. aliquan-
do ab interioribus ut ab humoribus calidis /
vel frigidis / siccis / vel humidis. primus autem
dolor est proprius. causat ab interioribus cali-
dum apostema nascens sup̄ albuginem oculo-
rum ex humoribus fluentibus ad pupillam
et apostema facientibus. et hoc accidit ex debi-
litate oculi recipientis / et ex abundantia seu a-
cumine humoris fluentis / et ex cerebro descen-
dentis. In tali itaq; apostemate oculos intus
mescit et lachrymatur / rubescit / dolorem et pu-
cturam / feruorem et arsuram sentit. Ponsime
quando colera est in causa. tunc. n. videt q; acu-
tus p̄foretur. Si vero humor frigidus sit in
causa vel ventositas / oculis distenditur / quae
de nocte inuisatur. Humores nimij effluunt.
et illi sunt viscosi / maxime affligitur in hori flen-
matis. Si vero sanguis sit in causa / sentit pru-
ritus multitudo lachrymarum / et calor in exitu
earum / leuis punctio / maior tumor / et do-
lor in fronte maior / et maxime in hora sangui-
nis. Hec infirmitas si causat ab exteriori pa-
tiens quiescat. capite alto dormiat / p̄p̄ fluxu
lachrymarum luminis splendorem fugiat / ad
vitandum disgregationem et dissolutionem / ma-
iorem vocem non emittat / ne ex conatu vocis
in cerebro dissolutio fieri fiat. abus defrigidus
et leuis digestiois ne reumat fluxus augeat / aq̄
data / et calida potet. q; de na sui fumi / fumos
p̄sumit / nervos confortat / arsuram et puncturam
mitigat / balneis aque dulcis temperat / vitantur
bis observatis / non oportet alit medicinari si
ue medicari. Si vero sit dolor ab interioribus
humoribus purgentur humores peccantes vel
p̄ subtractionem sanguinis vel p̄ congrua me-
dicinae purgationem. collina mitigantia et sa-
nativa interius ponantur. sicut aqua rosacea /
cum lacte femineo. ut dicit p̄stantinus. lachry-
me cum restrictorijs compescant. apponant et
in statu et in augmento mediocriter dissolutiva
in fine p̄sumpta et semper cum istis confortati-
ua. Circa apostema vero oculi nunquam sunt
maturativa apponenda ne substantia oculi q̄
est tenera destruat si ad saniam prabatur
Preterea si materia est multum calida et dolor

fortis / non sunt apponenda fortia repercussiva.
quia materia subito posset repercuti ad ner-
uum obrium / et opilando eum posset perpe-
tiam inducere cecitatem. Lippitudo est oculo-
rum viscosa et glutinosa supfluitas oculo-
rum palpebris adhaerens / ex flegmaticis et melan-
colicis humoribus in angulis oculo-
rum incipiens / palpebras ingrossans / et inuertens. hec
oculo-
rum alia corumpit / et ipsas palpebras
quasi cameas crudas facit In lippis quippe
oculis pupille sane sunt. sicut dicit glo. sup. xij
leuitica. s. humore defluente palpebre grosse-
sant / cuius crebrius infusio ne et pupille acies
vitiantur. et illos signat quorum ingenium ad
cognitionem veritatis cunctatur / sed operatio
camalis vite obscurat.

De passione oculo-
rum.

Hic est passio oculo-
rum / quam nos
maculam dicimus que albugo vel pa-
nus dicitur a p̄stan. et habet generari sic.
Primo fit fluxus reumatis ad oculos / ex quo
fit obstruere dolor / et apostema. ex qua ma-
le discussa remanet quedam leuis macula siue
infectio que longo p̄cessu tempore excrecit / in
telam et inspissatur et occupat maiorem locum
scz totam pupillam. tela vero excrecit in pan-
tum p̄ maiorem inspissationem et maiorem lo-
ci occupationem. quia totum nigrum oculi oc-
cipat. ad vltimum fit vnguis magis spissus et
durus. quodlibet istorum incurabile est si fue-
rit inueteratum. nisi secundum loci colloca-
tionem debet diuidi. Si vero collocatur circa cristalli-
num humorem in p̄fundum p̄ dimidium an-
num fit incurabilis. in p̄ncipio autem vit cura-
tur. Si vero colligatur sub p̄iunctiva vel etiam
supra p̄ decem annos / potest curari. Quando
igitur macula est recens et modica / succus pa-
paueris ruffi sufficit ad medicandum. (ut dicit
p̄stantinus) Papauer enim ruffum vel rubeum
calidum est in p̄mo ḡdu. et siccam in secundo /
et ideo habet virtutem extenuandi / consumen-
di / et desiccandi. Dicant etiam philosophi ut
dicit p̄stantinus q; sanguis ex summitate dex-
tre ale columbe vel irundinis vel ypupe extra-
ctus et sup maculam recentem positus / calidus
maculam in p̄ncipio potenter rumpit. sanguis
enim istarum avium est valde ignitius et dis-
soluuius ex natura avium ex quibus p̄cedit.

De infectione oculi p̄ sanguinem.

Hic etiam accidit oculis deformatas
et passio. s. sanguinis infectio / qua con-
stantinus crustulam sanguis nominat.

De infirmitatibus

quando scz sanguis aliquo casu ad oculos defluens in crustulam desiccatur. conuenit etiam ab arterijs et uenis desudare ad oculum et uenas aliquas rumpi vel crepare. in tunica coniunctiua et ex circumfluente sanguine talem deformatem in oculo generari. hunc sanguinem sic coagulatum dissoluit sanguis turturis uel columbe. ut dicit constantinus. Idem facit lac mulieris cum thure. Idem facit recens caesus sine sale melli commixtus si superponatur. multa alia experimenta dicit pistan.

De lachrymis inuoluntarijs.

Exurus lachrymarum inuoluntarius accidit oculis quandoque ab exterioribus sicut ex percussione / Ex caliditate aeris dissolutione / uel ex frigidi coarctatione / ex fumi mordicatione / et puluerum perturbatione et ceperum et aliorum acuminum odorazione. Quandoque ab interioribus. ut ex calidis humoribus uel frigidis / uel ex superabundantia humorum per incontinentiam effluentium. ex debilitate continentie humoris cerebri / et fortitudine expulsiue. Si autem humores calidi fuerint in causa / oculi rubent / lachryme distillant / et calefaciunt faciem et uidentur calida / obsunt frigida / pstant. Si uero sunt humores frigidi / oculi sunt subalbidi / uel liuidi / lachryme etiam frigide faciem non mordificant / frigida obsunt calida pstant. Ad lachrymationem factam ex percussione / et causis alijs exterioribus precipua cura est cera pura cum puluere cinimi calefacta / et frequenter cathaplasmata. dolorem enim simul remouet / ad lachrymarum et liuorem si sit cum vulnere / cum cinurgia curetur ad alias causas exteriores sufficit fomentum cum aqua tepida ita quod tepor ad frigiditatem plus accedat. Si fiat autem ex fluxu et superabundantia humorum purgentur detur dyacubanum cum uino decoctionis thuris. hoc papuum est in hac causa / sicut restrictoria circa tempora et circa frontem. De omnibus ualent contra fluxum etiam calida et frigida.

De defectu uisus.

Efectus uisus accidit oculi multipliciter de causa. aliquando ex mala proplexione. aliquando ex fumi ascendente a stomacho corruptione. Aliquando ex nerui obtruncatione. ex catberactis / ex panno / ex macula / et huiusmodi. Aliquando ex diete inordinacione / ex egnitudine longa / ex ieiunio et coi-

tu nimio. et ex multis alijs causis sicut ex senectute et huiusmodi. Distinguende igitur sunt cause per propria signa. Nam si defectus accidat ex fumositatem stomachi / defectus uisus non est priuus / sed interpolatus. secundum n. aborum assuetudinem / propter uarietatem minuitur uel augetur. si autem est ex uicio cerebri / priuus est defectus a principio. et post si ex opilatione nerui ipsius oculi substantia pura est et lucida atque clara. alia signa per se patent. Ad istum ergo defectum tollendum si est ex uicio humoris stomachi mundificetur / immo totum corpus precipue caput / deinde apponantur remedia localia / que in uisico et alijs auctoibus inueniuntur.

De cecitate.

Cecitas est priuatio uisus. Priuatur autem homo uisu aliquando propter organorum defectum / et pupillarum inproportionem ad spiritum uisibilem. Ad hoc enim quod formetur uisus exigitur debito proportio organi spiritum recipientis ad ipsum spiritum / ut supra dictum est de visu libro. iij. Aliquando propter neruorum interiorum opilationem. Si enim fuerit neruus qui dicitur obticus / qui est uisibilis spiritus uehiculum in suo principio uel medio uel alicuius carnositatis supererectio / uel alicuius uisosi humoris abundantia totaliter opilatus / uirtutis uisus transitus non puenit ad pupillam. et cecitas in oculo generatur. Aliquando fit propter humorum et spirituum consumptionem. ut est uidere in senibus quorum oculi primo caligant et defecti uisus patiuntur. tandem deficiente uirtute uideendi / potentia penitus destruitur. Aliquando fit ex causa exteriori. sicut per oculorum uulnerationem propter nimiam etiam et priuam lachrymarum effusionem. per substantiam oculi dissolutionem. per tunicarum oculi inspissationem et indurationem et humorum in oculo compactionem. tunc enim non est pupilla spiritui uisibili peruia. et ideo talis compactio est cecitatis in oculo inducta per substantialis humoris subitam desiccationem ut in pupilla accidit. in quibusdam potest natis et minus qui ex nimia sanguinis subtractione quandoque incurrunt periculum cecitatis. Aliquando propter subitam cum desiccatione substantialis humiditatis spiritus uisibilis disgregationem. ut patet in uisio / qui ad aspectum peluis ardentis quasi subito excecatur. cuius excecationis causa est aspectus peluis ardentis et lucentis / cuius ignea humoris tunnicam oculi cum crystallino humore et destruit

et presumit. et eiusdem luciditas que spiritui est
 improporcionabilis. ipsum disgregat et disper
 git. et sic necessario cecitatis perpetue vicium in
 troduct. Inter omnes itaq; sensibiles passio
 nes. miserabilior est ipsa cecitas (vt di. psta.)
 Nam sine omni viculo cecitas ceco carcer est
 apitur in apprehendendo imaginatiua. q; de
 albo imaginatur q; sit nigrum et eouerso. impe
 ditur iudicando vim deliberatiuam. iudicat
 enim penes se et deliberat ire ad orientem /
 et deceptus in suo iudicio vadit ad occidentem
 peruertit et affectum. quia oblato sibi ad elige
 du denario argenteo cu cupreo / affectat elige
 re argenteum / et eligit ipsum cupreum. Tanta
 siquidem est ceca miseria vt non solum puero
 vel seruo se subiciat p regimine et ducatu / ve
 nim et sepius ipsi cani et sepe ad tanta deduci
 tur necessitatem / vt ad transeundum pontis vel
 vadi periculum plus cogitur credere cani qua
 sibi ipsi. Item sepe in periculis vbi omis du
 bitant. quia non videt periculum securus e ce
 cus et eouerso. sepius vbi nullum piculum
 imminet / maxie cecus timet. sepe i plano cespit
 tar pedibus et offedit. sepe vbi pes esset eleua
 dus / deprimat pedem et eouerso vbi esset ter
 re figendus / ipsum eleuat et suspendit. vndiq;
 palpando / cōtrectado manus dirigit. vndiq;
 de itinere dubius / manu et baculo viam qrit.
 raro aliquid securus agit / semper fere dubius
 et timens erit. Item cecus quando nudus ia
 cer vel sedet / tecum se reputat. sepe etiam qua
 do videtur ab omnibus se latere putat. Itz
 faciem aliquando et oculos ad solem vel celuz
 cecus eleuat / sed ipsius oculos celestis claritas
 non immutat. ipsius cea oculis sol presentem
 exbet suu radium / sed tamen presentis solis vir
 tutem non percipit secudu effectum (vt d. grego.)
 Item cecus aliquando puerum ductorem suu
 verberat / et percutit / et offendit. sed eadem ver
 bera cito per puerum luit. Nam puer verber
 non immemor / i pontis medio siue a quocunq;
 alto periculo ipsum solum deserit. et ipsum fu
 gicus sibi viam euadendi periculum non ostē
 dit. et ideo est miser cecus. quia in domo nubi
 agere fiduciaaliter audet. in innere deserit a socio
 multum timet. In hoc tamen peior est condi
 tio habentiu oculos qua cecoz. quia ipsi oculi
 hostes sunt et predones animi humani quoz
 concupiscentias dum sequimur / sensissimis bo
 stibus subiiciamur. sicut dicit expositor super il
 lud treuo. Oculus meus depredatus est aiaz
 meam. Melius autem est homini oculis eru
 tis cecum fieri / quam habere oculos et eorum
 blanditiis decipi et abduci. vt dicit gregorius

super illud. Melius est tibi luscum ad vitam
 ingredi / qua duos oculos habere in tenebram
 ignis muni. vt dicitur Math. vi.

Surditas est priuatio siue speditio et
 tu auditus / qui fm constan. tanua
 mentis est. Contingit autem ali
 quando auditum totaliter auferr. et tunc pro
 prie dicitur surditas. Et habet fieri ex humori
 bus opilantibus nervos audibiles et buccas
 auium replentibus itantum q; i eis nulla pot
 fieri allisio. quandoq; non aufertur ex toto /
 sed secundu diminutione humoris. et tunc di
 citur grauitas auditus quandoq; est ibi soni
 tus et tinnitus / ita q; putat paties q; sit iuxta
 mollendinum siue iuxta organa. et hoc habet
 fieri ex grossa ventositate interdusa. et hoc ha
 bet fieri aliquando sine interpolatione. et tunc
 est ex causa priuata. Quandoq; cum interpola
 tione. et tunc est ex causa remota. quandoq; eni
 nihil exterius auditur propter opilantione. sed
 auditus ab interioribus imutatur / ita q; pati
 ens credit se audiri ab exterioribus hoc quod
 sentit ab interioribus et secundu hoc fallitur
 auditus. Adulteris alijs. modis auditus ho
 minis impeditur. Accidit etia auri dolor ali
 quando siue apostema. et hoc ex calore dissolu
 uente vel ex frigiditate constringente. si sit ex ca
 lore / dolor est acutus. locus rubet / calida ob
 sūt / frigida pofunt. si sit ex frigiditate / dolor
 est ponderosus et grauius. locus pallet /
 calida obsunt / frigida profunt. Aliquando
 est ex apostemate calido. tunc a d predicta sig
 na est vebemens febris / semper enim aposte
 ma aurium febris concomitatur. sed remissior
 et minor dolore in causa frigida quam in ca
 lida. Aliquando relinquuntur i aure vulnus
 et apostemate precedere. quod cognoscitur ex
 dolore / titillatione / et sanie effluente. aliquan
 do sunt vermes in arboribus ex humoribus
 calidis inuisicatis per interceptionem spiritus
 viuificatiui. Signa autem vermium / sūt pru
 ritus / et titillatio et aliquando videri possunt
 si auris soli exponatur. aliquando fit dolor a
 causa extrinseca. sicut ex aqua vel lapilli subin
 tratione. aliq; ex concussionem. cuius signum est
 exitus sanguinis. aliquando tamen erit sanguis
 ex superabundantia in continentia eiusde vn
 de constan. Si subito languis et sine dolore
 ab aurbus exeat sine manifesta causa signu e
 aliquid esse in capite quod natura expellere la
 borat. oportet ergo q; aures a principio mudi
 ificentur Alias autem aurium passiones / qre
 supra li. iij. de auditu et. v. de aure. ibi eni sūt

De infirmitatibus

multa in fero. Dolor igitur aurium si est ex calore & sine apostemate. frigidis & alteratiuis insilendum est. vngi enim debet locus doloris oleo rosaceo vel violaceo & consimilibus talia enim olea tepida auribus insillentur. non enim acuta frigida auribus debent insillari. Si vero ex frigidityte siue apostemate cum calidis alteratiuis ad curam procedendum est. sicut oleo laurino / rutaceo / & buuismodi. Si vero fuerit cum calido apostemate frigidis maturatiuis primo insilendum est. deinde mundificandi & in contraria causa adhiberi debet medicina contraria. Rupto igitur apostemate quod cognoscitur ex fluxu sanies primo mundificandi est vulnus / deinde consolidandum. Adundificandum autem cum vino & cum melle simul mixtis & immixtis / consolidatur cum puluere thuris & mastias & butyri modi. Si vermes ibi fuerint succi amari sicut persici / absinthij portini infundentur. similiter oleum amarum ex amigdalibus amans auri patienti insillentur talibus enim vermes occiduntur & putrefaci cum sanie educuntur. si enim lapillus intraverit / caute extrahatur. quod si fieri non potest auribus calidum inungatur & sternutatio prouocetur vel cum ventosa suggatur & extrahatur. Ad surditatem remouendam vel saltem releuandam valent multa que dicte constan. sicut inter omnia solet balsamum insillatum auribus perualere. Surditas tamen si fuerit a natiuitate incurabilis est similiter que per triennium durauerat vix curatur. tinnitus qui ex ventositate causatur cum ex tenuanuis ventositatis curatur sicut cum aneto / calamento / colato origano / & consimilibus / quorum subfumigatione tinnitus soluitur. Et hec de passionibus aurium & earum remedijs dicta sufficiant.

De fetore narium.

Polipus est superflua caro ex naris exarscens ex superfluis humoribus generata. hanc passionem fetor horribilis sepe comitatur / & tunc fetor a poliposo non sentitur. propter opilationem. n. nemi odorabilis talis in fetore & fetoris differentias non discernit. Dicitur autem fieri tam fetor narium quam polipus in hunc modum. humores grossi & viscosi fluunt ad carniculas narium & ibidem diuturnitate spissas & actone caloris condensantur. & quasi in substantiam carnicam conuertuntur. que corrupta cum sit inde fumositas resoluta & aeri imixta inspirando & respirando fetorem facit infirmitas talis polipus dicitur. quibus etiam ad narces descendit

humiditas / & eam cohibet spongiosa narium porositas. & ibi putrescentes corruptionem generant & fetorem. quibus etiam calidi humores acuminis suo pustulas in naris generant / quod locum vicerant & exoriant. vnde et ex corruptione carnis & humorum qui ex coarctatione inspirationum cum non possit cerebrum deputari fetor necessario generatur. Primum igitur remedium hanc passionem est vt cauterium & conuenienti medicina purgetur / & post fluxum insillatur. deinde partes aqua calidam naris attrahat atque suggat / vt humores inuiscati dissoluantur & educantur. Ad nares purgandas valent pillule dyacastoree / vnde cum succo rutbe & vino tepido resolute si naris sunt iniectione. Ad restringendum fluxum mirabiliter valent gna thuris albi si sepius assumantur. Si vero fuerit polipus confirmatus precedentibus purgationibus & de opilantibus pulueribus & medicinis corrosiuis amoueat vel per incisionem. sicut in chynurgia plenius edocet.

De passione narium.

Passionem etiam nares sepius fluxum sanguinis. & fit in masculis tribus de causis. scilicet. n. fluxus a cerebro & tunc fit cum sternutatione & cum dolore frontis & peritro latere / & fluxus per dextram narem. vel a splene / & tunc a sinistro latere erit dolor & fluxus per partem sinistram. Præter hanc in mulieribus etiam fit a matrice. tunc dolor est circa umbilicum. huius fluxus quibus est vtilis. quibus. n. in febribus etiam acutus & infrenes in die ætico solet fieri motu nature. Et tunc solet bonus esse. nam bonus est qui ante diem æticum fit ex nimia sanguinis interiori ebullitione & fetore. vnde acumine suo venas aperit / & fluxum facit. his & multis alijs de causis fluxus sanguinis. Siue autem fuerit fluxus æticus siue symptomatikus non in principio restringatur fluxus ne crisis impediat / vnde sanguis ad alias partes fluat. & sintibona perit faciat vt suffocatus & humoribus. si autem nis augetur fluxus si patientes eorum esset in parte patienti inuicidus. extremitates sunt ligande & fortius restringende. Ad medicine restrictionem sunt tympanibus & fronti adhibende. aqua cum aceto in facie perfundenda. Si ab epate fiat fluxus / ponat ventosa super epatæ regionem. si a splene / super splenem. si a matrice super matriam vel mammillas.

De fetore oris.

Fetor oris quibus causatur ex dentibus & gingivis corruptione. quibus ex ore & palatum vlcera & putredie. quandoque ex

thorac mala habitudine et membrorum spiritualium vitiosa dispositione. quibus ex putrefactione humorum stomachi. quibus ex vniuersali corporis infectione. ut in leprosis. quorum anbelius est fetidus et infectiuus. quibus ex fetidorum commestione. ut patet in illis qui primum comedunt allium / cepas / atque porrum. Quando autem fit ex corruptione membrorum spiritualium et vniuersali corruptione humorum infectorum. palliani quidem potest. sed non curari. talis autem fetor est primum in inspirationem non accipiens. ille autem qui est ex vino stomachi inspolatur / quia autem prandium est maior. post prandium puus vel nullus / et bene curatur cum exterius aromatizet et confortatius. Primo igitur materia que est in stomacho / que fetoris causa est digeratur / diuidatur expellatur. post commestione vero sepe vomitus prouocetur ut villi stomachi mundificentur / a putridis cibariis et putrefactioni dispositis caueatur. vir vino aromatico et aromatizet ad confortationem vtratur. Si catur ab alijs ut ginguis et dentibus putridis dentes estantur / qui sunt catur vel sanentur. gingiu et fricentur et mundificentur. cum decoctione rosarum in vino vel aceto tepido abluantur. cum puluere thuris et mastice et melle gingiue et radices dentium fricentur. et mundificentur.

De dolore dentium

Dolor dentium quandoque fit vitio stomachi quandoque vitio cerebri. Et vitio cerebri quando humorum frigidum et calidum remanentes nervos dentium inficiunt et dolorem inferunt. Vitio autem stomachi fit ex humoribus calidis in ipso existentibus a quibus fumositas resoluta. superiora petens nervos dentium et radices mordendo vel aggravando. dolorem inferunt dentibus et fetorem. Si ex acuto et calido est humoribus dolor est acutus et pungitius cum rubore faciei cum asperitate et siccitate gutturis. cum siti et amaritudine oris. Si ex frigidis dolor est minor cum grauamine capitis cum sub humiditate faciei et pallore cum acetosa eructatione et oris insipiditate. Dolor autem veniens ex cerebro diu durat sine aliqua interpolatione. quod aliquando decem horis vel plus. Qui vero procedit ex stomacho / quatuor vel tribus affligit horis et post quietat. Cause ergo doloris dentium (ut dicit constan.) sunt putredines et fetores ruptur et perforationes motiones / et casus / et limositates. perforantur enim dentes et quandoque rumpuntur. aliquando in co-

lorem cinerum / viridem vel nigrum mutantur que omnia ex humiditate putrida nascuntur / que a stomacho ad ligamenta dentium defluunt et ascendunt. Eadem etiam causa est relaxationis et motus dentium atque casus. Nam acuti humores in radicibus dentium dentes perforant consumunt sepius et relaxant. unde sunt causa quare cadunt cum radices deficient aut putrescunt. Clemes in dentibus maxillarum sunt ex humoribus et eorum concavitate putrefactis. et cognoscatur ex pruritu et titillatioe / et continua terebratione / et dentis perforatione et fetoris emissionem. et multis alijs modis que re supra in li. v. in tractatu de dentibus. Ille dentium dolorose passionem si sunt ex vitio humorum in cerebro vel in stomacho debita purgatione purgantur. sepius dentes debitis dentiferis mundentur. De quibus omnibus sufficienter tractat constan. Clemes dentium mira et opio interficiuntur. dentes relaxantur et mastice confirmantur. Et hoc idem facit gargansimus de gallis et malogranati cortice et balauistic cum aceto preparatus.

De lingua

Lingua etiam multipliciter patitur aliquando enim paralizatur et tunc perdit voluntarium motum et sermonis usum. ut dicit constan. cuius causa est defectus motus virtutis / que excitatur per spiritum venientem a cerebro. vel accidit ex nervo animalis virtutis vehiculo humore vel apostemate opilato. vel accidit ex proprio substantie lingue vitio. scilicet mala completionem lingue et disemperantia infrigidate. vel calore et siccitate vel humore. aliquando etiam lingua apostematatur tunc intumescit et sermo impeditur. aliquando ex humore liquido relaxatur et remollitur nervus lingue et nimis mollis efficitur / et tunc debilis sermo per nimis remollitam linguam non formatur. aliquando ex humore nimis calido et sicco contrahitur et corrugatur / et tunc totaliter sermo impeditur. aliquando grauibus vel ceribus et pustulis leditur et tunc tam in gustando quam in loquendo impeditur. Si ergo lingue substantia sit sana nullas habens maculas loquela tamen sit ablata / a cerebro surgit vitium vel a nervo opilato. aliquando perditur loquela ex predicta mente. ut in frenesi ubi homo non videtur imaginatione / memoria et ratione. et ideo non mirum si perit loquela que est instrumentum rationis que supra li. v. de lingua sana et infirma.

De infirmitatibus

De raucedine.

Raucedo multis habet fieri de causis. quia ex siccitate vel humiditate et ex spiritu et virtutum defectu/bilitate. Ex siccitate dicitur. aut enim siccitas inequalitatem facit/aut constringit meatus. dum enim ex siccitate exasperatur arteria/et asperitate sequitur inequalitas/et ex inequalitate raucedo et vocis impedimentum. Item ex siccitate fistulas et pulmonem coartante/sequitur vtrumque predictorum. Ex humiditate similiter duobus modis. aut ex humiditate prenta in vas/sic/et maxime in sanguine. aut ex flegmate a superioribus distillante. Sanguis. n. supabundans venas distendit/vit et meatus coartant. et sequitur vocis impedimentum. similiter flegma distillans in tracheam arteriam et fistulas pulmonis predicta operat. Ex defectu etiam spiritus et virtutis impeditur. quod per quia eius fortitudo ex spiritu perficitur et virtute. Si ergo ex siccitate cognoscatur ex sicca tussi que est offendicula spiritus in trachea arteria vel per compassionem quando est siccitas morbi. vel per passionem que fit ex siccitate exasperante. vel ex frigiditate fistulas pulmonis coartante et spiritum offendente unde generatur tussis. vel ex humiditate a cerebro distillante. Istis. n. modis habet fieri tussis que impedit ipsam vocem. Vel cognoscatur raucedo ex punctura in spiritalibus quasi ex spiritus facta est equalitate colli. et tonus corporis macilentia. Sanguineus pro in causa esse cognoscimus ex tussi aliquantulum humectata/rubore faciei venarum eminentia/dulcedine oris flegma esse in causa cognoscimus. Et tussi aliquantulum humectata/ex oris insipiditate et saluarum abundantia defectum spirituum esse cognoscimus in causa. Ex debilitate et ex tenuitate totius corporis ex febre precedente. vel ex nimio ieiunio et fluxu et oibus que corpus extenuant. Si ergo raucedo fit ex causa sicca et calida/abstineat a salis calidis et siccis/frigidis et assis. vtraque temperate frigidis et etiam humidis/et mediocriter calidis. Si ex sanguine est passio/erat minuitur/si ex flegmate denique purgationes et opilate que in frigida causa sunt necesse. Si vero ex defectu spirituum/subueniendum est resumptiuus et confortatis. Eadem autem cura raucedinis et tussis. vide in platea. a. p. stan.

De squinantia.

Squintia est gutturis suffocatio. et provenit ex apostemate in gutture/cuius tres sunt species. In prima tota materia colligitur interius in quodam folliculo in trachea arteria et yfopbagum. et cognoscatur ex vehementi

dolore nullo timore exterius appetente. apertam ore tumor interius non appet. ex febre acutissima/et ex impedimento vocis/et ex iudicio patientis. Nihil. n. potest transglutire. et huius species in curabilis est. in flegma. n. sepius prima die. Secunda species est que in minori quantitate recolligitur intra et ex in maiori et de squinantia. et habet omnia signa que prima species remissiora/et apparat aliquid tumor est. et huius species vix curat. Tertia vero species est que tota materia recolligitur ex/et de squinantia. cuius signa sunt vehementis tumor. et febris lenta/dolor modicus sine difficultate spirandi et respirandi/et huius species non inficit/nisi tumor ad interiora se retrahent. sicut autem huius passio principaliter ex sanguine/secundario ex flegmate et melancolia/nuncquid ex colera. et cognoscuntur hec cause per sua signa. Istius passionis prima cura est sanguinis attractio/in quantitate multa in cunctis venis sub lingua. sicut scarificationes cum ventosis in collo et in scapulis. deinde apponantur lenificatiua/maturatiua/et mundificatiua/que re. d. li. v. de gutture.

De difficultate anhelandi.

Difficultas inspirandi et respirandi vtriusque de asma vel dyspnoea. et accidit duplici de causa. scilicet ex siccitate coartante. qui quando pulmo non potest libere dilatari et stringi/inde sequitur asma. vel que ex humore impedit motum pulmonis. quando. n. superabundat humor ceterius in superficie pulmonis/cuius mole oppellit/non potest libere dilatari/et tunc est species asma que de sanguinem a sanguisuga. que cum violentia attrahit aerem ad cor refrigerandum. aliquando abundat humor interius in fistulis pulmonis/cuius inpositione pulmo non potest libere stringi. et tunc dicitur anhelitus/quia in hac specie laborat panes in expandendo. aliquando autem abundat humor interius et exterius. propter quod non potest pulmo libere dilatari nec constringi. et tunc est illa species que de carbonia. scilicet spiritus rectitudinis quia patiens laborat equaliter in inspirando et respirando. et ita sunt tres species asma scilicet tres huiusmodi dispositiones. si sit ex siccitate et caliditate/vn guet/eleuarijs/syropis frigidis et humidis curet et conuerso vide in platea.

De sputo.

Circa spatium etiam accidunt passionibus. vtpote in empticis/in quibus est sputum saniosum et virulentum et in emproctis/in quibus est saniosum et virulentum.

Emptina em dicitur passio quae sanies excreatur
 et hoc contingit in causis reumaticis et pleure-
 ticis et peripneumosis et in alijs apostematibus
 stomachi pectoris vel pulmonis. Dabet autem
 fieri hoc modo. dum humor superioribus dis-
 stillat in pulmonem/pulmo repercutitur/et ex
 repercussione concutitur / et ex concussione
 sanies nascitur/vel pulmo ulceratur. vel deflu-
 ens humor ad aliquem locum ad apostema re-
 colligitur/et ibi insaniam commutatur/que vi na-
 ture vel symptomatis resolutis per saniem siue
 saniosum sputum euacuatur. non tamen qui-
 libet spuens saniem debet empticus iudicari
 plerumque enim saniem spuunt et multi alij. et ta-
 men non sunt emptici/ sed illi qui infectione
 pulmonis et eius saniosa habitudine sunt cor-
 rupti. quorum signa sunt ista. sputuum sanio-
 sum/corporis macilentia/collis gracilitas et mis-
 sis cum difficultate anhelandi. facies subumi-
 da. tumens et dolens oves oculorum. Emop-
 toia sunt per hos sanguinem expumantes. quae
 contingit per altius venae apertionem/per hu-
 morum multitudinem et eorum fumositatem
 per corrosiorem vete per caloris excessum. Ca-
 lore enim poros aperiente sanguis emittitur
 et exsudat. et dicitur mitti per dyabrosim id est
 per resudationem. et tunc sanguis emissus est
 purus/darus/et paucus absque dolore patien-
 tis et anhelans sentitur calidus. Ab alijs autem
 membrum frequenter redundat ad os sicut a cere-
 bro. et tunc est cum rubore faciei et venarum et ocu-
 loꝝ. quandoque a pulmone/et tunc est sanguis
 spumofus cum tussi et dolore sinistre mammi-
 le. et sic de alijs membrum in quibus sanguis co-
 lericus/qui vi nature symptomatice mori nunc
 per nares/nunc per os emittitur et purgatur. Pri-
 ma itaque passio scilicet sputum saniosum sanetur
 dissolutis/mundificatiuis/et extersiuus. et ca-
 ueatur ne in primum puertat. longum. n. empti-
 na post pleuresim. .j. xl. dies in primum puertat
 ut dicit Hippo. Secunda vero passio scilicet emoptoia
 eorum sanetur mundificatiuis/strictiuis medi-
 canis. sicut in viatico princeps. et in plate.

¶ De pitui.

Pituis est sumptio naturalis humo-
 ris corporis ex vlcere pulmonis pueni-
 ens. fit aliquando ex reumate a capite dis-
 stillante in pulmonem quem repercutit/et repercu-
 tido cauat/et cauado ulcerat. sicut gutta pau-
 latim distillando petram cauat. sicut autem ex ni-
 mia substantie pulmonis siccitate/que arefa-
 ctione de facili lacerat. sicut pampinus vitis in
 fine autumni desiccans/leui vento dissipat.

fit autem aliquando ex sanguine quae aliqua ve-
 na rumpit in pulmone sanguis talis aliquando in-
 saniam puertit. et sanies inficit et vlcera pul-
 monem. unde Hippo. Ex sanguine et sputo pri-
 sis et fluxus etc. ex vlceratione pulmonis sic pu-
 nitur totum corpus. primo. n. per sui dilata-
 tionem ab exterioribus trahit aerem quae ministrat
 cordi ad sui innati calorem mitigationem. quae dum
 vlcera propter sensum propter lesionis cohibet
 motum suum. necesse est debitum dilatare. vnde in
 sufficienti aere cordi administrat/quare pau-
 latim calor incenditur/et paulatim corpus con-
 sumitur. febris enim et ebica concomitantur primum
 que substantialium sumit corporis humiditatem
 omnis. n. primum/et ebica est. sed non puertit. ta-
 lis. n. passio non de facili curat/et quo inuale-
 scit. et assignat primum rationem. Dicitur inquit pul-
 monis difficile sanari/nisi muudet. vlcus autem pul-
 monis purgari non potest nisi cum tussi. tussis. n.
 vlcus solidari non potest. dilatare. n. et ape-
 rit/vnde purredines maiores in se colligit. dum
 enim partim colligit/partim purgat/insanabile
 reddit apostema dum ita circueat. qui si primum
 vult sanare primum vlcus pulmonis sanet primum
 quae putrescat. Ista autem primum confirmate sunt si
 calor primum sentes in volis manuum et pedum
 acutior rubor/in maxillis stricture inflata/sicut
 cum asperitate lingue/collis gracilitas/et corporis
 sumptio/vnguivum et extremitatum stricture.
 primum cavitas sicut oves oculorum/dolor sinistre spa-
 tulae usque ad humerum fluxus capilloꝝ/et huius sig-
 num est mori in primo committitur/sicut spu-
 tum fetidum et virulentum. et anhelans plimum fe-
 tidus primum signat totalem substantie pulmo-
 nis corruptionem. talis est nutriendus dicta quae
 refrigerat et solidat ac restaurat. Denique me-
 dio crifrigida/caloris febris mitigantia. me-
 dio criteruentis mollificatiua/proprie tamen ca-
 uendum est ne nimis soluat. quae si fluxus acce-
 dit/mors in mat/vita recedit. ut dicit egidius
 Valent eis humectantia et humoris sumptis
 restaurantia.

¶ De Tremore.

Tremor siue cardiaca est passio cordis
 sic dicta. quae a defectu cordis oritur sepe
 duplex autem est cardiaca. scilicet dyasoreaca
 id est poroꝝ aptiua. quae poroꝝ aptione committitur.
 alia dicitur tremens. quae cum quodam tremore sentit
 mori cordis. Dyasoreaca est ex causa calida et calorem
 distempantia circa spiritualia. vnde et poroꝝ aptiua.
 humores et sumi resoluti/et sumi entis per poros
 in sudorem condensat. et extrahi frequenter sudo-
 re bydropis vlcere ebica generat. et tales ex defe-
 ctu vtriusque sepius syncopisat. Cardiaca vero tremens

De infirmitatibus

fit quibus ex frigida causa quibus ex melancholica quibus ex flegmatica. Nam talis humor abundans in pulmoneloppumit aliquoties cordis utranque capsula ipsamque cordis substantiam. unde impedit debitas motus cordis et obturantur vene per quas discurrit spiritus vitalis. et tales prouocant in subitam suffocationem. et ideo dicitur talis passio tremens. quia si teneas manum super cor non senties cor debito modo dilatum. sed cum quodam tremore patitur et exilis tantum moueri. Aliquibus est cum febre lenta. aliquibus cum febre fortiori. et tunc magis periculum. aliquibus est sine febre. Aliquibus melancholica est in causa et tales inadunt in passionem que dicitur in cubus vel phialtes. Aliquibus accidit ex vitio epatis a quo non mandatur sufficiens nutrimentum cordi unde deficit et debilitatur. ut dicitur Galienus. Aliquibus accidit ex mala dispositione aliorum membrorum et quorum colligantia cor patitur. Sicut quibus a cerebro vel stomacho transmittitur humor vel humor non cuius est substantia cordis leditur et deficit vel generatur. et ideo talibus accidit tremor cordis ex acumine fumi vel materie que pungit et moritur dicitur corporis substantiam unde fit in eo tremor. accidit et sicut propter cordis oppressionem et calorem intensionem unde siccitas et sicut suspirium et artus anhelans. quia cor laborat ad aerem attrahendum cum non valeat dilatare se. accidit tremor ex fumo melancholico et ex siccitate spiritus perturbate. accidit et pigritudo quia deficit naturalis calor et inde torpor et pigritia generatur. Ex defectu etiam cordis et debilitate spirituum accidit syncope. quia a vulgo spasmano vocatur. et hoc contingit aliquando ex accidentibus anime. ut ex timore cor nimis restringente. aliquibus ex nimio gaudio vel ita cor dilatante et spiritum exalante. vel ex ea porante et soluente. aliquibus accidit ex accidentibus corporis sicut ex mala proplextione vel repletione vel nimia inanitione. ex venarum opilatione et spirituum oppressione. aliquando ex nimio sudore. Ex hac autem syncope quidam incurunt mortem subitanam opilata vena procaua per quam sanguis et spiritus vitalis ad cor transferuntur. vel etiam opilato meatu per quem pulmo frigidum aerem solet recipere et a se fumositatem superfluum remouere. quandoque etiam ex matris vel stomachi nimis repleti oppressionem. In omnibus ergo istis periculis si humor est in causa purgetur debito modo humor peccans. debent proferri et spirituum repletio et resumptio. si est ex nimio fluxu vel nimio sudore fluxus incipiat. sudor resumat. Si ex nimia repletionem stomachus euacuetur et tremorem cordis proferri et proferant. sicut dicitur margariton et electuaria et mediane in quibus cum alijs proferri imponunt in vsum aut

rum aut margarite siue perule vel perule ossa de corde cerui ambra lignum aloes spodiū. h. n. omnia valent pro cardiaca et syncope et alias similes cordis passiones maxime quando accidit sine febre. in febribus autem calida non sunt danda.

De febre.

Febris autem ex distemperantia cordis accidit et puenit. quia ut dicitur Galienus. febris est calor non naturalis a corde exiens rapus ad omnia membra corporis corruptioque nocens actioni. Dicit etiam Hippocrates in epidemio. febris est calor cuius nature exiens in opibus eius nocens. Quod autem sic dicitur. febris est calor exiens in corde accensus et procedens ab eo mediantibus spiritibus et sanguine per venas et arterias in totum corpus et inflatur in eo inflammatione que nocet opibus naturalibus. febris etiam ut testatur Hippocrates est flamma a peccore procedens in totum corpus. Dicitur etiam. febris tripliciter fit in corpore humanum. componitur enim ex subtilibus. scilicet ex spiritibus et liquidis. scilicet ex humoribus et solidis corporibus. scilicet ex ipsis membris. Est itaque prima species febris. quoniam distemperant spiritus in calore. et dicitur effimera. Secunda in humoribus et dicitur putida. Tertia que accidit solidis membris et nominatur ebica. et ut dicitur Galienus. et Galienus. has febres hominis aptauit similitudinibus. Est effimera (inquit) febris veno calido videlicet similis esse quo ut impletis ex sui calore necesse est ut calefiat. Idem etiam facit spiritus calefactus circa cor et totum corpus. Putida vero febris aque calide est similis. aqua enim calida cum frigidus vas impleuerit ipsum in calore suo calefacit. Similiter humores calefacti calefaciunt corpus et alia membra. Ebica autem febris vasti calido aqua frigida pleno est comparabilis. aqua enim frigida ex vase calido calefacit sic et febris ebica cum sit radicata in membris calefacit cor et alios humores corporis distemperat et immutat.

De Effimera.

Effimera autem febris dicitur (secundum Galienum) ab effimero quod est simplex. quia fit ex distemperantia que fit in subtili substantia ut in spiritu. Vel ut dicitur Galienus in libro febrium. Effimera ab effimero belua marina dicitur que in eodem die quo nascitur moritur.

Tel (fm magistros) dī quasi vni⁹ dici fevor
meron. n. dies dī apud grecos. raro. n. suus fer
vor vltra vnius dici terminum se extendit. sem
per. n. post diem vnum deficit cito. vel in febre
putidam vel etbica se conuertit. vt dicit cō
stan. 7 Isaac. Accidit autem ista febris ex cau
sa interiori 7 etiaz ab exteriori. Ab exteriori au
tem fit dupliciter. scilicet a frigore 7 calore. a frigore
vt ex subita frigiditate aeris scilicet quādo ex dau
sis subito potus exterioris sumi calidi interioris
p̄cluduntur 7 ex eorum conculcatōne 7 multipli
catione calor intenditur. ex quo cordis distem
perantia ḡnatur. Aliquando accidit ex calore
7 distempantia aeris siue solis. Quandoq; ex
radioꝝ repercussione spiritus animalis di
stempatur. 7 p̄pter colligantiam spirituum 7
humorum totus homo distempatur. A causa
interiori effimera quandoq; ex calore spirituum
7 humorum complexio hominis casu aliquo
subito immutatur. sicut ex nimia exeretatione
precedente. ex nimia calidorum frequentia. vt
vinoꝝ alboꝝ 7 h̄mōi. ex quozum nimio
vsu calor aliquotiens intendit 7 febris effime
ra generatur. hec species febris inter alias citi⁹
7 facilius incūrit sed facilius sanaf. multum
tū periculo est 7 grauis qm̄ in putidā vel etbi
cam commutat. Accidit autem specialit̄ ex qui
busdam apostematibus inguine nascenti
bus 7 sub ascillis. que quidem a medicis bu
bones nominantur. vnde nō sine causa in am
phorif. dī. In bubonibus quidem omnes fe
bres male exceptis effimera 7c. Signa autem
h̄ sunt vna non multum distans a sana ali
quantulum intensa 7 aliquantulum subtilis.
pulsus durus 7 velox 7 frequens. non multū
a sp̄m̄eto recedens. relique nō virtutes. vt ap
petitus. 7 motus voluntarius paz̄ immutant̄
Hec de faali febris curaf. si ḡrua dicta vtaf
patiens 7 si a nociuis caueaf.

De etbica.

Et bica febris est q̄ ledit solida mēbra
Et dī ab etbis qd̄ est habitudo quasi
febris p̄uersa in habitu. Aliqñ aut̄ est
etbica febr̄ 7 morbus p̄ se. aliqñ p̄pter alium
morbu. p̄ se fit morbu aliqñ ex etbis nimis ca
lidis 7 ponibus. aliqñ p̄pter nimia exercitia /
sicut p̄pter studium immoderatum / vigilias /
7 p̄similia quibus calcit̄ spiritus animalis / 7
p̄sequens naturalis. 7 ita calcit̄ 7 minorat̄
humiditas naturalis 7 inducit̄ etbica. Ali
quando etiam causaf̄ ex alio morbo. sicut effi
mera. vel ex putrida interpolata. vt acuta etiā

p̄pter calidum apostema. Sepe enim contin
git q̄ effimera excedit tertium diem p̄sistens in
vna qualitate. 7 apparet in cute infirmi qdam
obscuritas / siuiditas / citrinitas / consumptio /
7 tunc illa effimera in etbica commutatur.
Ad apim̄ autem accidit ex effimera / que est ex
angustia / tristitia / ira / odio / 7 vigilia immode
rata / 7 p̄similibus anime exercitijs. ex febre in
terpolata. quia calor innaturalis calefacit mē
bra 7 desiccet p̄pter acutam / quia calefacit san
guinem vel p̄dominans substantialem consu
mit bumiditatem. Quāq; enim extenuatur san
guis / quia non est debitum nutrimentum mē
broꝝ vnde sequitur consumptio. Sicut. n.
fit in arbore que desiccatur ex caliditate 7 sicc
tate aeris humiditatem consumente in estate
vel ex nutrimenti ablatione / sicut accidit in die
me quando cadunt folia / vel ex nutrimenti cor
ruptione 7 permutatione ad malas commutatio
nes 7 q̄litates / sicut ad vitrositatem / sulphurei
tatem / 7 huiusmodi. et sic contingit in huma
nis corporibus. Quāq; enim fit nutrimenti ab
lano p̄pter impotentiam nature in digerendo
cibo 7 in restaurando deperdit. sicut accidit i
senibus quando calor extraneus corpori do
minat̄ / 7 substantialem humiditatem mem
broꝝ desiccando destruit 7 consumit. quod
solet accidere in etbica / que prouenit ex acuta /
vel ex accidentibus anime quādo sanguis nu
triturus membra radicalia mutatur a sua dul
cedine 7 sapore. quod accidit p̄pter apostema
ta prolata corpus calefacientia 7 consumen
tia / que sunt aliquando causa febris etbice / si
ue habitualis. In generali autem ista sunt
signa huius febris. Calor nociuus equalis in
qualibet parte humani corporis. Secundum
signū est q̄ calor leuis ē 7 non pungitius. vti
de infirmi pati febre vix se putant. Ter
tium signum est q̄ eozuz calor 7 liuidus 7 plū
beus aut citrinus. Quartum est q̄ eozum cor
pora sunt aspera / oculi concaui / siccam emittē
tes lippitudinem / nutrimenta enim eozum hu
miditas ab eis ablata est. Particularia autem
signa sunt diuersa secundum diuersas species
huiusmodi febris. Species autem diuersifican
tur secundum diuersas humiditates. Dicit. n.
Auenenna. q̄ quatuor sunt humiditates.
Prima est in extremitatibus paruarum vena
rum subintrantium essentiam membrorum cō
similium. Quando autem superaccenditur
hec humiditas / fit febris putrida 7 non etbi
ca. sed facile generat etbica 7 inducit. Se
cunda humiditas est que est in porositate mē
(broꝝ p̄similiū / sicut os

De infirmitatibus

65

unde etiam et ros ab auctoribus appellatur. et cum hec superscenditur / fit proprie prima species et hinc. **T**erna humiditas est que puerfa est actione membrorum p similitum ex parte nature et complexionis iporum membrorum. et stat loco depditorum vñ et ab auctoribus tan dium nuncupatur et quando hec supaccendit. secunda spes et hinc pcreatur. Est et quarta humiditas colligata et pnuans omnia membra et est a spermatica humiditate. et hec dicitur glutinum partium que cum psumit non reparatur. et hec inducit tertiam spes que est incurabilis. si enim posset h humiditas reparari / posset fieri regressus a senectute ad iuuentutem. (vt dicit Zuiq.) Prima itaq spes. (vt dicit Isaac in libro de febribus) est facilis ad curam et difficilis ad pgnitionem. si si calor augmentet et desiccatur humiditas viana coagulationi fit secunda spes. et est facilior ad cognoscendum et difficili or ad curandum. qñ vero intatam intendit calor q desiccat humiditatem colligantem membra fit tertia spes q est facilis ad pgnoscendum si impossibilis ad curandum. In pma vero specie cum signis generalibus supra positis calor augmentat an pñadiu. In scda vero p pñadiu plus sentit. si in tertia maxime / cuius cam assignat Isaac in li. febrium dicens. Humiditas abi pna est calori innaturali. Cui qñq illum suffocat ex toto. vt in prima spe q debilis est. et ideo est ante prandium maior calor. Si autem ad suffocationem caloris non sufficiat / saltey calor intenus sopitus exatatur p suum oppositum. et fugiens pnum exit ad membra exteriora. sicut qñ pñatur aqua frigida sup calcem vi uam non exinat. Tertia spes (vt di. Isaac). pñ sensui. Nam facies mutat in luidu colore ppter subtilem humiditate desiccata et pñutis defectu. nares sunt subiles et acuti et oculi concavi / tympora aspa / qñ psumpro humore / aparet aspitus ossium et copago motus palpebrarum et supalioy fit qñs ppter oculoq siccatate vñ sine volutate claudur oculos qñ qñati a sñno ppter pñutis defectu tactu sentinif frigidit et sica. si p moram sp ascendit calor maior. dicitur et non vident bñe viscera et tactu eoy qñ tabule si aut eleuet / non descendit infernis ppter defectum humiditatis / pulsus debilis / et spissus / et durus / vrina siliis e oleo in liquore et fusa sup petram sonat sicut oleu. Dec infirmitas quo ad pnam spes cito curet ne cadat in scdam / qñ difficulter curari pot. curat aut p dietam medicam et pntam et p medicinas calori repñiuas / et pfortanuas / et humoru pñin restauranuas et ad b pñcipue valet electum pñis. balneum aut

solet cum rosis / violis / maluis / et alijs pfortan / uis herbis et humectatis. balneum aut no bz esse nimis calidum / si quasi tepidum. ne nimia humorum consumptio consequat / et non fiat in balneo longa mora. Inungi etiam solet vñ guentis resumptiuus / infrigidatiuis / et humectatiuis. sicut oleo violatio cum melle albo / et lacte mulieris masculum nutient. Spedalif dicit plac. q valet etiam et pñis lac caprunuz in quo lapides fluuiales sñt extincti si ieiuno stomacho et inanito patientibus tribuat.

De febre putrida.

Febris putrida ex putridis humoribus et quibus gignit / putrida est vocata. Dicit autem Isaac q ista putredo sic bz fieri malis humoribus et superfluis in aliqua parte coadunatis / ex calore extraneo et innaturali quocunq casu supueniente / que dam fit humorum perturbatio. mouentur enim humores p illum calorem et ebulliunt / si tamen non digeruntur. neq facta diuisione inter partes laudabiles et non laudabiles mundificantur / sed potius facta ebullitione panter commiscerunt / et ideo necessano partes corumpunt. Cum igitur materia grossa et viscosa in corpore coadunata moueatur a calore / necesse e vt resoluatur in vaporem qui vapor innat humidu grossum manens in se occultatur et non libere exalans et exiens ppter grossitatem materie sibi resistentis / corumpitur et putrescit. huic autem putrefactioni maxime disposita est complexio iuuenum et calida et humida quando excessus est in humiditate et calore. complexio frigida et sicca non sic ad putredinem est parata. et ideo frigidi et sicca grandevi raro febres putridas patiunt. quia siccitas complexionis desiccatur humorem et coadunatur. et diuisioni materie ac dilatacioni obuiat et repugnat / que sunt dispositiones medie ad putrefactionem. Frigiditas autem congelat et resistit calori facienti ebullitionem. Palam igitur est intelligere / quoniam cause facientes putrefactionem / sunt humiditas disponens / et caliditas humores mouens et ebullitionem faciens in humoribus / quorum feces vt dicit Isaac non diuiduntur nec mundificantur / immo muto permiscerunt et ideo ad putredinem necessario disponuntur. Huic autem putrefactioni cooperatur maxime pororum corporis clausio et pñstratio. quia constrictis poris non pot fieri superfluitatis resolutio neq euaporatio. et ideo est

(necesse

quod maior fiat humorum pro calorem commotio et corruptio presertim cum talis calor sit innaturalis. et non sit nature regitius. sed potius corruptivus. His autem causis putrefactionis cooperantur etiam quedam extrinseca. ut inordinatio dietę exercitij. et etiam medicinę et similia. que omnia interiorum corruptioni vel putredini cooperantur quomodo indebito et ipse humor corrupti extrinsecus adhibent. Ex humiditate igitur in aliqua parte corporis sic putrefacta. resoluuntur fumus calidus et corruptus. qui cor perit. ipsum distemperat atque ledit. ac deinde per venas et arterias se diffundens febrem putridam corpori introducit. sicut dicit Isaac et Galienus. Materia igitur sic putrefacta que putredine febris est causa aut continet in aliqua parte corporis. sicut in stomacho et in epate vel in alia. et tunc est causa febris que dicitur interpolata. Aut continet intra vasa. scilicet in venis et arteriis. et tunc est causa febris que est continua. Causa autem continuitatis febris putredinis est corruptio humorum et coartatio vaporis inflammantis in arteriis et in venis. et sic per causam et rationem omnium febrium putridarum in generalia siue sint continue. siue discontinue. et interpolatae.

De signis febris putride.

Starum autem febrium putridinalium que dam sunt signationes generales. Prima est. quod materia talis febris diu permanet in corpore. sed superveniente causa critica colescit et putrefit in effectum. Secunda signatio est. quod talem febrem precedit rigor vel frigus maxime si materia fuerit intra vasa et vicina sensibilibus membris. quia ex materia frigida resoluuntur quedam fumi que ledunt veruos sensibiles ex quibus rigor vel frigus generatur. Tertia signatio est. quod talis febris habet interpolationem veram in interpolata. vel declinationem manifestam quemadmodum in continuis. Quarta est. quod talis febris maximam generat angustiam propter multitudinem et grossitudinem fumi de materia putrida generati propter quam fit deordinatio caloris et humorum ad interiora donec natura expellat se a fumo illo. et hoc tempus diversificatur secundum diversitatem materie in subtilitate et in grossitate. quod si materia fuerit subtilis et humor fortis. cum velocitate dissolvitur et spergitur per corpus et redit humor ad membra sicut prius. Si vero materia fuerit grossa et humor debilis. erit converso. Quinta signatio est in statu febris. quod tunc occurrunt accidentia signantia plenitudinem putredinis. sicut dolor capitis. malicia anhelitus. sitis et sitia. Sexta est. quod corpora non plene mundificantur apud quietem febris. sed remanent adhuc in corpore male qualities. propter quas remanet debilitas in corpore. et

etiam redeunt ipse febris et accessiones. Septima est. quod non remanet in uniformitate quemadmodum et ceterę febres apud solutionem. sed quiescit omnino interpositis diebus et declinat. sicut in continuis inter paroxysmos. Sunt et multe alie significationes. que in febribus particularibus de notantur.

De febribus interpolatis.

De febribus autem interpolatis que dicitur. proveniunt ex humore simpliciter putrefacto ex vasa. ut ex humorate naturali vera. quotidiana. ex colera rubra tertia. ex colera nigra quartana. Quedam vero ex humore composito generantur. ut quotidiana aliqua est ex humorate aceroso. aliquid ex vitreo. aliquid ex dulci. aliquid ex salso. Et iste febrium diversitates. pro propria significatione dicitur noscuntur. In istis autem febribus. comiter accidit dolor capitis. insipiditas oris. guttas corporis. frigus procedens. calor subsequens. singulis diebus accessio renouatur. et quod prius est. aliquoties duplicatur. Quomodo febris materia grava medicinali digeratur. dividatur. et expellatur. dicta grava regatur. precaueat etiam medicus. ne in quartana. vel eblicam terminetur.

De tertiana.

Tertiana febris fit ex colera putrefacta. ex vasa et non collecta ad apostema. fit autem tertiana. alia ex colera naturali. alia ex innaturali. ut ex colera citrina vel vitellina. Tertiane ex colera naturali facit habet signum. de tertia die in tertia affligit. et potissime circa horam tertia. Primo frigore. deinde calore. dolore frontis. amantudine oris. siti. tinnitu aurium. instantia vigilię. vrinę rubra subtilis et tenuis. xxiij. horas ad plus potest habere in labore. et alias. xxiij. horas in quiete. Urina nam non materie disponez variantur et signum. nam si materia fuerit in ore stomachi. dolor frontis est maior. Sicut et si cum asperitate siccis gutturis et oris adest voluntas vomendi. vrinę enim nimis colorata. Si fuerit in intestinis. predicta signa non sunt ita intensa. sed dolor est circa umbilicam et vrinę est magis intensa. Si vero fuerit in epate. vel in alio visceribus coloratio erit vrinę cum spuma crocea. Si autem fuerit febris ex colera citrina vel vitellina. variantur in parte signa. quia affligit primo frigore. deinde lento calore. inter horam colere et fluxum movetur. vrinę est citrina. mediocriter tenuis. plus tamen accedens ad tenuitatem. hinc incertis movetur. quia modo anticipat. modo suboccupat. affunt et predicta signa. scilicet. dolor frontis. et. sed sunt potius remissiora.

De infirmitatibus

De febris sicut et quotidiana aliquando est simplex/aliquando composita. Simplex est que fit ex vna materia in vno tñ loco putrefacta. Composita vero sive duplex que fit ex diuersis causis in diuersis locis putrefacta, sicut continua fit duplex quia febrilis diuersum in diuersis locis est putrefacta. Signum autem talis tertiane est, quod omni die affligit primo frigore/deinde calore/ deinde tertio in tertium quousque in diuersis horis. Urina mediocri est in substantia sub rubra vel rufa/superius aliquantulum obumbrata. Causa itaque simpliciter tertiane cognita/dicta primitus ordinem suum etatem/suam tempus et nature qualitatem/deinde medicina debita subsequatur. Primum materia cum syrupo acetoso digeratur/digesta cum oximelle laxatio purgetur cum aliqua congrua medicina. Si fuerit materia in ore stomachi/vomitibus puocetur/digesta tñ prius materia, quia digesta oportet medicari et mouere non cruda, ut dicitur in ampho. Materia vero cognoscitur per anticipationem accessionis/per remissionem rigoris vel frigoris, et caloris augmentationem/per maiorem afflictionis plenitudinem/per vine inspersionem, quando ergo apparent talia signa digestionis/purgetur materia ipsius febris sive sit composita sive simplex. Ista tamen semper adhibeatur consideratio et cautela, ut si fuerit materia simplex/Medicina sit simplex, et ubi duplex materia/et ipsa medicina duplex.

De Quartana.

Quartana fit ex melancholia putrefacta et vasa et non collecta ad apostema. Fit autem ista febris aliquando ex melancholia naturali/aliquando ex non naturali. Quartane ex melancholia naturali facit sunt signa. De quarta die in quartam affligit horripilatione, primo deinde calore lento, tertio horas habet in summo labore, ecci, et viij, in quiete. In horis melancholicis affligit salicis a nona inferius et seruat certa tempora accessionis, urina post accessionem citrina vel subcitina in diebus interpositis quasi cruda pallida, sive vel subalbida et tenuis apparet. Si in stomacho materia fuerit/adeo ostendit acetositas cum stocamia et virgine et alijs signis pessimis et inordinatis, quae adest tristitia/timor/anxietas et alie aie quassime passionis, ex precorpiis guttas/pignitia/indigestio/inflatio laterum/poderositas aurium et coram/vigiliae in quiete/timor in somnis/luuiditas in vnguibus et labijs/mare in tpe accessionis. Dolor etiam accidit lumborum et sinistri hypochondrii cum timore

re splenis appetitus fortitudo, quae et melancholico humore graui et ponderoso/abus deprimuntur ad fundum stomachi, vnde ore stomachi remanente vacuo desiderium excitat. Alie spes quartane quae accidunt cum admixtione alterius humoris. De diebus cum nocte, et in illis mutantur signa secundum qualitates humorum, quae cum humore melancholico commiscuntur. Illarum febrium differentias non est praesens negotium declarare. Cognita igitur quartane causa et propria diuersa a principio dicitur fortia digestiua quae spissa est materia et compacta/et ideo dicitur ea que naturam digerant et mundificant, sicut oximel simplex et squilliticum, et huiusmodi materia digesta purgetur cum si ubi appropriata medicina, cum calidis et aptis uis herbis ac mundificationis baluceis et subfugantur, caueat a abis melancholicis et nocuis/utraf electuarijs et puluibus calidis confortatiuis humoris melancholici consumptionis et alteratiuis et lenificatiuis, sicut est dyasene/dyabotrago/letitia/gallinis et huiusmodi, cum calidis vnguentis et foratiuis inungatur.

De Continua.

Febris continua puenit ex humore putrefacto intra venas cuius fumus pertrans ipam ledit et febrem que dicitur continua corpori introducit. Hic humor aliquando est simplex/aliquando compositus. Simplex quae putrefacta sanguis in vasis/et continuam inducit quae synocha dicitur. Quae vero non putrefacta/et quantitate superabundans conculcatur, fumositates vero conculcate calefiunt et distemperantur/que distemperate spiritum vitalem distemperant/et sequitur febris que dicitur synocha/inflatiua. Quandoque etiam colera putrefacta in subtilissimis venis oris stomachi/cordis/hepatis/et pulmonis/que dicitur causon, quia materia spiritualia vrit et incendit. Quandoque etiam in alijs venis putrefacta/et dicitur tertiana et continua. Quandoque etiam colera et sanguis, si muliter putrefiunt in vasis, et siquidem maior pars sanguinis putrefiat/fit febris synochica, si vero maior pars colore putrefeat/dicitur causonides, per varietate autem causarum variantur et signa. Synochi itaque haec sunt signa, febris continua/dolor frontis et tymporum acutissimus/sinis vebemens/oris dulcedo/urina rubra et spissa et quodammodo liueas. Eadem fere etiam sunt signa in synochia inflatiua ex profusione vine, apparet etiam oculorum emittentia cum venarum plenitudine et rubore faciei/et totius corporis guttate.

In caufon no & alijs appet vrina rubicunda /
 subulis & tenuis quadaz nigredine obumbra
 ta / dolor frontis & tympoz catus qd oculi & tym
 pora vident davis pforari. color in corpe mif
 tus cum cinino. fit indeficiens vigiliay instan
 tia / lingue aspitaz & exustio cum pftipatoe ve
 tris si peccauerit colera in qualitate vel in qua
 titate accidit ventris flumis & vomitus coleri
 cus. Eadem signa apparent in caufonide & sy
 nodide. differentia tamen illay. discernit po
 tiffime p vrinam. In his febribus pntius ex
 sanguine generat / dz fieri sanguinis subtra
 ctio ex vtroq; brachio vrbus pmitentibus &
 etate. Dieta taliu dz ee tenuis & frigida sicut mi
 ca panis i aqua lota / vel poma / bruna cocta
 & huiusmodi. Ad medicina debz esse sanguinis
 repiffua & alternatiua. vt syropus acetofus / vi
 olaceus & huiusmodi. contra syntonica. scz
 contra vigiliay & dolorcm frontis / & huiusmodi
 maxime infirmitas est. Iste infirmitates qn
 qz sudore / quandoqz fluru sanguinis p nares
 vel aliunde falubiter terminat.

11 De fleumate.

Fleuma qnq; putrefcit in vasis & facit
 quonidianam pntiuam. cuius signa
 sunt calor pntiuus. s in nocte maior / &
 sine aliquo typo guedo capis / oris insipiditas
 vrina paq; colerata & spiffa. horas bz. xvij. in
 summo labore. & vi. in fleumate quiete. Aliqn
 etiam melancolia putrefcit in vasis & facit qn
 tantam pntiuam. cuius sig sunt calor pntiuus. sed
 de quarto in quartu die sp maior. & sic sine ty
 po guedo capis / calor lentus non multum in
 tensus. & iste due vltime febres no discernunt
 de faali p vrinam. Quq; etiam putrefcit fleu
 ma extra & colera intra. & tunc febris inde gene
 rata di minor enutricibus / cuius sig fut eadez
 que & pntiue quonidianae. & tuc in sero illa deit
 frigus / & maxime frigesct tuc extrema adest q
 uedo capis / palpebray. oppffio falso somno
 opprimis. xvij. horas bz in sumo labore. & vj
 in no summo. s illd no summu summ? e sume
 quonidiane pntiue. Quq; putrefcit fleuma in
 tra & colera extra. & sic fit medius enutricibus /
 signa sunt calor pntiuus. s de tertio in tertiu
 guuus intendit. & fit cu frigore pcedente cu do
 lore capis & fiti. xxxv. horas bz i summo labo
 re. xij. in fleumate quiete / vrina rubea medioct
 tenuis / vt spiffa / vel liuida. Aliqn putrefcit me
 lancolia ex & colera intra. & fit maior enutrici
 us / in quo e maior calor. & omnia syntonata
 pntiua q in poubus. Urina aliqn est vridis /

aliquando nigra / aliqn liuida & discolorata /
 que omnia sunt sig mortificationis. n. horas
 bz a summo labore / & xij. in no sumo. Ista
 febriu ppositay spes & differentias vir penit
 medicus pot discernere. qz vt dicit bypo. i am
 pbo. Acutoz morboz non sp sunt pnuatato
 nes certe neq; sanitaq; neq; moit. vt dicit gali.
 qre in talibus morbis aliqn pfectus medicus
 erat. ppter velocitatem motus materie morbi
 & etiam ppter defectum vel pntem patientis q
 ignozat. & ideo b finem de istis febribus impo
 nemus. Que. u. s posuimus ab Isaac / a con
 stan. ab Auid. ab alex. certissime tradita repi
 mus. & etiā a Gali. Doc aut non lateat q mi
 nor enutricibus curat cum difficultate. medi
 no vir / m aliqn. s maior nunq nisi diuina ma
 nu. vt testat Gali.

11 De Poripilatione.

Horripilatio est qdam pua & pua di
 spositio ex febrili materia in corpe sur
 gens accessiones febriles pntiuanas
 & pcedens. Dicit aut ex frigido fumo a frigida
 materia fleumatica vel melancolica resoluta / q
 subito p mēbra se corpis diffundēs / nervos &
 musculos tangit. Ex sua frigiditate autem con
 stringit. vñ radices piloz stringēs poros clau
 dit / & ipos pilos rectos & rigidos fumus frigi
 dus facit. vñ horripilatio fm fido. Horrida
 di piloz erectio qn cu quoda horrore alicuius
 timor gra pili capis subito eleu at. amor enim
 subitis calore ad interiora reuocat. & ideo cor
 poris supficies a calore d paupata exteriis se
 pbit & corrugat. & sic p hñs pili in supficie cuff
 inuoluntarie erigunt. Eadem g est rō & causa i
 febricitatib? horripilatois & tremor / s rigor &
 rigoz. vt dicit pstan.

De fastidio.

Intra membra nutritiua diuerse acci
 dunt passiones. sicut circa stomachuz
 fastidium / bolismus / vomitus / & bu
 iusmodi. Fastidium est immutatio appetit
 vt dicit pstan. Est aut fastidium aboz & potuum
 inuoluntaria abhoiatio pnti nutritiue maxinu
 inferēs noacmentū. vñ di fastidium / q i facies
 tedium. vt di. fsi. qz in illo inuenit bo fastidio
 sus tediū / in quo alē recipit solacium & nature
 oblectamentū. fit aut tribus modis / ex spūz
 defectione / ex nemoz sensibiliū opilatoe / ex bu
 moy calidoz vel frigidoz nimia repletione. p
 mum pz. qz cu spūs sunt infla nntu vt eas ex
 citet ad suas pagendas opatoēs / ex eaz defec
 tu appetitiue nntū opatio impeditur. Scdm
 etiam pz. appetitus. n. stomachi qui pprie dz
 dscidendum a duplici virtute perficiant saluq;

De infirmitatibus

naturali appetitua et ab influente sensitua
Cum igitur nervis sensibilibus opilat/spiritus
animalis non possit descendere ad os stomachi
ut perficiat appetitum non immerito altera causa principalis
deficiente deficit appetitus. Tertium patet
quia cum ratione vacuitas fiat appetitus/reple-
tione facta est humor/appetitus non immeri-
to impeditur. Signa autem quando deficit ap-
petitus propter defectum spirituum sunt ista/ton-
corpis macilentia ex febre precedente/ex ieiunio
nimio/ex vigiliis et fluxu ventris nervorum comp-
lacionem cognoscimus ex hoc quod patiens in assu-
ptis nullam habet vel parvam delectationem. et tunc
maximam partem stomachi indigestionem. sto-
macho propter abundantiam spirituum in frigidato
abus etiam in transitu sentitur frigidus. propter
predictam causam calidiorum cognoscimus hu-
morum abundantiam et amaritudinem oris/ex sic-
citate lingue cum siti. et ex calidis fumositate
palatum exoriantibus. Adest etiam quando
quod vomitus croceus frigidus humores sanis
esse in causa ex evacuationibus acidis vel infi-
pidis siue fendis/ex indigestione et stomachi
guedine. Quando igitur defectus spirituum est in
causa/opandus est contra illa propter que sunt spi-
ritus in defectu. quia si ex febre/agendum est con-
tra febrim. si ex ieiunio et corporis assumptione
perdita sunt cibis et electuariis confortantibus
repanda. et sic de aromatis ceteris fiant salta-
menta spiritus repantia et officium stomachi
confortantia. ex aceto scilicet et menta et huiusmodi
aromatica sepius nanibus apponant. Si fue-
rit opilatio in causa videlicet si nihil obsterit
quod patiens de mediana dextri brachii minuat
datur calida diuisiva/calida etiam confortantia
ut dyacimium et similia. nisi nimia calidi-
tas sit in causa. tunc enim. syrupo acetoso est ven-
dum et materia congrua medicina est evacuanda.
Si humores frigidi sunt in causa/ Purgetur
stomachus cum benedicta vel alia congrua me-
dicina et calidis confortet/ diuersa cibaria sunt of-
ferenda etiam si aliquantulum fuerint nocua.
si ea desiderauerit/ ut sic in eis excitetur app-
etitus. Iuxta illud Hippocriti. Panum deterior ab
et potus melioribus quodam delectabilis non ma-
gis est apponendus.

De Bolismo.

Bolismus est immoderatus et quasi can-
tinus appetitus. Dabet autem fieri ex
frigiditate oris stomachi durante/ aut
ex parte cum humore/frigiditas igitur intensa assum-
pta cibaria vi expressionis trudit ad inferiora/ et
sic stomachus inanitus ratione vacuitatis appetit.
Stomachus autem ex multis causis in frigidat/ si

cur ex nimis frigida dieta et huiusmodi. Dicit
Galienus. quod bolismus nascitur ex nimio calore men-
torum quorum venae trahunt ab epate. epate vero
per miseratias venas extrahit a stomacho. a quo
subito inanitur stomachus/ et sequitur appetitus
quasi continuus et immoderatus. et diuorsat per
intensionem urine/ quia cito aduenit. nec tam
per cum spiritus deficit. isti conueniunt frigida medi-
cina et grossa dieta. Bolismi autem hec sunt si-
gna. scilicet quod homo plus debito appetit et plus so-
lito comedit. et tamen ex assumptis nihil corpori
addit/ sed attenuatur potius et marcescit. Ad-
est frequenter fluxus ventris. Accidit autem ap-
petitum immutari ut appetat quis nocua. ut
carbones terram/ et salem/ et huiusmodi. et ha-
bet fieri ex humore melancholico vel colerico in-
ficiens os stomachi. et quasi quandam lanugi-
nem inducente. unde stomachus infectus ratio-
ne conformitatis appetit talia/ ut in pregnantis
patet. in emoroidarum et menstruum retentio-
nem patientibus/ in quibus fumus ab immuni-
do sanguine resolutus. inficit nervos sensibi-
les stomachi et immutat appetitum. Contra
bolismum ergo datur calida stomachum con-
fortantia. Datur etiam cibaria vuciosa et mul-
ta pinguedine addita/ ut vucuositas oris sto-
machi intrans/ fastidium generet et inducat/ et
si humor frigidus ac steumaticus fuerit in cau-
sa/ ut frequentius accidit/ stomachus purgetur
tandem calidis electuariis interius/ vnguentis
calidis exterius confortet. Consimili modo au-
tem inordinatus appetitus.

De singulis.

Singultus est sonus violente motio-
nis stomachi ex spasmosa dispo-
sitione. fit autem duplici de causa principalis
paliter. scilicet ex nimia replectione vel ex inanitione
et quibus ex frigore. bis. n. de causis nervi stoma-
chi habentur. quibus contractus/ fundus stoma-
chi superius eleuatur. virtus autem regitua ni-
tatur ipsum ad naturalem situm siue positionem
reducere. Ex tali. n. ascensu vel descensu/ ut de-
cunt quidam/ fit quidam sonus qui dicitur singultus
vel ut mihi videtur dum fundus stomachi elua-
tur aer in medio prentis vi expulsiouis exiens
dum alteri aeri obuians per angustum transit/ et
facit sonum qui dicitur singultus. Quando ac-
cidit ex replectione/ fit cum vomitu humorum
vel aborum. Et accidunt evacuationes diuer-
si saporis secundum humorum abundantiam
et diuersitatem/ et plethorica est corporis habi-
tudo. Dicitur enim precessit nimis larga.

Quando autē dicitur in inaniione cognoscit p febre/ vel fluxum ventris/ vel sanguinis et p a. lia/ que extenuant corpus. Sed quando accidit ex frigiditate/ cognoscit p frigiditatem aeris vel p dietam frigidam precedentem et huiusmodi. Contra singulam ex repletione/ vrendum est vomitu et alijs euacuationis calefacientibus et desiccantibus. Contra singulam ex inanitione si fuerit sine febre/ vrendum est restauratiuis et humectantibus. Si vero fuerit cum febre piculo/ sior est. Contra singulam ex frigiditate acua/ liter calidius et potentialiter vrendum est. vale etiam stenuatio si puoce/ valet etiam timor si ex improbitate carat. vel si aliquid valde ve recundum subito obijciatur. Nam calor reuo catus ad interiora ppter verecundiam vel timorem dissoluit fumum/ q materia est singulatus

De vomitu.

Vomitus est ab op et humor a stoma cho violenta reiectio. Et huius fieri istis modis/ aut vi nature/ aut vi simbo/ matis. Quandoque n. superabundat in stoma cho humores calidi/ quandoque frigidi. Unde quandoque ex caliditate ebullitionem faciente/ et humores dissolvente/ sic eorum p vomitum expulso. Sicut n. frigiditas intensa in ore stomachi vi compulsionis repellit humores et abaria inferius. et est causa solutionis p feces. sic caliditas dominans mouet eos aliquando sursum et est causa euacuationis p vomitum. Aliquando etiam fit ex ab op et potuum superabundantia. que cum natura non possit regere vel digerere/ ea repellit a se tanquam sibi superflua et noana. Aliquando etiam accidit ex quietate cibi vel potus et ex eius acrimine. vnde mordicat nervos stomachi/ et puocat ad stomachum. Aliquando fit ex debilitate virtutis retentive et fortitudinel expulsiue. vnde stomachus non valens assumpta retinere/ p incontinentiam vomit ea. Aliquando etiam fit vomitus cum inferiora ventris fuerint foriora et expellunt suas superfluitates ad superiora/ et natura non valens retinere ea/ immo abominans et abhorrens p vomitum expellit. illa etiam fit aliquando p compulsionem et eleuationem stomachi ex vicinitate et colligantia aliorum membrorum quando casu aliquo patiuntur. vt ex matrice. vnde frequens vomitus signum est impugnationis. vt dicit Galienus. Vomitus itaque laudabilis est quando fit vi et operatio nature. vel quando fit sicut opus/ et quando oportet adiutorio medicine/ quando fit in dicerentico et eger ex vomitu releuat. Vomitus. n. laudat

bilis stomachum mundificat/ huius digestiue seruit et ministrat. totam naturam eronerat/ ab infirmitatibus infinitis totum corpus hominis alleviat. Si autem fuerit illaudabilis/ huius operatur. Vnne autem vomitum naturaliter puocat motus et tremor labiorum/ conatus et angustia spualium membrorum/ nausea et abominatio/ oris apertio/ lingue distensio/ et extensio venarum/ arteriarum et nervorum/ lachrymatio in oculis/ emissio sudoris immutatio gutturis. Vomitus igitur si fuerit necessarius puocat amaricatiois/ et infectio lingue palati atque oris. Si superfluus et nouus/ restringatur. Circa vomitum autem ex frigida causa valent calida et profortia/ tam electuaria/ quam vnguenta. valet etiam dyacronitio calidum dyanisum/ dyaciminum. et huiusmodi. Si calidam vero causam valent frigida et sicca. restrictiua et siccificatiua. vt cubara/ rosa cea/ dyarodon/ trisan dali/ et huiusmodi. Et huius de vomitu dicta sufficiant.

De dolore stomachi.

Dolor stomachi multus de causis haberi fieri. ex calore dissolvente/ ex frigore coarctante/ ex ventositate extendente/ ex apostemate compmte/ ex humore calido vel frigido villos stomachi inuisicando. Ubi calor est in causa/ dolor est pungitius/ cruciativus calida/ parum pallida vna. Grossa abaria huius digerunt/ subnlia adurunt/ amaritudo oris/ secessus/ colericus/ vna crocea. Ubi vero frigiditas cum humore est in causa/ est dolor grauius/ dura male digerunt/ leuia et subnlia melius/ solet adesse vomitus stenuaticus/ aut ventris distensio/ cruciationes acetose. Ventrositas si est in culpa cognoscit ex rugitu et gurgulatione/ et cruciationibus insipidis et quorum emissionem patiens alleviat. Apostema si est in stomacho cognoscit ex febre concomitante ex punctura et ardore/ et indigestione/ et oris distensione. Si igitur calor cum humore sit in causa/ humor digeratur et cum medicinis purgatis/ purgetur stomachus/ cum electuarijs frigidis/ confortetur/ cum vnguentis frigidis exterius fomentetur. Si autem frigiditas cum humore sit in causa/ curetur modo frigidis. Si ventrositas sit in causa/ curetur cum illis que extenuant ventositatem. vt dyamara tum/ dyaciminum/ et huiusmodi. Magna. n. ventrositas in corpore et spualiter in ventre causat cruciationes/ quoniam se inter humores inponit/ vt dicit Galienus. et ideo oportet vt sibi succurratur cum medicinis ventositatem ventris dissolutiua. et ideo dicit Galienus. vt ventosa sine scarificatione curam det

De infirmitatibus

vmblicum / et ventositas ebat ab interioribus ad exteriora. quia sicut idem dicit. Plus ventositas ledit in multis causis quam humores. ut patet in hydropide. de quibus idem in eodem capitulo dat exemplum. Quicunque igitur vult perpetuam corporis custodiri sanitatem / custodiat stomachum ne nimium sumat cibum. summa enim et perfecta medicina est abinentia. ut dicitur in. iij. ca. de fastidio.

De dysartria.

Solet etiam veni accidere dolor et toritura. ut dicit idem constant. ex humoribus in intestinis misceatur. sicut dolor yliacus / colericus / et similes passionibus. Accidunt autem iste infirmitates quandoque ex interdusa ventositate viscerum obvolutoles extendente. quandoque ex humorum multitudine viscerum substantiam aggrauante aliquando ex aliquo apostemate lesionem intestinorum substantie inferente. aliquando ex lumbicorum multitudine viscera interiora corrode. aliquando ex aliorum membrorum colligantia compassione intestinis inducente. aliquando ex humorum a cumine intestinorum substantiaz mordicante et vlcerante. et iste passionibus proprias habent causas et proprias significaciones. Ventositas ergo cruda et grossa ab humoribus resoluta quandoque cum febribus inducitur in intestinis multas generat torisiones. et si fuerit resoluta fumositas vel ventositas a materia sanguinea erit dolor infirmitas. ut dicit commentator. Si ex colerica / erit pungitius si ex fleumatica / dicitur extensius. sed ex melancholica. dicitur grauatus. si vero ex vitreo fleumate / dicitur elongatus. Quando autem ex sola ventositate est / tunc dicitur dolor deambulatus. Ita dicit de verbo ad verbum commentator super Johannem. Et his verbis vtuntur sepe magistri et auctores. Ista igitur passio curatur cum dyspnoicis medicinis id est euaporatiuis / et tenuatiuis ventositate / et consumptiuis quandoque vero replent intestina grossa et viscosa / grauisimas inferunt passionibus. ligant enim intestina et agglutinantur viscosa supfluitate. vnde natura non se potest a supfluis expedire. vnde necessaria sequitur interiorum torisio / inferiorum compassio / ex repoussione fumositatum superiorum summa perturbatio. quandoque mors et subiecti destructio. ut patet in yliaca et colerica passione. In tali itaque casu solent primo apponi mollificatiua et materie indurate humectatiua. deinde aliquando mordificatiua / tandem necessaria pur-

gatiua. et sic etonerat interioribus et purgat / tota natura ad persistentiam debitam reuocet.

Quando vero apostema occupat stomachum / vel intestina ex materia atque distensione apostemata sentit dolor et grauedo in stomacho et etiam in intestinis. et secundum quantitatem materie et qualitatem apostemata / intendit et remittitur impetus angustie et doloris. dolor autem semper tanto est grauior / et piculosior / quanto in subtilioribus et grauioribus comprehendit intestinis / quia minus patet locus euacuationis et euetationis. Iste tamen interior et exterior confortat mediana mediocriter refrigeratiua / rone febribus mitigatiua / rone doloris maturatiua et immundificatiua / rone apostemata / solidatiua et sanatiua rone subsequenti vlceris ne locus remaneat vlcerosus. et ista omnia et multa alia patient in vltimo et in plate. que habent ponere esse super fluum. Quando. n. lumbici sunt in causa / marimus instat dolor. Sunt autem lumbici vermes quidam longi / rotundi / et acuti / et viscosi et crudi humoribus / in intestino interioribus generati / qui cum fuerint in galibus et longioribus / intestinis generati. dicuntur lumbici quia longi. ut dicitur in psalms. Si vero in inferioribus et grossioribus sunt / dicuntur ascalides dicuntur cucurbitini. Di secundum diuersas materias ex quibus fiunt / diuersas habent species et figuras. Nam ex falso fleumate fiunt nimiculi longi / graciles / et acuti. Nam dolor istius fleumata / qui habet motum a centro vsque ad circumferentiam perhibet materiam nimis in longum. Siccitas vero cum habeat motum ad centrum et possit materiam dilatare / perstringit et coarctat eandem in rotundum. et ideo vermuculi sic generati / longi sunt et rotundi. Ex fleumate vero dulci fiunt vermes longi / et lati / longi quidem rone caloris. quia calor plorat latum / quia se humor diuidit et dilatat. Ex fleumate vero acetofo quod frigidum est et sic cum / acuti et rotundi. quia vtriusque qualitas cum habeat motum ad centrum / repugnat latitudini et longitudini. Ex fleumate vero naturali cum sit frigidum et humidum / fiunt breues et lati. breues quidem ex frigiditate / lati vero ex humore. isti dicuntur ascalides vel cucurbitini. quia se nimis cucurbitae assimilant. Ex vitreo fleumate per nimiam frigiditatem nihil viuificat. Di vermes grauissimas inferunt corruptiones. febri adest puritatis narium / stridor dentium / abhominatio cibi / stupor / et alienatio mentis / clamor in somno / tremor corporis / emissio lingue / et masticatio cum nihil habeant inter dentes. Et ista omnia accidunt propter colligantiam intestino / ad iusta sensuum et ad mallas. 03 ergo ut dicitur

cir pstan. vt citius eijciant / alioquin corp⁹ ab eis psumitur / & membra remollunt / nec expelluntur / nisi qm moriuntur. Dum enim viui snt cum intestinis inuiscati sunt & de faali no⁹ exunt / s⁹ mortui abhorrente eos natura eijcunt / tamen aliquando exeunt / s⁹ quasi mortui & statim moriuntur. cum rebus etiam amaris occiduntur. sicut absinthio / & bmo⁹. que omnia in eodem capitulo recitat pstan. Debent autem omnia talia amara dari cum melle vel lacte / vel cum aliquo dulci. dulcia. n. vermes diligunt que cum sibi incorporant / recipiendo amaritudinem se occidunt. Ibi. n. latitat hamus sub esca quando matris vel vesica patit / & intestina ppter colligantiam paritunt. Nam collo vesice opilato / retenta vna vesica distenditur / q⁹ distensa intestinum quod sibi adiacet comprimitur / & ad fecas expulsionem impedit. & idusa ventositate colerica passio generatur. Dec passio generat (vt dicit pstan.) in quinto intestino quod vocat colon. i. concauum. & est i dextra parte ventris inferioris circumangens. sicut zona parua vsq⁹ in partem sinistram. Causa autem huius passionis est septiformis. vt idē dicit. Prima est calor igneus & colericus febilis infmitus. desiccans fecas humiditatem & indurans / extra non pmitens. Secunda ca⁹ est abi sicc⁹ & s⁹ptia grossities / egestionem exire p⁹hibens. Tertia est fleumat⁹ viscositas vias egestionis pdudens. Quarta e⁹ grossa viscositas cum viscosis humoribus se immiscens & descendens. Quinta est causa cu⁹ apostema in intestino nascens substantiam fecule tam exire libere cobidens. Sexta multitudo ascaridum & lumbricor⁹ morozorum & inuisca torum / i hoc intestino exire non valens. Septima est intestini insensibilitas no⁹umentuz fecis non senties nec expellens. Dec passio quacunq⁹ de ca⁹ generata / dira infert corpi tormenta. vnde g⁹alia & p⁹ria habent accidentia. Adest. n. generalis vomitus / abominatio / tortura / & dolor intollerabilis ex parte illa ventris p⁹stipatio. & si est ex calida causa / vent⁹ videt⁹ acubus pungi. Nam & paties ato mori si non bz remedium. si ex frigida est / tunc nimia sentitur grauitas. lentus tamen est dolor / & in vno loco. Si no⁹ est ex ventositate / dolor est extensus & immutat locum cum gurgulatione & infestatione. si est ex apostemate / sentit calor. dolor adest. febris cum siti & asperitate lingue. Si ex lumbricis tortura sequit⁹ & dolor / & abominatio aliquando p os eos vomunt & breuiter morbus est pestifer & mortalis. ato interficiens / nisi efficac⁹ succurratur. Primo igitur

sunt cause morbi mitigande / dissoluende / & destruede / p balneationes / calefactiones / dissolutiones / & liquefactiones vnciones / vt est anafison / plion / & huiusmodi. Si no⁹ p mitigandam non cessauerit dolor / tunc ad fortiores procedendum est medicinas dissolutiones / purgationes. sicut in viatico continetur. Hinc passio / ni est cognata yliaca / ab ylion intestino dicta & est intestinum gracile & longum inuouens ac cumquaq⁹ alia intestina. & est a carne discoop⁹ tum vnde valde est sensibile. vnde & h⁹ passio vocatur vna de peracutis secundum gali. qz vno die vel duobus interficit. & ideo periculosus est q⁹ ipsa colerica. consimili tamen modo curatur. ex consimilibus cuim causis generat sed maxime ad apostemata vt dicit constanti.

De dysenteria.

Aliquando etiam patitur venter ex abozam & humorum lubricitate & acumine. vt in dysenteria / hie⁹ teria & diama. & dec inter se differunt. Nam. (vt dicit constanti. & plare.) dysenteria est flutus ventris cum excozatione intestini & sanguinolenta egestionem. Et dicitur a descendendo. quia in ea scinduntur intestina. & fit ex colera naturali vel innaturali intestina torrodente & ex coriante. quandoq⁹ enaz fit ex fleumate falso & quandoq⁹ ex melancholia adusta. quandoq⁹ ex vitio epans / & dicitur epatica quandoq⁹ ex debilitate p⁹ntiue virtutis sanguinem retinere non valentis. quandoq⁹ ex nimia sanguinis abundantia maxime in detrunctis sanguis consueus transmitti ad nutrimentum membr⁹ quando abasum est membrum / cum non inuenit membruz quod nutriat superabundat in epate & per incontinentiam emittitur. & dicitur impropria dysenteria. fit etiam sepe ex vitio intestinozum. & tunc snt tres species. In prima resoluitur in testinozum vnicuositas. & apparet egestio sicut lotura camis pinguis. In secunda villi stomachi abraduntur / & apparent q⁹si rasure pergameni. In tertia per fistula emittuntur intestina. & tunc apparent quasi carose & nemose & arteriose resolutiones. Prima igitur species bene curatur. secunda vix. terna nunq⁹. similiter epatica vix curatur. Dysenteria igitur signa sunt sanguinolenta egestio / tortio ventris / dolor pungitiuus. quandoq⁹ q⁹ sit excozatio intestinozum superior⁹ quq⁹ mediozum / quq⁹ inferior⁹. & secunduz v⁹ natur dolor tuc in ventre supremo / nunc circa ymblicum / nunc in infimo. Secunduz igitur

De infirmitatibus

causarum diuersa genera / diuersificari etiam so-
let medicina. p̄mo ̄ solet mundificari humor
peccans. deinde fluxus incipi. et h̄ tam syro-
pis ̄ electuarijs. t̄a emplastris / ̄ vnguentis
stipitijs et p̄sternatijs. Interior ̄o medicina su-
uat efficacius / q̄m in superioribus intestinis est
materia / exterior ̄o plus adiuuat inferiora. si
p̄ca igitur et p̄sternatiua d̄ esse tam medicina ̄
dicta.

De lenteria.

Lenteria est fluxus ventris cum indige-
nti cibi et potus emissioe q̄ nulla sit
immuratio circa abum. s̄ sicut accipi-
tur / sic emittit. que p̄tingit aliqui ex villosi / sto-
machi abrasione / v̄n stomachus n̄o valet abum
retinere. q̄m sit ex viscosa et flegmatica humore
sitate villis stomachi et intestinorum adherente
aliqui ex apostemate. q̄ tunc ex abis plus gra-
uat stomachus / et ideo sensu nature mouet sto-
machus ad expellenda cibaria ante q̄ digerantur.
Lentis h̄ infirmitas sicut sup̄ dicta.

De Diarria.

Diarria est fluxus ventris simplex cum di-
gesti emissione absq̄ sanguinea
egestione. s̄ sit aut aliqui ex aboz mul-
titudine et eoz liquiditate et acumine. aliqui ex
colera peccante in q̄tate potius q̄ in q̄litate
q̄ si qualificatiue peccaret potius diarriam
induceret q̄ diarria. q̄m sit ex fluxu humoris
ad intestina a capite defluentis et ea vel mor-
dicantibus vel lubricantibus / et tunc emittit panes
spumas et ampullas. iux̄ illud Hypod. q̄bus
spumose egestiones in diarria apparēt. bis a
capite flegma defluit / fluxus curat p̄ diete tenui-
tatem / cui multitudo aboz est in ea. si ex acu-
mine den̄ refrigeratiua et humectiua. si ex fluxu
humor a capite / den̄ reumatica restrictiua. Et
h̄ de passionibus ventris / dicta iam sufficiant.

De Hydropisi.

Hypopisis est error digestiue virtutis / e-
patis tumorem et membrorum generans
vt dicit p̄stan. Dum. n. virtus digestiua
debilitat in epate / supfluitates multe ḡnantur
in corpore / que nature vigoris expulsiue exterioris
transmissae / membrorum inflatōnem generat. s̄ sit
autē tribus ex causis / generaliter ex retentione sup-
fluitatum p̄ter naturam. ex fluxu humiditatis
p̄ter naturā. ex p̄n apali distempantia q̄litate
ipius epatis. Dum. n. supfluitates p̄ter natu-

ram retinent vt in menstruo et emoroides et hu-
iusmodi / ex eaz retentione opprimunt virtutes /
supfluitates generant / ex q̄bus membrorum in-
flatio sequit. Ex fluxu vero humiditatis p̄ter
naturam dissolunt spūs / debilitant virtutes /
supfluitates et indigestione supuenientes infla-
tionem membrorum efficiunt. Ex qualitatum
distempantia errat virtus digestiua in epate
q̄druplicat s̄m quatuor q̄litate diuisione
et sic sunt quatuor species hydropisis s̄m excessum
quatuor qualitatum. Prima est lentosleuma ex
distempantia frigiditatis et humiditatis. et d̄
ab albo sleumate. lentos autem album d̄.

Secunda est hypofarica vel anasarca / ex distem-
perantia frigiditatis et siccitatis. Tertia species
est achites ex distempantia caliditatis et humi-
ditatis. Quarta species est tympanites. ex distem-
perantia caliditatis et siccitatis. s̄ sunt autem
hoc modo dum humiditas et frigiditas in epa-
te distempantur / virtus digestiua debilitat / qua
debilitata supflua generat. que virtus expulsi-
ua transmittit ad superiora / vnde vehemens ac-
cidit inflatio frigiditate et siccitate distempata
in epate. Sic virtus digestiua distempatur et
debilitatur / et aliquatulum sit expulsiva. et ideo
supflua non emittit vsq̄ ad auris extrinseca. sed
sub carne retinetur / et ideo hec species d̄ hypofar-
ica. i. sub carne vel iux̄ carnem. Ex distemperā-
tia autem caloris et humiditatis per dissolutio-
nem spūm debilitatur vtracq̄ virtus. i. digesti-
ua et expulsiva. vnde supflua per totum corp̄
non expellunt / s̄ inter ventrem et scissas t̄mmo-
do retinent. et h̄ species d̄ achites / quia vent̄
eorum percussus / resonat. sicut vter. archis. n.
vter d̄. Caliditate et siccitate distemperans
spūs dissolunt. et sic debilitata vtracq̄ virtus
superflua ex indigestione surgentia p̄ calidum
et siccum in grossam fumositatem resoluunt / q̄
non expellunt per totum corpus / s̄ circa ven-
trem retinent. et h̄ species d̄ tympanites / q̄ ad
modum tympani sonat venter. In p̄ma igitur
sp̄ est inflatio per totū corpus / superficies al-
ba et mollis / digitus carni impressus signum fo-
raminis facit / et paulatim postea in se redit.
vrina est discolorata / alba et spissa. In secunda
sp̄ non est tanta s̄ fetor eorum caro. Vrina est
discolorata et tenuis. In terna specie est vent̄
inflatus et sonat percussus. sicut v̄ / vrina rubea et
spissa. In quarta specie extrinseca vent̄ / et sonat sicut
tympanum / vrina discolorata et tenuis. colluz
et extrema efficiunt gracilia. et nares acute. et o-
culi p̄caui et rotundi. due p̄me species possunt
curari aut p̄firmationem. due sc̄de aut p̄firmatio-
nem vit curantur. s̄ post p̄firmationem / nunq̄

Hydropicus ergo est corpore tumidus / mol-
lis / gravis / et ponderosus / et subundus. q̄ quā-
to plus bibit / tanto plus siccit / et q̄to plus bi-
bit / tanto plus paulatim deficit. Et amplius
inturgescit. Talibus diversimode pati-
entibus / diversimoda exhibetur medicina. cis
tū valent venositas extenuativa / humores
intercurtanei p̄sumptiva / et v̄ntis destructive.
in epate p̄fortativa. De quibus omnibus se ex-
pedit in viatico constan.

De bitericia.

Bitericia sine aurigo est cutis defeda-
tio absq̄ ipsius inc̄litate. et d̄ in pla-
te. q̄ tres sūt species bitericie. crocea
ex colera naturali. viridis / ex nigra. Prima vo-
catur aurigo / quia atrinū efficit hominem ad
modū auri. alia vocatur pegamitis. i. viridis.
ex colera. n. priarina vindicat. Tertia melāchi-
ton. i. nigra. quia ex colera nigra gignit / et ad-
sta. s̄st autem ex feruore et ebullitione sanguis
in coleram transeuntis ex calore sup̄abundan-
te / et sanguinem inficiente. v̄n̄ deficit cum san-
guine ad cutis sup̄ficiem / et ipsam inficit et im-
mutat. aliquando fit ex opilatione sup̄ioris vel
inferioris pori aīstis sellis. v̄nde colera redun-
dat ad epat / et sanguinem inficit. aliquando
fit ex apostemate vel febre p̄tinua sanguinem
immutante et adurente. aliquando ex corruptio-
ne aeris vel cibi et potus corrupti. vel ex mor-
su et punctura reptilis venenosi. Dis modis
sanguis inficit et ad nutrimentum membroy
transmissus / ea s̄m suam infectionem inficit et
corrupt. Dictericiā ḡ maxime calidam bec
p̄comitant. totius corpis infectio / dexte partē
calescacio / sitis / oris amaritudo / dolor frontis
tinnitus aurium / v̄rina colorata / cuius spuma
est crocea vel viridis / vel nigra. om̄ia que de
corpore emittunt p̄dicto colore inficiunt et opila-
tione sup̄iori cāta immutat oīa inferiora. itaq̄
oīa inferiora sunt valde tincta. ec̄o uer̄o autēz
est si ex inferiori sunt om̄ia sup̄iora maḡ tincta
et inferiora minus. Si autē fuerit ex febre et ex
vi nature post septimum diē in aliquo die ac-
tico cum diminutione febris et allevatione pa-
tientis et sintomatibus remissione bonū p̄ndit
talis colerano. et signat materiam febr̄ tūc pur-
gan. Si autē fuerit vi sintomatū. sicut solet ac-
cidere ante septimū diem piculum p̄ndit.
Signat. n. materiam petere sup̄iora. vel p̄p̄
sui multitudinem / vel p̄p̄ sui fumositatem et a-
cumen. sicut exp̄sse dicit Galie. sup̄ amp̄borif-
mis. Solet itaq̄ talis passio curari p̄ sangui-
nis immutōnem / per infrigidantū et alteran-

tium appositionem / maxime super regionem e-
patis. quia ibi potissime inficit ip̄e sanguis /
sicut in suo fonte. Dan̄ itaq̄ interius et in die-
ta et in medicina ea q̄ rep̄mūt calozē / mundi-
ficat sanguinem et alterant / p̄az malam sang-
uinis dispōnem. et si fuerit ex oblatione / dan̄
ea que sunt diuretica p̄mūt et aperient / Non tū
nimis calide. vt p̄z in viatico p̄stan.

De emoroidis.

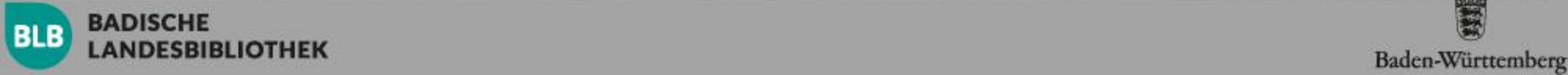
Emoroides sunt quęque vene erūtes in
ano ex quibus diuerse passiones fiūt. s. i
flatio / retentio fluxus. Quę autē sup̄
fluitates vi nature transeunt ad p̄tes illas
et r̄p̄p̄ venis illis emittant / et corpus a diuer-
sis egritudinibus liberat / si fuerit fluxus im-
moderatus / varias efficiunt passiones. Quę
vero p̄p̄ consuetudinem retinent / maxime egrit-
tudines p̄sequunt. vt hydropisis. p̄tis / ma-
nia / et melancolia. et. Instantur autem h̄ mo-
do sup̄fluitates sp̄isse et feculente ad venarum
ora descendentes ea insp̄sant et ingrossant /
v̄nde fit inflatio. Aliquando orificia venarū
ex intensa siccitate coarctant et insp̄sant. quę
p̄ nimio fluxu v̄nunt a circūcis et coarctant
et tunc aut vix aut nunq̄ aperunt. Aliquando
ex sanguinis sp̄issitudine venarum capita op̄i-
lant. Aliquando ex nimio sanguinis acumine
et liquiditate plus debito aperunt. Retentio-
nem nimiam bec sequunt / grauedo capiti / pal-
lor faciei / st̄uiditas / ponderositas renū et cor-
num / dispositio ad hydropisim et ad p̄tisim.
Nimium fluxum sequit debilitas et extenuatio
corpis / mutatio coloris / dolor et coisio inferio-
ris p̄p̄ corpis. et si fuerit p̄tinua nimis immode-
ratus / pessimas inde generat passiones. Si
h̄o nimis fluunt orificia venarum restringant
restringentis medicinis paulatim tamen si fuerit
maxime morbus inueteratus / ne sanguis sub-
ito reperitissus ad aliquod membrum refūda-
tur et p̄cor morbus generetur. Unde Hypo-
cras. Emoroidas sananti antiq̄s si nō v̄n̄ a re-
licta fuerit piculū ent. si nō nimis daudent / sa-
perantius et rarefactius ap̄iant.

De dolore renum.

Dolor renum a grec̄ nefresis d̄. q̄ do-
lor affinitate h̄z cū colerica passione /
differunt m̄. q̄ dolor colericorū muta-
bilis ē et instabilis. quonidie. n. mutat de vno
latere ad aliud lat̄. nefreorū dolor stabilis
ē. Patient̄ autē lumbi siue renes aliqui ex t̄ore
aliqui ex humorū repletōne. aliqui ex v̄rositate.
aliqui ex lapide. om̄ia ista ḡuissimum inferunt

dolorem maxime si fuerit dolor in cā/cūius si
gnum ē vrina intensa dolor acutus & pungiti
uus. Si vō frigiditas fuerit in cā/cūda erit v
rīna & lentus dolor. lapis & arenule & alie sup
fluitates diuerse in renibus generant sepe. & h
pāpue ex potu aque limose & grossa dieta. Ex
bis. n. fiunt opilaciones in renibus vel vesica/
& qñq; in essentiā lapidis v̄l arenulaz p̄ intē
si caloris actōnem trāsmutant. hñtes lapides
p̄comitant multa incommoda. s. difficultas v
rinandi/colerica & hñōi. Opilatiōne lapidū
opilant vīe v̄rinales aliqñ in pte. & sic stran
gūria qñ q̄s cum difficultate & guttatum migre
aliqñ ex toto. & tunc oīo denegat & distūria d̄
Ex humoribus. n. viscosis in renibus in vesic/
ca coagulata sic calculus. iuuenibus p̄cipue fit
in renibus. pueri autē in vesica. qz vesice os stri
cum p̄hibet naturam exire. vnde lapis gene
rat. v̄l dicit p̄stan. In pueris etiā est v̄rina ma
gis grossa & viscosa dieta. Res autem viscosa
magi ē habilis ad coagulatiōez & agglūinatiōez
& ideo sepe in paruulis generat. Lognoscat au
tem qñ lapis est in renibus vel materia lapi
dis p̄ dormitatiōnem pedis & coxe de re parā
si in dextro rene sit causa. sinistre vō si in sinis
tro. Si vō fuerit in vesica dolor circa peccinē
& periconēon sentat. Preterea arenule venien
tes a renibus sunt rubee. a vesica vō albe. La
pis autē gñatus ab humoribus viscosis dissol
uitur facilius & educat. ex arenulis vō difficulte
soluitur curatur. In mulieribus autem rari s
generat lapis q̄ in masculis p̄p̄ meatus lar
giores. & p̄p̄ debilitatem caloris desiccant hu
mores & purificantis. & p̄p̄ purgatiōnes fre
quentiores. multa. n. sup̄flua ab eis p̄ mēstrua
educant. Sic infirmi sunt purgandi. in calidis/
& ap̄tius sepius balneandi. abarijs digesti
bilibus reficiendi. ponibus & medianis diure
ticis aperitiuis & mundificatiuis refouendi. &
assuescendi. & aliqñ arti cyrurgice dimittēdi
maxime pueri. sc̄o adulescentes. In senectū
te. v̄ro inditio piculosa ē. quia v̄ltra q̄dragesi
mum annum h̄ passio non curat. (v̄l d̄ in am
phoriz.) Quicunq; nefrenici iūq; q̄dragessimuz
annum non sanant/accidit inuoluntaria vri
ne emissio/que dyāues vel dyabetica passio
vocat. & vocat accidit (s̄m p̄stan.) p̄p̄ defectum
p̄tentive virtutis. multa. n. & foras fit attractio/
humoris ad renes. & multa fit emissio sup̄flui
tatis ad vesicam/quam ferre non sustinēs a se re
ijcat p̄ v̄rinam. Aliqñ etiā accidit ex emollitiōe
neruoz & relaxatiōe lacertoz in collo vesice.
qñq; accidit p̄p̄ gūitatem/somni & multitudi
nem humorū. v̄l p̄ in pueri ignozantibus & le

culo v̄rinantibus. & in bibulis ebriosis. Pro
p̄rie. n. p̄p̄rium est sustinēndus hanc passio
nem q̄ sp̄ sitiant & vix etiā aqua satiant possūt.
(v̄l dicit p̄stan.) v̄nde sicut eam bibunt/sic eaz
statim mingūt. Aliqñ fit ex humore subito me
atus v̄rinales/ōstringente / & p̄tentam ibi hu
miditatem v̄l opp̄ressionis educente. Istam
turpem infirmitatem patientibus necessaria sūt
repressiua caloris & s̄ptica confortatiua / calo
ris renū extinctiua / & neruozum remolitoz
ad statum debitum reuocatiua. hoc fit p̄ porio
nes & electuaria per cathaplasmatōnes & vi
guenta. cauere tamen debet prudens medic
ne semper ponat in hoc casu nimis/ humidā
qz plus remolliendo lederent. nec etiam nimis
siccā. qz calorem acuerent. sed modo ista mo
do illa v̄l ex frigidis patientibus humectetur / & in
frigidetur. ex siccis vero coartetur humiditas &
membrum patientibus confortetur. Super om
nia dieta sit temperata. qz calida nimis nocēt
renibus & lumbis. nimis etiam frigida dige
stiuam h̄tutem retardant in substantiā & con
cauitate epatis Et consiliū est dare talibus
temperata & composita. qz talis solet esse ma
teria atq; causa. Demum d̄ pellicula ventris/ sc̄z
siphat crepatura. siphat enim quedam pellicu
la est que membrōz nutritiuozum a generati
uis ē diuisiua. sicut dyaphragma d̄ pellicula q̄
inter spiritalia membra & nutritiua est inter
posita. Quando igitur contingat siphat vel
per discontinuationem vel per distorsionem
rumpi/vel etiam per calorem dissoluentem v̄l
humiditatem relaxantem remoliri etiā cōtin
git intestina inferius labi/ & in osseum testicu
lozū sc̄z folliculū non sine dolore recolligi
atq; diffundi. s̄t autē istius pellis diuisio v̄l
relaxatio aliquando a causa extrinseca sc̄z a ni
mia corporis exercitatione. v̄l in lucta & pale
stra Aliqñ ex concussione. vel ex casu & hñōi.
Aliqñ ex nimia membrōz superioz distensio
ne & conatu. sicut ex nimio cānu/ damore & hu
iusmodi. Aliquando ex causa extrinseca. sicut
ex nimia caloris intensiōe/ & humorū calidoz
acumine ipsam pelliculam diuidente & incidē
te. quādoq; ex nimia humiditate neruos & la
ceros relaxante. Quocunq; autē modo acci
dat/ in principio facilius curari potest/ & p̄ci
pue in iuvene. Si vero magna fuerit & inuete
rata & cā ruptura/nerui vix vel nunq; p̄solidā
tur & difficile curat. v̄l dicit p̄stan. Solet autē
curari bema p̄ dietā & medicinā. & aliqñ p̄ inci
sionem & cyrurgiā. Talibus igitur dicunt aucto
res valere s̄ptica & p̄solidatiua & in cibo & in
medicāna. sicut electuaria in/ sumpta & etiam

fomentationes ⁊ balnea exterius addita pariter ⁊ vnguenta. Sup omnia dī valere tenuitas diete ⁊ p̄tinentia maxime a coitu ⁊ etiā omni motu. Sup omnia etiā a ventrosis ⁊ inflatiuis talibus ē cauendū. q̄ (vt dicit p̄mentator) v̄tō sitas maxime nocet hermosis.

De arthetica.

Arthetica est dolor ⁊ passio cum inflatione ⁊ dolore. que cum sit in articulis manuum cyrogra dī. in articulis vero pedū pedogra iulcia que dī sciatica. Dabz autem fieri ex sanguine colerico ⁊ humore flegmatico. frequentius vero fit ex cā reumatica. sanguis cognoscit esse in causa ex rubore loci ⁊ calore ex eminentia venarū p̄tis patienti. ⁊ rotius corporis ex dieta calida p̄cedēte ⁊ humida ex etate ⁊ regione simili / ex eo q̄ maxime mouetur in vere. Colericus humor cognoscit esse in causa ex dolore vebementissimo ⁊ nervorū tensione ⁊ anditate ac calore ⁊ partū inflatione ex colore rubeo cū croceo infirmo. ⁊ maxime mouetur in estate / ⁊ magi ex dieta calida ⁊ sicca / ⁊ in regione p̄simili. Sepe etiam emittunt multre colerice supfluitates p̄ vomitum ⁊ secessum. calida obsunt / frigida p̄sunt / fleuma etiam cogitur esse in causa ex reumatica habitudine / regione / etate / p̄simili / ex inflatione loci / ex dolore vebementi / rubore modico vel nullo. De reumatica cā cognoscitur ex ḡuedine capitis ⁊ humorum motu. titillatio ⁊ fluxus p̄ nucham ⁊ spatulam sentit. Pessima est h̄ infirmitas / quia articulos ⁊ nervos digitoꝝ / manuum / ⁊ pedum. p̄bit substantialem humorem in manibus detrahit ⁊ p̄sumit. ⁊ andas eas faciēs clausas reddit. impotentes ad opandum eas efficere p̄suevit. no dōsis gibbositatibus digitorū iuncturas; deformes facit. Dec infirmitas cito curet. q̄ si fuerit materia iueterata vix curat maxime quādo in durā p̄uertitur duriciē ⁊ nodosam. materia itaq̄ peccans / d̄z p̄mo curari p̄grua medicina. subtrahi debet sanguis ⁊ minui si sanguis est in cā. calor etiam debet recuti frigidis. Quandoq̄ ē in cā humor frigidus tunc d̄z fomentari calidis ⁊ emplastris / vnguentis. a cibis grossis abstinendum est / ⁊ p̄cipue ab inflatiuis. nā ventrositas sepe aggruat morbum istum.

De gutta sciatica.

Gutta sciatica dī dolor qui nascitur ex humoribus descendētibz in nervo grossum qui est inf laceros grossos coxe siue banche. vt dicit p̄stan. Sepe aut fit

ex viscosis humoribus in concavitate banche se coadunantibus. q̄sq̄ ex humoribus sanguinis cum colera rubea infirmis. ⁊ hec omnia sepius causa sunt doloris / qui dolor descendit in cura. ⁊ vsq̄ ad calcaneum / ⁊ etiam vsq̄ ad primum digitum pedis. cuius rō est vt dicit comen. quia basta p̄ medium coxe ⁊ ibiē dirigē p̄mis ad cauillam pedis exteriorem. ⁊ illa ē cā quare in passionibus sciaticis dolor extenditur vsq̄ ad illum digitum. Inde est q̄ illi qui h̄nt calculum in renibus sentiūt eodem loco pedis fornicationem ⁊ dormitacionem p̄p̄ nemi opilationem. vnde non p̄nt sp̄s debito modo currere ad illum locū. Dolor aut q̄sq̄ est vna p̄t. q̄sq̄ in vtraq̄. p̄ peior est in sinistra q̄ q̄ est in dextra / cuius rō est. quia in dextra parte maior est calor q̄ materiam ibi collectam facilius digerit ⁊ dissoluit q̄ in sinistra p̄bit est minor calor ⁊ materia magi est cōposita. In hac passione minor est dolor / pulsatio / punctura ⁊ ardoꝝ / maxime in iuuenibus calide p̄plexio / nis / maxime quādo calor est in cā ⁊ valet in illo casu minuto sanguinis in sopbena / vena. s̄ que est sub cauilla. patiens itaq̄ est purgāndus ⁊ sanandus. sicut in arthetica. Lauere autem d̄z omnis sciaticus sicut ⁊ artheticus a nimia plenitudine cibi ⁊ potus. ⁊ p̄cipue a coitu / q̄ maxime acuit reuma ⁊ impedit digestionem. p̄p̄ sp̄um ⁊ puri sanguinis depditionez (vt dicit p̄stan.) Purget itaq̄ p̄mo corpus intērius / ⁊ tunc localia ponant exterius. aliter enim p̄p̄ p̄dest medicina exterius / nisi materia que morbi est cā p̄us intrinsecus minuat. (vt dicit p̄stan. (Dyas.) multum p̄dest sciaticū si formētatus fuerit locus doloris cum calido fimo bovis. potenter. n. desiccat. maxime si cum galbano ⁊ ibure ⁊ aceto fuerit resolutus.

De Podagra.

Podagra (s̄m p̄stan.) est dolor pedis ⁊ maxime calcanei atq̄ plante cū distensione nemi ⁊ pulsatione. Nascitur exim et malis humoribus ad calcaneum descendētibz. qui si fuerint frigidis ⁊ grossis / nimia fit extensio atq̄ tumor. s̄ non multum p̄gitiuus calor. nec p̄t t̄ magnus fieri tumor / quia pedes spoliati sunt ⁊ denudati a camel ⁊ ideo non p̄nt multum tumescere. tumor enī nascit in camosis membris. Dec passio nascit in suauem vitam ducentibus ⁊ quietam q̄ p̄rum se exercitant / qui a superfluis humoribus corpora non emundat. maxime cum multū p̄mēdant atq̄ bibant. Ex talibus aut generantur

De infirmitatibus

superflui humores qui reumatizant ad pedes
et maxime qui sunt debiles / superfluum mate-
riam expellere non valentes. et maxime hoc ac-
cidit ex nimio coitu. tota. n. p. cathenatione cor-
poris coitus ipse mouet (vt dicit ipse pstan.) et ca-
lescit. et ideo mouet humores et laxat nervos
et rumpit vñ accidit qd eunuchi non podagri-
sant / qz non coeunt. Similiter nec pueri / nec mu-
lieres nisi raro. et huius mensuris expurgant
(vnde bypo.) mulieres non podagrifant nisi
si forte defecerint mensura. De infirmitas ad-
ueniens iuuenibus in vere / in. d. diebus cura-
tur. sed si aut no aduenit et durauerit vsqz
ad biemem / difficile erit eaz curare. vt dicit in am-
pho. cuius roem reddit coem. fm iudicium a-
strologie sic. Prima inquit etas lune calida e-
st humidida. secunda est calida et sicca. tertia frigi-
da et sicca. quarta frigida et humidida. In prima
itaqz etate p caliditatem dissoluitur materia et
per humiditatem diffunditur. in secunda eta-
te et tertia conseruatur ipsa materia. In prima
autem etate lunationis sequentis pfecte dige-
ritur. vñ in secunda etate lunationis calide et
sicce ex toto materia consumitur. et. j. sex septi-
manas que sunt. d. dies plene fit curatio ma-
xime in estate. In autumo enim et in bieme ma-
teria nimis est compacta et inobediens digesti-
oni. Materia igitur passionis primo purge-
tur / deinde frigidis exterius in principio re-
pauatur. Non. n. sunt calida et dissoluta pone-
da in principio cum sit causa reumatica. et si mate-
ria sit frigida ne reuma plus intret. et ideo vñ
dum e in principio repaullius / s. fortioribus in
causa calida et remissioribus in frigida / ne for-
te materia indurescat. deinde apponunt subfu-
migatones fomenta / et vnctiones calide / vt frigi-
de. pur materia tunc requirit. leui dieta et ipa-
ta patientis vtae. a coitu sp caueat. leue et medio-
ate exercitium iniungatur.

De Apostemate.

Apostema est superfluum humorum
in membro aliquo collectio / putrefac-
tionem faciens et tumor. vt dicitur
pstan. Contingit autem membrum apostemari aliquo
ex causa exteriore. (vt dicit pstan.) sicut ex passio-
ne / vulnere casu / fractura / et percussione. ab om-
nibus. n. talibus mouentur humores et ad locum
sepe fluunt patientem / qui multo se calefacit
calefiunt et putrescunt. Aliqui autem a causa inter-
iori / scz ex abundantia humorum corruptorum
qui sepe fluunt ad locum aliquem et parit. et huius
duplex fit. qz aliqui ex adunatione materie i p-

prio membro. aliqui ex fluxu materie de vno me-
bro ad aliud. et talis fluxus plures sunt cau-
se. sicut dicit pstan. Prima est fortitudo membri
expellentis. qz quidam membra principalia et nobi-
lia exonerant se a superfluis. sicut cerebrum ab
humore slegmatico se exonerat atqz fumo. Se-
cunda causa est debilitas membri recipientis / me-
bra. n. debilia recipiunt superfluitates a superioribus
fortioribus descendentes. sicut cutis / caro
et. Tertia causa est multitudo humorum. quicquid
superflui / in maioribus venis refundunt ad
minores membrorum p similitudinem essentia sub-
intrantes. et quod superfluit ad nutrimentum fluit
ad membrum. et clauditur principalis via et fa-
cit apostema. Quarta est largitas meatuum p
quos facile fluunt humores de membro ad me-
brum. Quinta causa est liquiditas humorum
et subtilitas / qui de facili motu facilius diffu-
dit / et diffusi in aliquo membro recolliguntur / et
ibi artitudine membri coartati calcant. et ad
putredinem disponunt. Sexta causa est sup-
positio membrorum. quia naturaliter inferiora
membra recipiunt superfluitates superiorum
membrorum / sicut membra capitis deponunt
suas superfluitates quicquid ad lacertos et venas
gutturis et sit squinantia. quicquid ad membra pe-
toris et sit paralis et pleuresis. et sic de alijs
fit autem apostema huiusmodi. dum humores qui
natiue peccant / et a calore sumi vel a virtu-
te expelli non valentes recepti in cavitatibus
membrorum ebulliant et putrescunt. et sicut pasta
in furno posita / ab igne desiccatur / in superficie
crustrulam quandam recipit sub qua manet / ita hu-
mor collectus p calorem ebullitionis quandam
crustrulam facit. sub qua latet humor puridus atqz
tumor. et talis tumor dicitur apostema. et aliquando
fit de ventositate. et dicitur bubo. aliqui ex humore
simplici / sicut ex sanguine fit slegmon. signa
sunt rubor ex colore sanguinis diutius ppter
multitudinem materie et calorem aquosiora co-
sumentem. pulsus. i. saltus ppter ventositatem
siue fumositatem impellentem. dolor ppter ex-
tensionem. calor ppter calidam naturam. tumor /
ppter materie multitudinem. fit etiam sicut
postema ex simplicia colera rubra. et dicitur bensipi-
la. id est sacer ignis p antifraxis. fit et aliud ex
colera pura. et corrodit membrum cui insidet
et dicitur a medicis herpes effromenius quasi seip-
sum corrodens. fit p simili modo apostema
de slegmate et dicitur gima siue palus. quia sicut i
palude est multum superfluitatis et limositatis
ita in hoc apostemate. cui si impresseris digitum
cedit impressioni. quia fluxibilitas digito impri-
menti cedit / et in medio foramen apparet quasi

signuꝝ foraminis / s̄ postea remoto digito bñ
 materia redit ad medium totum illud ireꝝ ad
 impletur. Istius apostematis sunt signa / albe
 do. quia materia est alba. mollicies / quia ma
 teria liquida / et dolor lentus. quia materia fr
 giditate sua minuit sensibilitatem. Contraria
 sunt signa in apostemate de colera rubea / qz
 calor est multus cum materia sit valde calida.
 rubea cum citrinitate. quia colera nō est rubea
 s̄ crocea. magnitudo ad est doloris et puncture
 quia materia est acuta. Et melancolia fit et a
 postea et si materia tota fuerit extra / sit sc̄arosis
 si partim intra / partim extra fit apostema quod
 dicitur cancer ad similitudinem canci. Sicut. n. in
 cancro dorsum eminet et brachia sunt extēsa la
 tentibus / ita in hoc apostemate q̄dam tumor vi
 ce dorsu. ramusculi vero humor sunt binande
 expansi vice brachioꝝ. paulatim enim serpit
 corrodendo carnem et nervos insensibiliter ad
 modum canci. unde signa illius sunt ingens
 duricia. quia cum materia sit terrestris et melā
 colica multum est compacta. color est lividus
 quia materia nō ē ex toto nigra dolor est pau
 cus aut nullus / ppter eius insensibilitatem.
 quia materia duas habet mortificationes qua
 litates. s. frigiditatem et siccitatem. corradit au
 tem semper carnem suam et corrumpit vsqz ad
 radices nervorum et etiam inficit ipsa ossa que
 attingit. et ideo morbus iste pestifer est et duris
 simus ad curandum. Inter ista autem corro
 sua apostemata talis est ordo. quia nolimēā
 gere cancerosum est apostema in facie et corradit
 paulatim / s̄ minus alijs. Cancer vero magis
 adhuc magis lupus. maxime vero herisipila. fi
 stula vero non corradit / s̄ putrefacit interius /
 carnem. s. et nervos contrahit ad saniem. et qñ
 qz corradit nervos dissolvit ossa. Accidit
 aut frequenter ex vulnere male custodito quan
 do suppositū os sanie inficit vs̄ nutrimentum
 adueniens in saniem q̄mutat. sicqz rumpit sup
 facies et fluit. Aliqñ aut solidat. aliqñ iterum
 rumpit. et si fuerit multum inueterata / vix cu
 ratur. In circuitu aut vulnris sepius multa
 orificia inveniunt et ovum habet. n. fistula in
 tenuis vulnus profundum / in superficie vero an
 gustum atqz artum. cancer vero econverso exte
 rius vero multum p̄ / interius angustat. et iō
 difficilior est ad curandum. Aliquando nasci
 tur fistula ex reumate siue vulnere p̄cedente. a
 liquando ex apostemate male curato / et maxi
 me qñ nimium humectat. et sunt diversa fora
 mina aquam diversi coloris emittentia modo
 albam modo citrinā. et si foramina in vno lo
 co clauduntur / in alio nascunt. Sunt et alia

apostemata que est opposita materia generant
 vterque in antraxe quam constan. vocat car
 bunculum. quia vixit vt carbo. s̄ fit autem de
 materia valde furiosa et venenosa et materia
 composita. quod patet per lineas diversorum
 colorum. habet enim virgulatam formam. et
 sunt ibi quedam rubeę linee sanguineę quedā
 croceę colerice. et quedam subalbide et fleuma
 tice. quedam livide melancolicę quedā flauę
 a falso fleumate. et sic de alijs humoribus in
 naturalibus. Signa autem antracis est dolor
 intolerabilis / arsurus et punctio in profundo. in
 capite apostematis pustula quedam oritur si
 ne vesica pretendens colorem attestantem hu
 mori dominanti. In collatione autem virgula
 ta forma diversorum colorum lineis distincta
 videntur et quasi trahi ad fundum cum quodā
 filo adherente superficiē visice in medio. Ad
 curationem itaqz apostematum solent appo
 ni in principio repercutiua / nisi materia fue
 rit furiosa et venenosa. vt in herisipila et antra
 ce. nam in talibus non sunt apponenda reper
 cutiua / sed potius mitigatiua / ne materia ve
 nenosa reputiatur ad interiora mēbra et maius
 inferat nocumentum. deinde quando aposte
 ma est in statu / solent apponi solutiua / remol
 litiva / et maturatiua. aperto vero apostemate
 siue rupto et educta sanie insistendum est mū
 dificationis / tandem consolidationis / et bōe car
 nis regenerationis. Ad alia autem apostemata
 quorum sintonica sunt peiora / ad fortiora
 medicamina procedendum est. sicut contra ca
 crum / et fistulam / et bubimodum. Ibi em̄ seam
 dum materiam peccantem panis primo iute
 rius est purgandus. deinde localibz remedijs
 insistendum est. Contra cancerum vero vitiuif
 et carnis mortue corrosiuis / est vtendū. Con
 tra fistulam desiccatiuis et consumptiuis ac sa
 nie mundificatiuis. que si non prosunt / cyru
 gie committantur. Tutius enim est vt aliqua
 particula corporis iam corrupta vratur vel
 preadatur q̄ reliqua pars in posterum conū
 patur. Contra apostemata vero venenosa si
 cut contra antracē / cito et caute est remedium
 apponendum qz cito interficiunt. nisi solent
 us succuratur. Consilium igitur est vt in prin
 cipio si aliud non impeditur / fiat fluoromia
 in eadem parte proximiori fronte loco collectō
 nis. minere enim in parte opposita in tali ca
 su non est tutum / ne materia trahatur ad corp
 vel ad membrum nobile cui sit venenosa. tūc
 necesse est vt tyriaca cum vino calido per os
 offerat. et super locum doloris liniatur qd̄ si p
 bata fuerit tyriaca / et verum fuerit antrax / ma

De infirmitatibus

renam efficcabit ⁊ venenum extrahet. ⁊ ita de
siccabit q̄ poteris eam puluerisare ad modum
cineris ⁊ tunc recens est apponenda sepi⁹ do
nec rumpatur apostema. quo rupto / nō est ti
mendū periculum. Idem facit vitellum oui
cū sale pistatum ⁊ frequēter apostemati appo
situm. dolorem enim mitigat ⁊ apostema nū
pit. vt dicit commentatur.

De vlcibus.

Vlcera dicunt quedam vesicule que et
intercutaneo humore sepius in corpo
re vndiq̄ oriunt. ⁊ vocantur a constā
ti. in fine viani. vlcera. eo q̄ in superficie cutis
acumine humoris faciunt solutionem p̄tinui
tatis. quorum materia est subtilis humiditas
sanguinis vel colere ab interioribus ad exteri
ora vi nature vel syntonias vsq̄ ad exteriorē
corporis superficiem demandata / talia vlcera
autem defedant p̄vitiū ⁊ tūllationem i car
ne generant. autem a carne eleuant. ⁊ aliquan
do si p̄tinua sunt. lepre piculum p̄consant. q̄
ab eis liber esse desiderat. interius purgari a su
perfluis / calidis ⁊ infectiuis humoribus non
omittat. Deinde balneis siccis ⁊ mediocri⁹ cō
sumptiuis s̄m qualitatem ⁊ quantitatem hu
moris carnem ⁊ cutem vlcera se exponat. cra
pula ⁊ dieta nimis laxa se p̄tineat labori ⁊ ex
ercitio se non subtrahat.

De pustulis.

Pustule siue pabule dicunt quedam
apostematice collectiones superfluita
tes in exteriori corpis superficie minu
tatim ⁊ p̄ticulariter generate natura sibi supe
rflua ⁊ noqua ad exteriora corpis expellente. q̄
sepe a superfluitate passibilis corpis ⁊ numi
menti pullulant. ⁊ ideo merito sapiētes pustu
las siue pabulas eas vocant. (vt dicit Remi.
⁊ ideo dicunt pustule. quia sunt q̄dam pue ve
sice vel vesicule puritatis virulente ⁊ vrentis
intrinsicus p̄tinent. vt dicit Jsi. ⁊ etiā p̄stan.
Dicunt autem hec pustule vanole in puulis ⁊
etiā aliq̄ in adultis. In puulis autem ta
les pustule sunt salutifere ⁊ future sanitatis p̄
nunciē. (vt dicit p̄men. ibi.) Varioli de san
guinis puri nati nascunt corruptione ⁊c. Si enī
in puulis vel adolescentibus non erumperent
de futura lepra esset impostet. formidandum.
s̄fiunt. n. in puulis ex sanguine menstruali
quo in viro alebant. qui vi nature expellit ad
exteriora. ⁊ sic a futuro periculo liberant. Sili

ter p̄tingit in adultis ⁊ in senibus in febre cir
ca crism / tales pustulas erumpere vi nature
materiam febris ad exteriora expellere. ⁊ ideo
nec in istis nec in illis debet fieri repulsio / ne
materia transferat intus. cum sit quodammo
do furiosa / circa oculos tamen facienda est in
hoc casu leuis repulsio sanies pustule ali
quam ledat amicum oculi vel pupillam. In
omnibus etiā alijs loq̄ cautus medicus tra
bit materiam ad exteriora q̄tum potest preter
quā circa oculos. ibi. n. est materia repulsi
da ⁊ alias deducenda / ne ex furiosa ⁊ violenta
materia tenera ledat substantia oculoꝝ. Lane
ar etiā nutrix vel medicus tam in parvulo q̄
in adulto / ne talium pustularū vesicule vel p̄
pter p̄vitiū vel p̄p̄ aliud rumpant seu ape
riant aī tempus / maxime circa faciem. ne p̄
tuo deforme remaneant in facie cicatrices.

Alijs multis de causis pustule in corpe oriun
tur. nūc ex materia fleumatica albe ⁊ molles ⁊
fluide. nūc ex materia colerica aspere / pungen
tes ⁊ dure. Nam colericus humor int̄ carnem
⁊ cutē diffusus / suo calore ⁊ acumine cutē apit
⁊ mordicat. ⁊ infinitas pustulas in cutē sup̄
cie generat. s̄ pue sunt ac modice ad modum s̄
ni milij. ⁊ ideo talis passio sic vocat ab aucto
ribus herpes milij vel ḡnulosus. vñcūq̄ aut
p̄vitiū tales pustule si sunt frequētes ⁊ con
tinue p̄mo expedit vt materia peccās debita
purget mediana. deinde si corpus fuerit ple
toricum fleubothome⁹ siue ventose⁹. debitis
balneis / deficcantiuis / ⁊ p̄sumptiuis / vnguen
tis / p̄gnis patiens adiuet.

De Scabie.

Scabies ē corruptio cutis ex corruptis
humoribus incutaneis corpou cum
deformatōne lesionem inferens. Se
pe. n. (vt dicit p̄stan.) natura malos humores
expellit ad superficiem corpis vt mundificet in
teriora / q̄ si fuerint subriles ⁊ liquide / de facili
sudore ⁊ fumo dissoluunt. Grossi vō sub cure
p̄manent / ⁊ corpore scabiem introducant. Hu
mor vero sic indusus inter cutem ⁊ carnem si co
lericus fuerit ⁊ intensus / scabiem inducit sicā
non saniosam cum fissura / p̄vitiū / ⁊ p̄ctu
ra. Si vero fuerit humor fleumaticus / albam
⁊ grossam ⁊ squamosam ⁊ sine p̄vitiū magno
scabiē facere p̄suevit. Scabies aut̄ humida / sa
niosa / cum delectatōne p̄vitiū calidū san
guinem mixtum cum colera demonstrat. s̄fre
quenter aut̄ accidit ex nimia corpis repletione.
frequēti etiā ex egritudine precedente. vnde

virium sequitur deßsio et supfluitatum incre-
mentum. fit etiam quibusdam inueterata sca-
bies et splenis vitio et talis de facili readinat
Scabies aut cum desiccatiuis /sumptiuis /et
mundificatiuis intus et exterius curanda.

De impetigine.

Impetigo est intercutanea humoris
corruptio immutationem cum puri-
gine cuti inferens. Colerica. n. super-
fluitas quedam fumosa ab interioribus ad ex-
teriozem carnis superficiem reiecta cutem inficit
et eam minutissimis pustulis replendo scabio-
sam quasi fursure dispersam scissam et puriginosam
efficit. et hec infectio de materia colerica vel
melancolica nimis intensa aliqui ortum trahit
vt dicit Galen. Et dicitur huius passio impetigo. quia
titillatione et puritu maxime cutem et carnem
ledendo impetit. Dicitur et serpigio. quia ad mo-
dum serpentis serpit in cute vndique atque repit
et cutem quam inficit in quibusdam squamis /vel
post scalpationem reddit sedam. Hec passio
quicquid ad modum singuli superficiem membri vndique
circumangit. Et talis impetigo vel serpi-
go herpes cingulus a medicis nuncupatur. Im-
petigo tamen differt a serpiginis. quia fit de ma-
gis impetuosa materia et ignita. quia de colera
et ideo oblonga facit foramina et stricte. huius val-
de parua. et semper mouet sursum sicut ignis.
Serpigo de minus ignita et ideo non moue-
tur sursum / sed circumangit membra et circa qua
quod se diffundit. vnde dicitur quasi serpens per gressus
Hec passio est curanda subfumigationibus / et
balneis aperitiuis / et sumptiuis / et mundi-
catiuis / et exteriuis / similibus et vnguentis. In-
ungant cum succo ebuli / sambuci / lappachii / fu-
mi terre / et huiusmodi. postea balneum aque
dulcis assuescat (vt dicit Galen.) Dicitur autem quod
contra hanc passionem valet sputum hominis
quoadiu est ieiunus. Huic passioni semper asso-
ciatur purigo seu puritus quidam immodera-
tus fricationis et scalpationis appetitus falsa
quandam delectationis ingerens qualitatem /
et fumo calido et acuto mordicante. cutem a ma-
teria calida resoluta. falsa autem est talis de-
lectatio et nociua / quia cutis inducit vlcationem
et discontinuationem / et semper in fine lesionem
ingerit et dolorem.

De Lepre.

Lepre est vniuersalis membrorum cor-
ruptio et humorum / micium habens
a vasis et complementis in fontibus

sive extra vasa. Nam corrupto humore nutrimen-
tali de facili corripuntur membra que ex humo-
ribus nutriuntur. Omnis autem elephantia
sive lepra (secundum Constantinum) habet
principium principaliter a corruptione melan-
colic. (vnde dicit Constantinus.) Lepre est
passio frigida et sicca nascens de colera nigra /
intensa et putrefacta / apprensus in superficie cor-
poris. Nasatur quidem de quatuor humori-
bus putrefactis / sed tamen intensis et corrup-
tis et in coleram nigram commutatis (vt dicit
idem ibidem). Putrefactio autem humorum
quibus admiscetur melancolia propter eius qui-
litatem frigidam et siccam putrefactioni repu-
gnantem non potest compleri in vasis siue ve-
nis quoad vltimum in corpore et moram faciat
in membris in quibus completur putrefactio
ex qua sequitur ipsa lepra. Melancolicus enim
humor propter suam densitatem et compactiorem
longam moram experit ad sui putrefactionem
si autem in venis aliquo casu putresceret / por-
tus febrem quam lepram generaret. Diuersificatur
autem lepra quatuor modis secundum quatuor
humorum mutuum infusionem. Est. n. vna
species ex pura melancolia. et huius proprie dicitur
elephantia / ab elephante animali maxime sic
vocata / propter morbi maximum noxamentum
quo infestat patientem. vnde huius passio durior
est ceteris tanquam compactior et difficilior ad cu-
randum et repugnandum. Secunda fit ex me-
lancolia et fleumate. et hec dicitur tyria vel serpen-
tina a tyro serpente. quia sicut serpens talis de
facili dimittit spoliolum et est squamosus. sic pa-
tiens talem lepram de facili excoriatur in cuius
superficie et resoluit in quandam squamam.
Tertia species fit ex melancolica sanguinis
infectione. et dicitur allopicia et vulpina. Alopes
enim grece / vulpes dicitur latine. cuius proprie-
tas est propter calefactionem sanguinis in epa-
te estiuo tempore depilari. sic patiens istam le-
pre speciem / a supercilijs et alijs pilis corporis
depilari et spoliari notabiliter soluit. Quar-
ta species est ex colera rubra corrupta in membris
cum melancolia. et dicitur leonina / a leone tali
animali calidissimo et fortissimo. Sed hec spe-
cies lepre causatur ab humore feruentissimo /
et super modum malicioso. et ideo more leoni-
no corrodit et destruit omnia membra. Est igitur
ex melancolia corrupta principaliter elephanta
/ ex corrupto sanguine allopicia seu vulpina. et
colera vero rubra pessima leonina. De qua-
tuor species lepre habent quedam signa com-
munia / et quedam specialia quibus ad inuicem

73
De infirmitatibus

distinguntur. Universaliter autem hec passio talia habet signa. caro in eis notabiliter est corrupta & species immutatur. rotundant oculi & palpebre corrugant. aspectum habent scintillantem maxime in leonina. angustiantur nares & contrahuntur vox rauca efficitur. potissime in elephātia / tuberositates crescunt. in corpore multa minuta & dura & rotunda / durium fit quedam insensibilitas & etiam aliorum extremorum. vngues ingrossant cum quadam inequalitate / & quasi scabiosi efficiunt. contrahuntur digitorum articuli / & manus quasi aride efficiuntur. corrumpitur eorum anhelitus / & ex fetore sepius sani corrumpuntur. carnis & cutis superficies redditur vitiosa tantum. vt si aqua superfundatur / non madescit cutis sicut elabitur quasi a corio madefacto. pruritus quandoque cum scabie / quandoque sine scabie pariunt / maculis varijs nunc liuidis / nunc rufis / nunc nigris / nunc subalbis in corpore resparguntur tybie illorum maculis & pustulis precipue superabundant / nunc apparent / nunc disparēt. nunc exterius erumpuntur / nunc interius se profundant. Si vero inter pustulas tybiarū semper vnam maiorem cereris inuenieris / signum est lepre confirmate. Signa autem lepre maxime apparent in extremitatibus. vt in pedibus erubus / & in facie. & precipue in musculorum corporis consumptione / & minoratione. Præter istas condiciones lepre communes / quælibet species lepre habet suas proprias & speciales. Nam patientes leoninam habent colorem magis croceum & cinereum. & oculos magis sanillantes & eminentes / & etiam multum mobiles. autem habent alij asperiores / scissam sepe & diuisam. præ alijs etiā sunt pruriginosi / & in fine in omnibus membris plus corrosi. Patientes vero allopiciam / ex toto depilantur eorum tibia & supercilia. valde tumet & inflantur / eorum oculi etiam valde rubent / pustulas in facie rufas habent. ab eorum pustulis sanguis cum sanie sepe manat / nasus in talibus ingrossatur / & deficit odoratus. fetet valde eorum anhelitus / & maximam corruptionem sustinent in gingiuis. Patientes tyriam tuberositates & pustulas habent molles. mollem & subalbidam habent autem ac tumidam & quoddammodo relucētē. squamositatem non modicam / & pedicularum vermium multitudinem. Has & alias pessimas habent condiciones / que ex senuitate corrupto originem sortuntur. vt spurta / immunda / & vi-

scosa / & saniosa. & nares obstratas / & huiusmodi. oculi eorum lachrymantur & fluunt / propter humidam superfluitatis resolutionem. putrefactionem patiuntur. labiorum & gingivarum & maxillæ arterie patiuntur asperitatem & efficiuntur rauca. Sanguis post fluxum in liquidam defluit substantiam. illud autem quod est solidum / est album / vel subpallidum cum lauatur. cito coagulatur / & in multa quantitate. Patientes vero elephāntiam colorem habent emulum / faciem plumbeam / aliorum patiuntur depilationem / oculi eorum rotundantur / nares constringuntur / musculi consumuntur. & hoc est commune in omni lepra sicca plusquam in humidā. insensibilitatem maiorum digitorum precipue patiuntur. tarde venit ad augmentum / sed cum venerit / inducit scissuras. sanguis extractus luidi coloris vel subnigri / cito coagulatur / & quanto magis fricatur / tanto magis denigratur & in duratur. in medio sunt quasi vene albe vel quasi rami nervorum. & illud est commune in omni lepra. Nasatur autem lepra a causis varijs præterquam ab humoribus predictis. sicut ex cohabitatione & coniunctu / & frequenti confabulatione cum leprosis. contagiosus enim est morbus & aliorum infectiuus. Accidit etiam ex accessu & coitu mulieris statim a leproso præcognite. Quandoque accidit a parentibus generantibus. vt ex corrupto sanguine leprosi generantis. vnde hec contagio quasi iure hereditario transit ad ipsam prolem. Aliquando etiam accidit quando concipitur fetus tempore menstruum. vt quando ex corrupto lacte mulieris leprose nutritur fetus. Aliquando autem accidunt ab extrinseco. sicut ex aere corrupto & infecto. ex mala dieta. vt ex cibis melancholicis nimis frigidis & siccis. vt ex carne bouina / asinina / vrsina / & huiusmodi. Aliquando ex cibis nimis calidis. vt ex nimis diuino vsu foris alligatis / piperate & huiusmodi. Aliquando accidit ex cibis corruptis & corruptioni obediētibus vt ex carne porcina / granulis infecta & super seminata / & vino impuro & corrupto. Aliquando ex morfu alicuius reptilis humorum & membrorum substantiam corrupens. Istis & alijs modis sepe vitium lepre in humano corpore generantur. sed quocumque modo generatur vitium est curabile nisi diuina manu postquam perfecte confirmatur. palliari tamen potest & præcautione destruat ita cito.

Laueat itaq; patiens precipue a cibis melan-
colie generatiuis. et etiam a cibis incensiuis sa-
guinis. Subtili igitur dicta et conuenienti. nu-
triat non corruptibili neq; puertibili. Si
autem sanguis siti causa. ut in allopicia pmo
debet fleuobothomari. deinde purgari debita
medicina. In alijs autem speciebus primo
debet procedere formacia. et deinde si necesse fue-
rit. sequatur fleuobothomia. aliter non. quia a-
liter noceret. (ut dicit Constantinus.) Debitis er-
go et congruis debetvri medicinis interius. et
debitis emplastris et vnguentis exterius. Et
symptomatibus occurratur. Ad curationem
vero lepre. vel saltem palliationem valet ma-
time (ut dicit Plato) Serpens rufus habens
ventrem album si euacuato veneno cauda se-
pica et capite ablato coctus cum porris in
cibo frequenter assumatur. Eodem modo si vi-
num in quo diu puterit patientibus sepe. p-
pinetur. Decemq; medicina vtilis est multis mor-
bis. ut patet in ceco de quo narrat idem. qd ut
or eius dedit ei serpentem cum alijs comede-
re. p anguilla ut eum interficeret. quem appo-
situm comedit. et multo sudore emisso visus re-
cuperauit. Et hec de diuersis speciebus le-
pre dicta sufficiant.

De Morphea.

Morphea est macula in cute veni-
ens ex nutrimenti corruptione. qd
enim est lepra in carne. hoc mor-
phea est in cute. Morphea autem
alita est alba ex fleumate. alia nigra ex melan-
colia. alia rufa ex colere siue sanguine. Ista
autem morphea que est ex melancholia et fleu-
mate difficilis est ad curandum. Sed ista que
est ex sanguine. facilius est ad curandum.
Tunc autem morphea est mirabilis. quando
cutis faciei puncta acui. sanguinem non emit-
tit. Si vero sanguis fuerit subsecutus. curabi-
lis iudicatur. Morphea igitur tota in cute est
sed lepra in carne et in cute. De eadem infe-
ctio parum differt a gutta rosea que inficit fa-
ciem quibusdam paruis et mollibus pustulis.
que ex viscosis humoribus sanguineis ac co-
lerias intercutaneis generantur. Dec passio
primo sanguinis subtractione minuatur. et in-
teriorum humorum mundificatione curetur.
deinde subfumigatione et balneatione facies
fomentetur. et porris apertis materia intercuta-
nea euaporetur. deinde mundificatiuis. desic-

catiuis. locus patiens abluatur. vnguentis et-
iam debitis inungatur. Dicit etiam Con-
stantinus qd contra istam infectionem valet vn-
ctio calidi sanguinis leporini. Nam sangui-
nem intercutaneum diuidit. repercutit. et con-
sumit. Super omnia autem contra huius-
modi passionem humoris intercutanei valere
dicitur fumus terre in balneis. subfumigatio-
nibus. in potionibus. et syropis. potui enim
datus scabiem. pustulas. et puriginem mun-
dat. humores superfluos inter carnem et cutem
desiccatur. vel ad lepram depositos iuuat. Et
hec de passione morphea nunc sufficiant.

De venenis.

Proter passiones superius no-
minatas accidit homini grauif-
sima et periculossima mors p-
venenum et passio. Venenum
autem cum ex terra sua specie co-
mpletioni hominis sit contrarius subito in effectum
nisi remedium citius apponatur. Venen-
um autem aliud accidit ex corruptione cibo-
rum et potuum. Aliud ex moribus reptilium
et serpentum. et quorundam animalium. quo-
rum humores et dentes sunt humano corpori
venenosi. Venenum autem aliud est cali-
dum et siccum. sicut venenum tyri. vipere. et bu-
iusmodi. Quoddam autem frigidum et sic-
cum. ut scorpionis. Quoddam frigidum et
humidum. sicut aranee. Venenum autem
serpentis variatur in malicia. (ut dicit Auicenna
in capitulo primo de venenosis.) Nam ve-
nenum masculinum. acutius est et fortius qua
femininum. tamen feminei serpentes plures
habent dentes qd masculini. et ideo putant de-
terioris. (ut dicit Auicenna.) Item venenum
senum peius est qd venenum iuuenum. et mag-
norum qd cuniorum in eodem genere. et peius et
acutius est illorum qui habitant in montibus
et in siluis. qd illorum qui habitant iuxta litus
ra et iuxta aquas. Item peius est venenum
quod effunditur a vacuis et a ieiunatis. qd a re-
pletis. Item deterius est et acutius in estate
qđ in hyeme. citius eniz et facilius pungunt ser-
pentes in meridie. qđ in mane. et in die qđ in no-
cte. quia calore resoluitur venenum vsq; ad ex-
trema. quod in frigore et in frigido tempore qđ
si in vno loco congelatur. Venenum vero
tyri et vipere et alior. quorundam serpentum quibus
sunt calidum accidit tamē mortis ab eis stupor. et

De infirmitatibus

frigiditas propter mortificationem et extincti-
onem caloris innati per contrarietatem veneni.
Calor enim naturalis sua spersione et inflan-
tatione calefacit corpus / qui repressus et qui ex-
tinctus vi veneni extremities non calefacit /
unde venenum calidum non aggregat sangui-
nem cordis calidum / sed resoluendo calorem in-
natum mortificat ipsum. Venenum autem regu-
li et basiliscæ tante est violentie / quod adhaerens
in corpore adurit totum super quod incedit. vñ
in circuitu caueme eius nihil virescat. aues vo-
lando ex opposito caueme suae subito interficit
et omne animal sibi appropinquans stupefit
nec mouetur. sed solo venenoso aspectu eius / vel
flam / vel sibilo cadit et moritur. et ille quæ mor-
det liquefit et inflat et emittit virum et subito mo-
ritur. Tante etiam fortitudinis est venenum re-
guli quod etiam si basta eum tangeres / per baste
longitudinem veneni sentires violentiam (si-
cut narrat Auicenna.) de quodam milite qui cum
lancea terigit membra in nubia et statim ce-
dit mortuus cum animali suo. Signa au-
tem lesionis basiliscæ / subita transmutatio est
corporis in viridem colorem et mors inopina-
ta. In loco ubi regulus commoratur / vene-
num aspidis periculosissimum est. interficit. ni-
sepe infra duas horas vel tres. cuius morsus
signa sunt ista. coloris cutis subita alteratio.
singultus multiplicatio / membrorum repenti-
na infirmitas / dormitio et palpebrarum pro-
funda clausio. sicut puocat inmoderatam.
unde videtur patienti quod moriatur sola siti. Ve-
nenum autem cuiusdam aspidis qui dicitur spu-
ens (eo quod interficit per spiritum suum) ita est vio-
lentum / quod interficit omne viuum. quod tan-
git illud spiritum. interficit enim priusquam sen-
tatur. Sentit enim lesus dolorem in pncipi-
pio circa viscera / et accedit venenato tenebrosi-
tas oculorum et clausio et profunditas somni
cum spasmio et torsione colli et pulsu mordinato.
nec valet contra illud venenum aliqua me-
dicina nisi sola combustio membri in quo est
vel passio membri. quia combustio extirpat et co-
stringit meatus ne venenum valeat ad cor pe-
netrare. Venenum etiam draconis multum
est venenosum et maliciosum / cuius venenosi-
tas maxime est in cauda et in felle. Illud vene-
num consequitur maxima grauitas corporis.
inflantur labia / et accedit vertigo et tenebrosi-
tas oculorum / et destruitur ratio. motus fit in-
ordinatus et debilitas virtutis subsequitur.
Venenum autem scorpionis est mortifera /

nisi citius occurratur. asuram et puncturam ge-
nerat circa membrum ubi est punctura. et cum
peruenit ad cor / patiens syncopefat et resolu-
tur in sudorem. tandem constringit cor et san-
guinem sua frigiditate congelat / ex quo sequi-
tur mors / et destructio animalis. Quere infra
de scorpione libro vltimo.

De morsu rabidi canis.

Morsus etiam rabidi canis est mor-
tifer et venenosus. (Nam ut di-
cit Constantinus) Canis frigidus
est et siccus / qui colera nigra domi-
natur / que mutata et putrefacta et
dominans corpori / canem efficit rabiosum /
sumositas enim resoluta et nigra colera iam
incensa / inficit cerebrum. Unde cum dilan-
tur ad diuersas partes eas inficit et efficit veneno-
sas. unde cum aliquid momorderit / et eius sa-
liua venenosa subintrante locum mortificationis.
inficiuntur humores et spiritus et contrahitur
venenum infirum ad locum consimilem sue ge-
nerationi scilicet ad cerebrum et efficitur homo
rabiosus. qui si alium momorderit / eum infi-
cit. et etiam illum rabidum facit. unde tale ve-
nenum summe est periculosum. tum quia diu
lacet. tum quia se multiplicat. Aliquando
etiam later vsque ad anni resolutionem. et tunc
eadem die et hora qua fuit infirum caput petiit
et frenesim facit. Hanc venenositatem sen-
su nature perapiunt alij canes et fugiunt rabio-
sum / et latrant supra ipsum ad tenendum eum
(ut dicit Constantinus.) quia sentiunt eum se-
bi contrarium et nocuum. Accidit autem haec
venenosa rabies maxime in autumno. Quia
tunc melancholia ratione similitudinis multi-
plicatur / et etiam in vere. quia per calorem tem-
poris dissoluitur / et non consumitur. et ita per co-
culationem incenditur et egreditur preter natu-
ram. tante enim venenositatis est lingua ca-
nis rabidi. quod facit canem titubantem siue
nutantem. sicut bebrum / et aperto ore lingua
dependente et saluam conuulsa emittente. que
cadens in ipsas aquas inficit et bibentes ex eis
hydrophalicos efficit et furiosos. Alias per
pietates canis rabidi quere infra de cane.

Aliter autem a canibus videntur in-
fomnis terribilia. et sunt timorosi / stupidi. sine
causa irascuntur. ab alijs videre timent / et si
aut canes latrant. et super omnia timent aquam
(et abhorrent.

et tunc hec passio vitæ araf. (huicq; constanti.)
 Sunt autem multa alia venenosa et venenosa
 pîcula. s. de istis mentio spâliter habetur in di
 uina scriptura. et ideo de alijs suspensum est
 quo ad pîs opusculum ista vice. Doc solum
 arbitror h aduertendum q; venenum multa et
 infinita incommoda in corpore operat. Cum
 enim tota sua species nature et cõplexioni hu
 mane sit contraria. quando pualet in corpore
 totam naturam distemperat spûs et humores
 corrumpit et alterat sua malicia et acimine. qd
 nobilissimum est in corpore scz regione cordis p
 rimo aggreditur et impugnat. animalem spiritû
 suo acimine percussit in cerebro et perturbat
 sensuum organa et eorû opationes subito de
 bilitat. nervos concutit et vulnerat. venas et ar
 terias inficit/asperat/et corrugat/torturam/ar
 suram/mordicatione in interioribus generat.
 substantialem cordis et patris humiditatem nunc
 incendit/nunc congelat/nunc dissolvit et resol
 vit/nunc penitus consumit et deficiat. dum inte
 riora comburit exteriora in frigidat et conuert
 so. sepe cordis superficiem vehementi calore ex
 terius afficit. et tamen potenciali frigore sang
 uinem in venis cordis mortificat et cõstringit
 sui diffusionem. per membra corpus intumescent
 nunc etiam pallet/nunc liuet/nunc vires subdi
 to. nunc nigrescit per macularum diuersitates
 corporis exteriori inficientem superficiem. et
 interior malicia immotescitur/et abhominatio
 nem et nanseam horribilem stomacho ingent.
 et ipsa vitalia membra acimine suo penetrat et
 corrodit. ppter quod natura eius impetum fer
 re non sustinens deficit vltimo et succumbit cor
 poris pdominans. humores in sui similitudi
 nem conuertit/et venenosos et noxios eos effi
 cit. et ideo pîculosum est tangere corpora q; ve
 neno sunt infecta. quia p euaporationem sepe
 inficiunt et corrumpunt omnia que sibi sunt p
 pinqua. Sepe autem ptingit q; venenosus in
 se cum nature sit horribile et inimicam appetit
 a natura non ppter se. s. ppter aliquod dulce
 et amicum nature cui est admixtum. quia sepe
 sub specie dulcis et sapidus occultatur et latitat
 vis veneni. Et ideo docet constantinus vt ho
 mo qui timet venenum non solum caueat a fe
 tidis et amaris. verum etiam a dulcibus et sa
 porosis et salis et acrosi et consimilibus. qz
 sub talibus que appetit natura sepe veneni
 malicia palliat. Docet etiam pstantinus p esse
 etiam cognoscere quando venenum in abis vt
 potibus est assumptum. Si quis (inquit) in
 cibo vel potu senserit arsuram et subscantus fu

erit cito spasmus vel tumor in digito vel in
 gula venenosum est et mortale. ex quo etiam ap
 pareat signum veneni in digitis et in vnguibus
 qui sunt et fumositatibus cordis. signum est
 q; venenum preualuit circa interiora eo q; itaq;
 se diffundit ad extrema (et sequitur ibidem.) si
 militer si oriauerint et saliuam effluere fecerint
 et labia fornicauerint/et in lingua ardor fuerit
 atq; sudauerint/precordia prestiterint et ob
 tenebrauerint oculi oportet vt festinent ad me
 dicinam alioquin cito morientur. Est igitur
 generalis medicina contra venenum in corpo
 re sumptum vt primo vomitus prouocetur. et sic
 superius vel per distere inferius venenosa ma
 teria euacuetur. deinde tyriaca que veneni re
 pressiuus est et consumptiuus cum vino decoctio
 nis rure offeratur. et hoc tribus diebus. dein
 de debet purgari et balneari secundum exigen
 tiam veneni. ad vltimum debet fieri sicut bo
 mia. dieta debet ordinari vt immutetur vitio
 sis opulentiis meatum ad cor. ne vapor vene
 nosus possit ad cor equalare. valent itaq; in hoc
 casu nices magne et auclane/ficus sicce. attra
 hunt enim venenum et consumunt. et ideo va
 lent ante prandium et post. (Dicit etiam con
 stantinus) q; multum valet balsamus cum la
 tice muliens contra arsuram et dolorem et re
 bus venenosus. Item ibidem sequitur. An
 dromachus dicit nullam fuisse causam confi
 ciendi tyriacam nisi ad destruendum res ve
 nenosas. quod tribus modis fit. quia venenum
 deficiat et consumit. multa enim recipit defic
 catiua. Item venenum virtute sua expel
 lit. quia multa recipit que ocula proprietate
 veneno contrariantur. Item membra con
 forat. et ideo eis contra violentiam veneni ad
 resistendum vires tribuit. multa enim recipit
 confortatiua. Si vero tyriaca haberi non
 poterat. et periculum est in mora. allium (vt di
 cit Constantinus) conuassetur. et vsq; ad dis
 solutionem cum gallina crassa decoquetur. et
 eius deur ad bibendum. veneno enim repug
 nat et miro modo interiora arsuram mitigat
 et ideo tyriaca rusticorum allium nunupatur.
 sine allio dicitur valere ius galline secundum
 constantinum. dicitur enim in libro de simpli
 ci medicina. Quedam repugnant veneno
 ipm attrahendo ab interioribus calore et sub
 tilitate substantie sue. sicut gallus et gallina fu
 so superposita venenoso mortui. Quedam
 enim repugnant similitudine et subtilitate sub
 stantie sue contra substantiam veneni. Et io
 tiua similitudine venenum ad se attrahunt.

De infirmitatibus

ut caro tyri quadam proprietate odulca repugnat. q̄dam composita vel simplicia efficacia et dicitur. sicut calamenum / succus / canlis / orobi / grana cyri / ypiton / nastozium / ruta / sal / porrum / anisologia / nubes p̄meste / auz ruta / radix asparagi et semen eius / balsamū / acetum / sanguis leporis / lac asine / vrina puerorū / byria / testiculi cervini et asinini siccati et bibiti / castoreum / allium / genciana / menta / dyptanum / et multa alia infinita. q̄ enim multa sunt venenosorum picula / ideo diuina bonitas multa sup̄addit antidota et remedia. S̄ ista exempli gr̄a nunc sufficiant.

De morsu canis.

Contra morsum canis rabidi et aliorū venenosorum animalium solent aperiri vulnera cū igne vel ferro. ut cum sanguine effuso venenum affluat. Apponi solent sanguisuga et ventose / ut venenum ab interioribus extrahatur. Interius solent dari ista que veneno repugnant siue sint simplicia siue composita. tyriaca etrius sup̄ vulnera similia cathaplasma fiat nubes pistate cum allio / ruta / et sale. Valent. n. nubes p̄meste et supra modum posite cum p̄dicat dicit dyas. q̄ canci fluuiales h̄nt occultam virtutem et hoc venenum. et ideo docet p̄stan. dare talibus tyriacum cum aqua carorum fluuialium. cinis etiam cancorū auz genciana p̄ticulare est remedium et huiusmodi morsus. ut dicit idem. et etiam et hominis morsum rabidi. Specialiter valent ista. succus / capisoli / cepe / ruta / nubes / allia / sal / frondes / ficus / mento / orobum / bec oia vel aliq̄ cū aceto et melle talibus morsibus salubrit̄ apponuntur. (ut dicit p̄stan.) bec. n. omnia venenum attrahunt / et sua caliditate et siccitate dissolunt et destrunt ac p̄sumunt. Contra morsum et p̄curam scorpionis oleū in quo submergit̄ vel decoquit̄ scorpio sup̄ puncturam appositū sūmum remedium est. Item si accipiat̄ idem scorpio vel alius et p̄mitus siue pistatus super vulnus apponatur / valissimum est. reuertit. n. venenum infirmum ad corpus vnde exiit. Item dicit p̄stan. q̄ multū valet butirū bouinū et venenum scorpionis / nā butirum vinctuositate sua opilat / caliditate dissoluit et p̄sumit / viscositate et humiditate sua mundificat et abstergit. Butirum et p̄mestū opilat meatus / ne fumus veneni ad cor ascendat. valent etiam canci fluuiales si eorū cinis vel ipsi coacti / vel assati sub cinere dent̄ cum lacte asinino. ut dicit p̄stanti. Ad idem valet castoreum et sulphur ut di. idē.

ut nunc. n. calidum est et siccum in quarto ḡdu et ideo valet et venenum frigidum. q̄ soluit caliditate et p̄sumunt siccitate. Contra morsū colubri et serpentis et vipere venenum. Primo ventose vel mō alio de vulnere vel punctura subito extrahat̄. Tyriaca cum vino decoctionis gētiane / vel rute / vel mente offeratur circa locum supra vulnus tyriaca apponatur. Idem fiat alio sale contrito vel cum ruta si defuerit tyriaca constringatur fortiter in p̄ncipio membrum in quo fit morsus vel punctura ne possit sumi veneni libere erumpere ad interiora et interioribus cum veneno repugnātibz occurrat. Dicit etiam p̄stan. q̄ et h̄mōi venenum valet cerebrū galline et simus agninus. succus de frondibus malo ḡnatorū. Dissolunt. n. ista venenum et p̄parat̄ p̄sumptionem. ut dicit p̄m. Dec de venenis et eorum remedijs nunc sufficiat.

Ad eribenda et varias infirmitates et picula debita et p̄grua / indiget prudens medicus arcumspectione maxima et cautela. Nihil. n. plus impedit salutem infirmorum q̄ ignorantia et negligentia medicorum. quia igit̄ ex parte medici erigit̄ ut nihil omittat de p̄tingentibus. necesse est ut in his que ad medendi pertinet industriam diligens sit et in omnibz arcumspectus. oportet itaq̄ medicum ad hoc ut efficat̄ operetur cognoscere p̄plexiones hominū p̄positiones et p̄mixiones tam membrorum q̄ humorū dispōsitiones temporū / p̄ditiones sexuum et etates. alia. n. medicā erigit̄ in byeme / alia in estate / alia in morbi inchoatione / alia in statu / alia in declinatione / alia erigit̄ etas puenlis / aliam decrepita / aliam senilis / aliam fetus virilis / vel senis muliebris. oportet etiam ut cognoscat causas et occasiones egritudinum siḡ et accidentia singularum infirmitatum. Nunquam enim secure poterit dari medicina si causa morbi fuerit ignota. oportet etiam cognoscere rerum medicinalium complexiones / virtutes et operationes / nisi enim cognosceret que medicina simplex que composita / q̄ frigida / que calida / que corpori sit immutata / que sanitate p̄seruata / que infirmitatē curatiua / q̄ laxatiua / que p̄strictiua / nunquā secure posset p̄cedere in medicina. et ideo necesse est cognoscere barbarum et aliarum rerum medicinalium q̄litate et ḡduum diuersitatem que calida et sicca / que frigida et humida in q̄to ḡdu si vult in suo officio non errare. Item ō cognoscere morbi diuinitatem / contrarietatem / simplicitatē quantitatem / qualitatem / patientisq̄ virtutē et debilitatē. nā morbus acutus et diuinus fortiori

Indiget medicina q̄ si recens esset siue nouus.
 Simpler etiam morbo simplicibus et ex h̄ijs
 p̄positis, h̄ijs et compositis est curandus. Sim
 plex. n. medicina infirmitatem p̄positam raro
 curat. Contra calidam itaq; causam frigida me
 dicina / et h̄ frigidam calida / et h̄ mixtam mixta
 generaliter sunt imponenda. vnde cautus me
 dicus morbum cognoscens s̄m qualitatem et
 q̄ritatem morbi / ponat qualitatem et quanti
 tatem antidoti. Item quando videt cām mor
 bi esse ex repletionē curat p̄ euacuationem ma
 terie et inanitionem. quādo vero ex inanitione
 sanat p̄ repletionem. Officium itaq; boni me
 dici p̄sistit in cām morbi et circumstantiarum
 cauta inuestigatione. p̄ aspectum enim et tactū
 p̄ vrinam et p̄ pulsū infirmitatē natura / inue
 stigat. Cognita autem causa si materia latet
 in p̄fundo / tunc vñt attracti uis. vt si materia
 est in remotis partibus et extremis / nitit naturā
 ad stomachum attrahere. vt inde facilius de
 ducat. Si vero fuerit materia dura et compa
 cta / quibusdam vñt digestiuis / diuisiuis / et in
 cisiuis vt sic materia mollescat et ad educandē
 facilem p̄paret. Cōpleta itaq; digestionē ma
 terie et attractionē / vñt tertio quibusdam laxa
 tiuis / vt materia digesta et attracta p̄ conueniē
 tem regionem educat. vel per vomitū / vel per
 secessum. vel p̄ sudorem. Materia. n. puenien
 ter euacuata vñt quarto quibusdam p̄fortati
 uis. vt natura q̄ ex violentia a medicina fuit
 bilirata et larata p̄fortet. Cōfortata autē natura
 vñt quibusdam resumptiuis et restauratiuis / vt
 illud quod vi morbi vel vi antidoti est deper
 ditum / restauret. paulatim autē et non subito est
 restauratio facienda / diēta p̄grua et tempata.
 Solet. n. natura in sic euacuans multum ap
 p̄tere. et ideo sepius plus accipere / q̄ digere
 re possit. nisi a cauto medico in diēte regimie
 teneat. Tandem reparata natura et in statum
 p̄stinum restituta docet vñt quibusdam p̄ser
 uatiuis ne sanans / in peius recidiuet. Ta
 lia sunt puenientia balnea / minutiones / ele
 ctiua / et exercitia moderata. talia. n. calorem
 naturalem excitant / a sup̄fluis naturam exone
 rant / humores digestionem adiuuant et cō
 fortant. Si vero fuerit materia fluida aut mi
 nis laxa / vñt constrictiuis / desiccatiuis / et res
 p̄cussiuis. Materia vero restricta / cautus me
 dicus solet dare conuenientem laxatiuam me
 dicinam. que educat humores prius dissolu
 tos et iam constrictos ne illi remanentes vt ad
 aliam partem defluentes putrefiant. et sic fe
 brem vel aliam inferant passionem. Paula
 tum autem solet fieri restrictio et reperussio / ne

materia subito reperussa / recurat ad aliquod
 membrum nobile et maiorem generet lesionē.
 simili et purgatio solet fieri per infualla / mefi
 at purgatio repentina. Tribus igitur modis
 solet fieri medicina. scz dissolucendo / constringendo /
 restaurando. aut enim repleta dissol
 uuntur. aut dissoluta constringuntur / aut dep
 dita in corpore restituntur. Relaxamus ita
 q; medicinis laxatiuis vt scamoneatis. p̄strin
 gimus constrictiuis. vt acacia et opiatis. Res
 tauramus abis et ponibus nutritiuis / et ele
 ctiuis ad hoc p̄parat. Recollige igitur ex
 p̄dictis breuiter q̄ bonus medicus infirmo
 num domos et parias visitat et frequēt infir
 mitatum causas et circumstantias inuestigat
 medicinas varias et h̄ias p̄parat et comparat
 et deportat / infirmorum abdita membra et oc
 culta vulnera tangere et abstergere non recu
 sat. qualescentie spem et sanitatē omnibus re
 promittit. suauiter et leuiter vienda vt et / et in
 cidenda inadere se assentit et ne pars sana cor
 rumpat. prem vñt putidam et p̄sādit dolen
 te parte dextra et sinistra percutere non parit /
 a. scāone et arsurā etiam p̄ lachrymis patientē
 bonus medicus non desistit. medicine amari
 tudinem dulcedine aliqua palliat et abscondit /
 bibit et gustat de medicina quamuis sit ama
 ra ne infirmis abhorreat. a cibo et potu egrius
 rep̄mit et refrenat. illum suo exponit desiderio.
 de cuius salute diffidit penitus et desperat. a
 manis et corrosiuis cariem putidam et corrup
 tionē dispositam amputat. ac desiccatiuis sa
 niem fluidam mundificat et depurat. post mor
 tificatiua et vitiosa quibusdam lenificatiuis do
 lorem vulnerum mitigat et mundificato vulne
 re locū vulnerē p̄solidat atq; sanat. et q; plus
 ledit in m̄seca mala q̄ extrinseca. prudēs medi
 cus de mitigandis / arādis / et expellendis intra
 neis dolorib; p̄mo curat materiam durā et cor
 ruptā interi⁹ digestiuis medicis. vt oximelle
 syropo acetoso. p̄ diuidit et iādit. et digerēdo
 ad entū et euacuandē obedientē facit. q; sicut
 in p̄ncipio āphous. dī. Digesta medicani oz et
 mouere cauda. digesta h̄o mā atq; habili red
 dita ad euacuandē eā dissolutā uedicia at
 tractia ab interiorib; et remotiorib; p̄tib; ad ex
 teriora attrahit. et ad h̄ valēt q̄dā amara / vt ye
 rapigra / yeralogodiō et alia aloata. q; amara
 cit⁹ penetrat ad remotas pres et extēa magi
 purgat q̄ alie medicie. Tertio naturā sic dige
 stā / sic attractā medicina p̄grua euacuat et expel
 lit. caute tamen ne nimia fiat euacuatio. nocet
 enim corpori / quia inde debilitatur. et quan
 doq; plus de bonis humoribus quam de

De infirmitatibus

malis euacuat. (Iuxta illud Hippo.) Multum
repetere euacuarere aut replere, calefacere aut
infrigidare fallax est et nature penitus inimici.
Considerat autem bonus medicus naturam egritu-
tudinis et locum materie et etiam vires patientis
et sic hinc variat medicinam. Si enim ma-
teria siue humor peccans euacuat plurimum
oportet egro. si vero non infirmus amplius mo-
lestatur. ut dicit Hippo.

Medicina attractiua operatur per substan-
tie sue subtilitatem et calorem subli-
tate sua facile penetrat et calore suo
attrahit siue ferum siue aliquod intus fixum.
siue humores qui latent in profundo. Item
medicina digestiua est necessaria quando ma-
teria est multum dura et compacta. Incidit enim
et diuidit materiam et sic ad expellendum ap-
tam reddit. et ideo operatur per incisiua et attenua-
tiua que subtilitate sue substantie cooperante
calore preter materie separat a parte. ut per
diureticam. Item medicina laxatiua aliquando purgat
materiam digestam. dissoluendo et attrahendo ut scamo-
ta retenta in stomacho sumum subtile facile pe-
netrantem a se emittit et humores dissolutos
abominabiles nature reddit. attrahitque eos
adiuuante virtute expulsiua et attractos eijcit
et expellit. Quedam laxant sua viscositate lu-
bificando ut mercumalis malua et huiusmodi.
Quedam vero acimine humores penetrando.
ut euforbium. Quedam sua conglutinosa firmitate
comprimendo. sicut mirabolani. Quedam sua
salugine intestina mordicando. ut semen an-
triplicis. Quedam sua dulcedine et humidita-
te intestina infundendo. ut cassia fistula. Item
medicina constructiua operatur per frigidam gros-
sam substantiam. Nam frigidum pres coadu-
nantur et partium suarum grossicie penetrare
prohibentur. ut galla. Quandoque grossos ge-
nerant humores unde stringunt opitando
et virtutem retentiuam confortando. ut escula.
Quedam restringunt specialiter sanguinem. ut
Corallus/bolus/emachites/plantago et hu-
iusmodi. Quedam ventrem. ut conia/mora-
rosa et huiusmodi. Item mediana indura-
tiua est que vel materiam coagulat et malagiat
et hoc operatur valde frigida/secca/vel humi-
da. ut per silium sempervina portulaca/solanz
et similia. Item mediana molliuua operatur per
calida medicamentum et multum humida/similit
maturatiua. Item aperitiua virtutem et atte-
nuatiua hinc virtutem. aperit enim meatus opila-
tos et attenuat viscosos humores atque spissos.
et sic facit per calidum atque sicum. Item mun-
dificatiua operatur. vel dissoluendo ut calamen-

74
tum. vel mollificando ut cassia fistula/malua
vel terrestris et sua et siccitate sordes absterge-
do. Sunt autem multe alie medicine species
et differentie. sicut mortificantiua/corrosiua/vri-
siua/dyaphoretica/repercussiuua/tingatiua et
huiusmodi de quibus tractat in libro de sim-
plici medicina. Sed hec de proprietatibus in-
firmitatum et medicinarum conditionibus pro-
ut ad presens opusculum pertinet/sufficiant.
ut sic hinc negoatio finem imponemus.

Finis Liber Septimus.